

Áarjelsaemien ovagkusatiyv h jñh kausatiyve molsedimmie

SAM-3900

David Jonasson

*Mastergradsoppgave i samisk språk
Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning
Universitetet i Tromsø
Våren 2011*

SAMMANFATTNING

I den här uppsatsen undersöks den icke-ackusativa gruppen av sydsamiska verb, där verb som tsoepkenidh 'gå av', gaahpanidh 'gå upp/öppnas' och bæjjanidh 'höjas' återfinns. Den icke-ackusativa gruppen är en undergrupp till de intransitiva verben, och kännetecknas av en oförmåga att uttrycka den semantiska rollen Agens. I många språk är den kausativa alternationen använd som en icke-ackusativ diagnostik. Därför är fokus i den här uppsatsen främst på att undersöka den kausativa alternationen i sydsamiska, som i sydsamisk grammtikbeskrivningar endast givits marginellt utrymme.

Den andra intransitiva undergruppen, de icke-ergativa verben, har en agent, men deltar in i den kausativa alternationen.

De verb som finns i den kausativa alternationen grupperas beroende på typ av händelse de beskriver. Sex grupper bildas. Nästan alla av dem uttrycker en tillståndsförändring. Sydsamiska betar sig som många andra språk (t.ex. engelska, ryska och finska) i detta avseende.

Morfologin undersöks också i förhållande till den lexikaliska semantiken, vilket ger en uppfattning om de olika sätt verb deltar i den kausativa alternationen är markerade med olika avledningsuffix. Med hjälp av lexikalisk fonologi beskrivs hur intransitiva och transitiva ytformer av verb deriveras under olika cykler där grammatiskt och lexikaliskt innehåll läggs till.

Syntaktiska bevis för existensen av icke-ackusativitet såsom icke-ergativa verbs förmåga att bilda en syntaktisk kausativ i kontrast till icke-ackusativ verb, som saknar denna förmåga, diskuteras i korthet. En förståelse för den icke-ackusativ gruppen verb är nödvändig för att förstå rikedom av sydsamiskans morfologi. Uppsatsen förklarar ett fenomen inom avledningsmorfologi i ljuset av både syntax och lexikalisk semantik och ger därmed denna förståelse. Det öppnar också nya möjligheter att förbättra arbetet inom området språkinlärning för både första- och andraspråksinlärare.

ABSTRACT

The thesis examines the unaccusative class of South Sámi verbs, including verbs such as *tsoepkenidh* ‘break’, *gaahpanidh* ‘open’ and *bæjjanidh* ‘rise’. The unaccusative class is a subgroup of the intransitive verbs, characterized by the inability to express the semantic role ‘agent’. Cross-linguistically the causative alternation is used as an unaccusative diagnostic. Therefore, this thesis mainly concentrates on examining the causative alternation in South Sami, which in South Sami grammars has been marginalized until now.

The other intransitive subgroup, the unergative verbs, have an agent but do not participate in the causative alternation.

The verbs found in the causative alternation are characterized according to the type of event they describe. Six groups are formed. Still, nearly all of them denote a change of state. South Sami behaves like many other languages (e.g. English, Russian and Finnish) in this regard.

The morphology is also closely examined in relation to lexical semantics, which gives a concept of the different ways that verbs participating in the causative alternation are marked by various derivational suffixes. By means of lexical phonology it is described how intransitive and transitive surface forms of verbs are derived at different cycles of derivation adding grammatical and lexical content.

Syntactic evidence for the existence of unaccusativity such as the unergative verbs’ ability to form a syntactic causative in contrast to unaccusative verbs, which lack this ability, is briefly discussed.

An understanding of the unaccusative class is necessary in order to understand the richness of South Sami morphology in general. The thesis explains a phenomenon within the derivational morphology in the light of both syntax and lexical semantics and thereby provides this understanding. It also opens new possibilities to improve work in the field of language acquisition for both first- and second language learners.

SISVEGE

Sammanfattning	i
Abstract	iii
Vuesiehtimmiej äeniedimmieh	vii
1. Aalkoe	1
1.1. Gielhtie	1
1.2. Dâeriesmoerem tseegkedh	1
1.3. Materiaale	2
1.4. Vuekie	2
1.5. Vuesiehtimmieh	3
1.6. Ovagusatijve	3
1.7. Tjaalegen tseegkeme	5
2. Teorije	7
2.1. Levin jïh Rappaport Hovav, Unaccusativity 1995	7
2.2. Haspelmath 1993, More on the typology of inchoative/causative alternations	10
2.3. Christopher Piñón 2001	11
2.4. Bergsland 1994	13
2.5. Hasselbrink 1987	14
2.6. Evald Stenfjell 2008	15
2.7. Konklusjovnh	16
2.8. Tjâanghkan tjaaleme	16
3. Kausatijve molsedimmie	17
3.1. Jeatjah gielh	17
3.2. Åarjelsaemien gielen vuestie	20
3.3. Konklusjovnh	23
3.4. Tjâanghkan tjaaleme	23
4. Mij ovagusatijveste sjædta	25
4.1. Syntaktihke kausatijve	25
4.2. Resultatijve aajmoeh	27
4.3. Edtjedh-viehkie	28
4.4. Progressijve	29
4.5. Konklusjovnh	30
4.6. Tjâanghkan tjaaleme	31
5. Kausatijve molsedimmien semantihke	33
5.1. Aajmoe jïh sijjie	33
5.2. Dah ovmessie klassh semantihken mietie	35
5.3. Molsedimmien gaertjiedimmie	44

5.4. Konklusjovnh	50
5.5. Tjãanghkan tjaaleme	50
6. Kausatijve molsedimmien morfologije	53
6.1. Aalkoe	53
6.2. Guktie morfologije joekehtadta	55
6.3. Morfeemh jïh bigkeme	66
6.4. Konklusjovnh	67
6.5. Tjãanghkan tjaaleme	68
7. Eensiligkien giehtjedimmie guktie morfologije âtnasãvva	69
7.1. Jienebh haamoeh	69
7.2. Lexikaale fonologije	76
7.3. Joekehtsh fonologijesne	78
7.4. Konklusjovnh	81
7.5. Kapihtelem tjãanghkan tjaaleme	81
8. Gaajhkem tjãanghkan tjaaleme	83
Vuesiehtimmiej gaaltijh	85
Refereensh	87

VUESIEHTIMMIEJ ÅENIEDIMMIEH

1	Första person
2	Andra person
3	Tredje person
d	Dualis
ACK	Ackusativ
DIM	diminutiv
ELA	Elativ
GEN	Genitiv
GER	Gerundium
ILL	Illativ
IMP	Imperativ
INE	Inessiv
INF	Infinitiv
kaus	Kausativ (syntaktisk)
KOM	Komitativ
KOMP	Komparativs
NEG	Negation
itr	Intransitiv
PL	Pluralis
p	Pluralis (verb)
PP	Presens particip
PRT	Preteritum
PTCP	Perfekt particip
PTKL	Partikel
REL	Relationsuffix
REFL	Reflexiv
s	Singularis
SUPL	Superlativ
tr	Transitiv

1. AALKOE

Öövre dan tījeste gosse manne eelkim jaarjelsaemien gïelem lohkedh dah seerkemegietjiej mannem iedtjeldahteme. Joekoen gieltegs guktie maahta gietjiem veerbese lissiehtidh jīh orre veerbem āadtjodh, man lea jeatja goerkese. Dannasinie manne sījhteme daam tjaalegem kausatijve gietjiej bījre tjaeledh. Dan mearan goh ovnese universiteetine saemien gïelem lohkeme jīh gosse leam jeatjebigujmie āahpanadteme mej aaj stoorre iedtjh daan gïeese vueptiestamme vaenie maahtoe gïelen bījre. Jīenesh mah soptsestieh man sjīere daate gïele jis jīh guktie dan jījnje gāarede saemien gïelen gietjiejgujmie darjodh. Muvhtene soptsestieh ov-goh saemien joekoen sjīere gïele. Saatnan dīhte, saemien sjīere gïele, lājhkan barre akte gïele gellijste. Åarjelsaemien gïele veljie-morfologijegïele jīh dannasinie jījnje sojjehtimmie jīh seerkeme daennie gïelesne. Lājhkan ij nuekies goerehtalleme dej bījre jīh dannasinie jījnjh āssjalommesh gïelen bījre mah eah staaran.

1.1. **Gielhtie.** Manne sījhtem daennie barkosne naakenh dejstie ovsætnies āssjalomme-sidie mārhhkodh. Mohtedimmien tjīrrh jeatjaj gïeligujmie sījhtem daelie vuesiehtidh ahte saemien gïele barre akte vielie gïele öövre goh jeatjah gïelh. Jīh jaarjelsaemien gïelen seerkeme seamma laakan goh jeatjaj gïeli seerkeme. Manne sījhtem jaarjelsaemien gïelem guarkedh goh akte gïele eatnamisnie.

Gosse edtja aelkedh ovagkusatijvem jīh overgatijvem juakedh dellie vihkeles aelkedh gusnie aelhkemes joekehtsem gaavnedh. Dotkemen mietie kausatijve molsedimmie del-lie joekoen vihkeles orreme. Akte daan dotkemen (Levin jīh Rappaport Hovav, 1995), ovagkusatijven bījre. Dah guaktah desnie eensi laakan englaanten gïelesne kausatijve molsedimmiem gïehtjedægan. Daam tjaalegem leam ānnetji dej mietie sjiehtesjamme. Seamma laakan goh dah guaktah manne edtjem dan semantihke goerkesasse syntaktihke fenomeenh lissiehtidh mah joekehtsidie nænnoestieh ovagkusatijvide overgatijvi muhteste āarjelsaemien gïelesne.

Akten aejkien maehteles ālma munnjien jeehti, gosse manne seerkemegietjiej bījre soptsestim man gïerve dah. Dīhte dellie jeehti seerkemen bījre "dīhte aaj systeeme". Saatnan systeeme, daerpies barre dam gaavnedh. Dīhte goerkese munnjien bāateme. Daelie sījhtem stuhtje dehtie systeemeste tjīelkestidh.

1.2. **Dāeriesmoerem tseegkedh.** Daennie tjaalegisnie edtjem ovagkusatijve klassen gïehtjedidh, edtjem diagnostihkh pryövedh mejtie maehtieh dejtie göökte intransitijve klasside joekehtidh aaj syntaxen mietie guktie gāarede semantihken mietie dam darjodh. Stööremes stuhtje daehtie tjaalegistie kausatijve molsedimmiem gïehtjede, guktie dīhte āarjelsaemien gïelesne. Dellie edtjem tjīelkestidh magkeres veerbh meatan desnie jīh magkeres semantihke jīh morfologije dej. Gosse dam darjoem dellie gïehtjedem mejtie

kausatijve molsedimmie maahta dejtie veerbide morfologijine vihtesjidh mah ovagkusatijve jih overgatijve veerbh sinsitnien muhteste.

Voestegh edtjem semantihken mietie giëhtjedidh mejtie aajmoejeatjadimmie siejhmemes deahpadimmiem maam dah veerbh buerkiestieh. Dellie edtjem ovmessie semantihke dâehkieh darjodh jih dejtie veerbide mov materiaalesne dej mietie sjiehtesjidh. Dan mænngan manne giëhtjedem mejtie siejhme overgatijve jih ovagkusatijve veerbh giëli bijjelen seamma laakan dâemiedieh âarjelsaemien giëlesne. Manne sijhtem giëhtjedidh mejtie Levin jih Rappaport Hovav (1995):i dâehkieh seamma slaajh goh mov dâehkieh. Dellie edtjem semantihke vuajnoe morfologijine ektiedidh, mejtie semantihken jih morfologijen vuajnoeh maehtieh dejtie kausatijve molsedimmieveerbide tjuvtjedidh. Manne edtjem aaj morfologijen mietie gaajhkide mov veerbide juekedh ovmessie morfologije dâehkiej mietie. Mejtie naan ektievoete morfologijen jih semantihken gaskoeh, jih jis lea dellie man nænnoes dihte. Jih sijhtem giëhtjedidh mejtie naan sjïere morfologije væhta mij siejhmemes transitijve jih naan sjïere intransitijve seammaleejnes.

1.3. Materiaale. Daan tjaalegasse gellie gaaltijh âtnasovveme. Voestegh leam luhkiegöökte saerniestæjjah goerehtalleme. Naakenh leam gaavnedamme gellien aejkien, jeatjebh barre akten aejkien. Sâemies barre e-pâasten tjïrrh gaskesadteme. Gaajhkh saerniestæjjaj saemien giële ietniengieline. Barre akte dejstie gie vuelelen 50 jaepien bâeries. Manne aaj korpusem nuhtjeme maam Giellatekno, Tromsøen universiteetesne jih Divvun Saemiedigkesne tjöönghkeme. Vielie aktem vuesiehtimmiem veedtjeme gærjeste maam ij korpusen sisnie. Dihte gærja *Staaloech vienhtieh aske lea dâlle*. Korpusen sisnie teeksth Bijbelistie, Det Norske Bibelselskap âarjelsaemien giëlese jarkoestamme. Naakenh dejstie teekstijste daesnie, men eah gaajhkh [<http://tinyurl.com/664865n>]. Gosse dejtie daaroen giëlese jarkostem dellie jarkoestimmiem veedtjem öövre goh Svenska Folkbibelsällskapet dam jarkoestamme daaroen giëlese. Im manne maam jeatjadehtieh. Dihte daesnie [<http://www.bibeln.se>].

1.4. Vuekie. Voestes manne veerbhpaarrh tjöönghkem. Gosse nuekies paarrh âtnam dellie pryövem dejtie joekehtidh morfologijen mietie. Dellie leam aaj giëhtjedem maam Hasselbrink jih Bergsland jih Stenfjell tjaelieh. Dan mænngan âarjelsaemien giëlebuerkiestimmiem jih jeatjaj dotkijh barkoeh ektedem, uvtemes Levin jih Rappaport Hovav, Haspelmath jih Piñón orreme, dej luvhtie manne semantihke, syntaktihke vuajnoem jih kausatijve molsedimmiem ââdtjeme.

Daan barkose korpusem provhkem, men ij Leah Joekeen stoerre juktie ij gââvnesh dan jïjnjh âarjelsaemien teeksth gan. Jih im gænnah vienhth maahtam gaajhkide dejtie baakojde mejtie giëlesne gââvnesieh korpusen sisnie gaavnedh. Dannasinie daerpies aaj saerniestæjjah goerehtalledh, dovne nænnoestidh maam korpusisnie, mejtie riëktes, jih

aaj baakoeh nænnoestidh mejtie Bergsland jîh Mattsson Magga (1993) (disse tjuvtjedem gosse daan tjaalegen mietie *baakoegærja* provhkem), jîh giellateknon vierhtiej luvnie gaavneme. Eah gaa'jhkh baakoeh desnie daelie åtnosne. Dannasinie daerpies gihtjedh mejtie almetjh dejtie baakojde demtieh.

Korpusen teeksth ovmese vihtiesgraade. V.g. Bijbelen åarjelsaemien jarkoestimmieh gellie gïelebarkijh vyöhkesadteme jarkoestidh. Jarkoestimmieh gaskeviermieh eah eejnegen seamma vihties juktie ij daejrieh delie gie dihte jarkoestæjja. Gïervebe dellie daejredh man hijven dihte jarkoestimmie. Dannasinie im jïjnjem dejtie provhkh. Dagkeres tjaalegh sjïehteles kapihtelisnie 7 gusnie viesjebe daatam joekehtem.

Kapihtelisnie 3 jienebe negatijve daatah nuhtjem jeatjine kapihtelijstie. Dellie jïjnjem saerniestæjjajgumie rååresjem jîh dej åssjalommesidie goltelem. Dejnïe jeatja kapihtelinie jeenemes positijve daatam provhkem. Juktie dej kapihteli ulmie gaavnedh mejtie baakojde daennie gïelesne. Jïjnjh daatah kapihtelinie 5 jîh 6 gihtjem saerniestæjjah edtjïeh tjirkedh.

1.5. Vuesiehtimmieh. Daan lohkemen mietie leam vuesiehtimmide saemien gïelesne guelmiedamme öövre guktie dejtie gaavnem. Dellie voestes raajesne dejtie tjaalam jîh mejtie maam staeredem dellie naemhtie staeredem: [*staeriedimmie*]. Mubpene raajesne grammatihke tjïelkestimmieh aaj daaroen gïelesne vadtam. Dellie baakoem baajem maadthhaamosne tjåadtjodh jîh grammatihke tjïelkestimmieh koloni minngelen biejem. Gåalmede raajesne daaroen gïeese jarkostem.

- (1) *Daate* *vuesiehtimmie*.
maadthbaakoe:gietjie grundord:suffix

Exemplets översättning till svenska. [Vuesiehtimmien gaaltije]

Gosse åeniedimmieh substantijvide tjaalam, im dellie aktengiartem jîh nominatijvem vihtesjem. Jis ij leah vihtesjamme gelliengiarten dellie daajra aktengiarten. Jis ij leah jeatja kaasuse tjaaleme dellie nominatijve. Dan mænngan tjaalam gusnie dihte raajese gååvnese. Jis ij leah maam tjaaleme dellie mov vuesiehtimmie. Mov diëdte dellie doese, men vaenemes aktine mov saerniestæjjajgumie rååresjem. Jis raajesen gaaltije gaskeviermesne dellie lienghkem disse vadtam.

1.6. Ovagkusatijve. Ovagkusatijve lij voestes aejkien neebneme goh Perlmutter (1978) dan bijre tjeeli. Dihte dellie dam *the Unaccusative Hypothesis* gåhtjoeji. Dan mænngan Burzio (1986) dan aamhtesinie jåerhkeme *Government and Binding*-haamoehkisnie (Chomsky, 1981). Vihkielommes dotkeme daan tjaalegasse lea (Levin jîh Rappaport Hovav, 1995). Dan hypotesen åajvahkommes ulmie lea intransitijve veerbh göökte nueliedåehkine juakedh. (2) vuesehthe magkeres joekehtse transitijve jîh ditransitijve veerbi gaskem argumentenstruktuvresne. Mijjïeh gåhtjoebie fierhten raajese (NP, NP/CP,

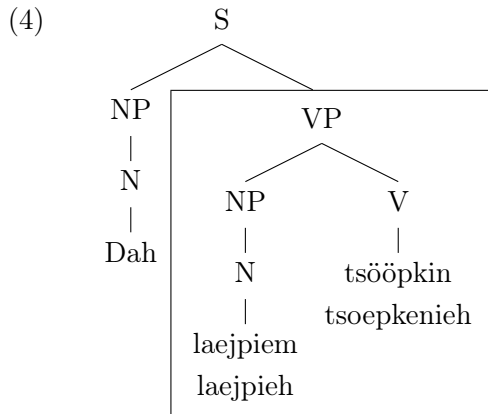
PP) akte argumeente. Joekehtse dej gaskems dellie man gellie argumenth utnieh. Transitijven göökte jih ditransitijven golme.

- (2) Transitijve: NP [VP V NP/CP]
Ditransitijve: NP [VP V NP NP/PP]

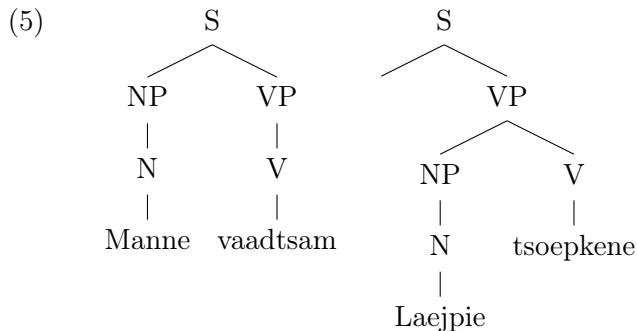
Daate joekehtsem transijtjve veerbedåehkesne siejhme. Men gååvnesieh aaj intransitijve veerbh mej barre akte argumeente. Tjïelke lea göökte struktuvrh mah sjiehtieh goh intransitijve. Daah göökte Leah, mah Levin jih Rappaport Hovav (1995) moenijægan.

- (3) Overgative veerbe: NP [VP V].
Ovagusatijve veerbe: _____[VP V NP/CP]

Aelhkebe joekehtsem vovejnedh gosse syntaktihke moerem nuhtjie guktie vuesiehtimmesne (4). Dïhte vuesehte guktie göökte raajesi D-struktuvrh¹ vååjnoeh. Vuesiehtimmesne göökte raajh baakoejgumie. Voestes raajesne transijtjve raajese jih mubpene raajesne ovagusatijve veerbe. Desnie aaj ovagusatijve nommen tjïelkestimmie, dïhte mij agkusatijveobjeekte ij vielie agkusatijve kaasusem guedtieh.

Moeren stuhtje maam VP dæjpa lea njïeljeskaavhtegen sisnie. Dïhte stuhtje ovagusatijve. Vuesiehtimmie (5) göökte raajesh vuesehte, voestes man lea overgatijve veerbe jih mubpie man lea ovagusatijve veerbe.

¹Ibie vielie daelie teermem D-struktuvrh nuhtjh, men dellie goh Levin jih Rappaport sotnen tjaalegh bæjhkoehntin dellie dejtie teermide åtnasovvi.

Ovagkusatijve veerbi objeekte Leah S-struktuvresne bæjjanamme moeren voestemes sæjjan jih dannasinie vâājnoeh goh subjeekte, men daesnie D-struktuvresne ennje VP:n sisnie. Daate stoorre joekehtse overgatijve veerbi muhteste, mej seamma subjeekte D-jih S-struktuvrine jih ij naan objeekte gænnah.

1.7. Tjaalegen tseegkeme. Kapihtele 2 göökte stuhtjine juakeme. Voestes stuhtjesne dejtie dotkijidie jih dej teorijide mejtie englaanten gielen bijre jih jeatjaj gieli bijre, æhpiedahtam. Dejtie digkedem dej stuhtjine mejtie vihkeles sjidteme dan mov barkose. Mubpien stuhtjesne dennie kapihtelisnie leam dam saemien gielebuerkiestimmie gæhtjedamme jih dejtie stuhtjide destie tjöönghkeme mejtie lihke mov iebne Leah. Kapihtelisnie 3 Leah vuesiehtimmieh jeatja gielijste v.g. Ongerem, Daaroen (svienske) jih Soevmen gielh. Dihte aalkoe kusatijve molsedæmman. Desnie aaj saemien lexikaale jih syntaktihke kusatijvh joekehtem. Dellie syntaxese jarrebe kapihtelisnie 4. Desnie njieljie vielie diagnostihkh moenem, jienebe kusatijve molsedimmeste mah aaj ovagkusatijve jih overgatijve veerbide joekehtieh. Dan mænngan aalkoe dej kusatijvi molsedimmiej semantihke åarjelsaemien gielsesne. Dihte kapihtele 5. Dellie dæhkieh tseegkem mesnie gaavnebe dejtie kusatijve molsedimmien veerbide. Minngemes göökte kapihtelh morfologijem digkiedieh. Kapihtelisnie 6 aalka transitijve jih intransitijve paarrebielieh joekehtidh. Dejtie dellie govhte dæhkiej mietie desnie sjiehtesjem. Kapihtelisnie 7 jienebh vuesiehtimmieh kusatijve molsedæmman, men mej Leah jeatja morfologije jih ij öövve sjiehtieh dejnie dæhkine 6:de kapihtelistie.

2. TEORIJE

Daennie kapihtelisnie manne dejtie dotkijidie moenem, mej barkoeh vihkeles daan tjaalegasse. Manne aaj dejtie barkojde buerkestem. Daate kapihtele aalka Levin jñh Rappaport Hovav:i barkojne nuelikapihtelisnie 2.1. Dñhte barkoe gaaje vihkeles daan mov tjaalegasse. Jäärhkam die Haspelmathen barkoem buerkiestidh nuelikapihtelisnie 2.2 jñh dan mænngan Piñónen tjaalegem nuelikapihtelisnie 2.3 digkedem. Dellie saemien buerkiestæmman. Voestes Knut Bergsland nuelikapihtelisnie 2.4. Desnie æhpiedahtam maam dñhte daej veerbi bijre jeahta. Seamma laakan Hasselbrink (1981) nuelikapihtelisnie 2.5 digkedem. Minngemes dotkije giem daesnie digkedem lea Stenfjell (2008) nuelikapihtelisnie 2.6. Manne nuelikapihtelisnie 2.7 konklusjovnh daehtie kapihtelisnie vadtam jñh 2.8 daam kapihtelem tjåanghkan tjaala.

2.1. Levin jñh Rappaport Hovav, Unaccusativity 1995. Dah guaktah dotkijh lægan stoeerre barkoem dorjeme gusnie ovagkusatijve veerbigujmie barkijægan. Dñhte joekoen vihkeles barkoe englaanten gielen veerbide, men dah guaktah badth aaj naakeni jeatja gielijste, v.g. hebreiske jñh russiske vuesiehtimmieh vedtiejægan. Dej aajkoe daan barkojne ovagkusatijve veerbh giæhtjedidh jñh dejtie overgatijve veerbigujmie mohtedidh. Dah guaktah tjælijh æelkiejægan burkiestidh mij ovagkusatijve jñh overgatijve jñh gie vielie dotkijidie dejnie barkeme. Dah guaktah aaj mohtedægan syntaktihke jñh semantihke vuajnoeh ovagkusatijvese jñh moenijægan guktie dah edtjeh syntaktihke vuesiehtimmieh vedtedh dan semantihke konceptese mij ovagkusatijve. Aalkoen minngemes stuhtjesne sotnen teorijem buerkiestægan. Dej guaktaj teorije lea bigkeme lexikaale templaatieste mesnie Leah konstanth jñh variaabelh. Dah konstanth Leah: CAUSE, BECOME, DO-SOMETHING jnv. jñh dah variaabelh Leah x, y jñh z. Dah konstanth edtjeh ovmessie veerbedarjomh dijpedh jñh dah variaabelh edtjeh dejtie argumeentide dijpedh.

Dellie dah guaktah *Direct object restriction (DOR)* buerkiestægan. Dñhte jeahta barre objeekth mah postveerbaale NP:n minngelen maam maahta resultaate årrodh. Naemhtie dah guaktah tjælijh resultatijve konstruksjovnh buerkiestægan: "A resultative phrase is an XP that denotes the state achieved by the referent of the NP it is predicated of as a result of the action denoted by the verb in the resultative construction" (Levin jñh Rappaport Hovav, 1995, b. 34)

Jæerhkiejægan dellie ovmessie veerbeslaajigujmie, transitijve, overgatijve jñh ovagkusatijve, jñh pryövijægan resultatijve aajmoeh darjodh dej veerbi aktine. Overgatijve veerbh maæhtieh ov-ræktes reflexisijvigujmie jñhtedh, mij korefereente subjeektine, dannasinie dñhte daerpies æellies DOR tsööpkh. Men overgatijve maæhtieh aaj objeekth vaeltedh barre gosse resultatijve XP:h Leah meatan. Dellie jæerhkiejægan X's way buerkiestidh. Dñhte sjære overgatijve veerbi åtnoe. Jis pryövoe oblijkh jñh overgatijvh ektiedidh dellie ij gåaredh resultatijve konstruksjovnh dejgujmie utnedh. Dah guaktah

guyht stuhtje daej diagnostihkine galkhajægan buerkiestimmine maam jeatja dotkijh leah tjaaleme daej aamhtesi bijre.

Vihkielommes stuhtje Levin jïh Rappaport Hovav:i barkoste daan mov tjaalegasse lea stuhtje kausatijve molsedimmien bijre. Dïhte akte diagnostihke, mij ovagkusatijve jïh overgatijve veerbh joekehtieh. Dah guaktah aelkiejægan golme raajesh vedtedh goh vuesiehtimmieh daan molsedæmman (b. 79).

- (6) a. Pat broke the window./ The window broke.
 b. Antonia opened the door./ The door opened.
 c. Tracy sank the ship./ The ship sank.

Dah guaktah tjaeliejægan daah molsedimmieh aaj gâåvnesieh jeatja gieline, men ahte morfologije maahta joekehtadtedh, læjhkan relasjovne semantihken mietie seamma gielste måbpan. Semantihke rolli luvnie molsedimmien buerkiestimmie. Dej göökte raajesi relasjovne ahte transitijve raajesen objeekte jïh intransitijve raajesen subjeekte seamma rollem guadta. Jienebh leah aaj dotkijh mah leah jeahteme kausatijve molsedimmie ovagkusatijve diagnostihke, (Burzio, 1986) jïh (Rosen, 1981). Vielie dah guaktah jiehtiejægan dah veerbh mah leah öövre prototypiske ovagkusatijve, dah pruvhkieh aajmoejeatjadimmieh årrodh. Dagkerh goh englaanten gielen *break*, *dry* jïh *open*. Veeerbh mah leah prototypiske overgatijve, goh *laugh*, *play* jïh *speak*, eah pruvkh molsedidh gieline goh v.g. englaanten, franska, italienske jïh russiske. Dej guaktaj englaanten gielen vuesiehtimmieh leah daah (7), (8) jïh (9)(Levin jïh Rappaport Hovav, 1995, b. 80).

- (7) a. The children played.
 b. *The teacher made the children play.
 (cf. The teacher made the children play.)
- (8) a. The actor spoke.
 b. *The director spoke the actor.
 (cf. The director made the actor speak.)
- (9) a. The crowd laughed.
 b. *The comedian laughed the crowd.
 (cf. The comedian made the crowd laugh.)

Dellie dah aelkiejægan soptsestidh *adicityn* bijre. Akten veerben *adicity* buerkiestægan goh man gellie argumeenth veerben lea argumeentenstruktuvresne. Ij leah aerebi goh Chierchia (1989), vihkeles orreme ovagkusatijve jïh overgatijve joekehtidh jeatjine vukien goh tjïelke semantihken. Ij leah dej ovmessie klassi *adicity* jeatjhlaakan joekehtamme. Chierchia (1989) jeatja joekehtsem muana ovagkusatijve jïh overgatijve veerbi gaskoeh. Dah overgatjivi veerbi barre akte argumeente men juktie ovagusatijve maehhtieh molsedidh, dah badth guektienargumeenteles. Daate seamma miele goh Levin jïh

Rappaport Hovav jÿjtjh utniejægan. Mubpien miele aaj, ahte transitijve veerbh intransitijviste seerkeme. Brousseau jÿh Ritter (1991), Lakoff (1968, 1970) jÿh Williams (1981) daam mielem utnieh. Dej mietie ovagkusatijvh leah aaj aktenargumeenteles jÿh gosse molsedieh jÿh transitijve sjidtieh kausatijve molsedimmien mietie dellie aktem vielie argumeente åadtjoeh. Vielie dah jiehtiejægan golme sjÿere klassh intransitijve veerbijste. Voestes lea veerbh mej sÿisjneldh argumeente, laevie aktene kausatijve veerbine. Mubpie lea intransitijve veerbh göökte sÿisjneldh argumeentigujmie jÿh gåalmede lea overgatijve veerbh, mej barre akte bæjngolds argumeente. Vielie dej guaktaj dotkiji miele joekehtadta jeatjabijstie juktie dej seamma lexikaale representasjovne dovne transitijve jÿh intransitijve veerbide (dejtie mah molsedieh). Jÿh dÿhte jeatjhlaakan jeatjebi muhteste. Dah guakta jiehtiejægan dÿhte dannasinie dah jeatjebh lea logiske jÿh ussjedieh ahte intransitijve veerbe v.g. naemhtie ‘sjÿekehthidh x tsoepkene’ (tsööpkedh) daan muhteste ‘x tsoepkene’ (tsoepkenidh).

- (10) a. break: [[x DO-SOMETHING] CAUSE [x BECOME *BROKEN*]]
 b. laugh: [x LAUGH]
- (11) a. [[x DO-SOMETHING] CAUSE [x BECOME *STATE*]]
 b. [x PREDICATE]

(11a) representasjovne dovne intransitijve jÿh transitijve veerbese *break*. Dellie dah guaktah jærhkiejægan sijjen joekehtimmie. Vuesiehtimmesne (11b) veerbh mah sÿisjnijelistie sjÿekehthamme. Vaedtsieh veeljemetsagkesidie. Transitijve veerbh maehthieh jÿenebh objeekth veeljedh enn dah intransitijve veerbh maehthieh subjeekth veeljedh. Akte dej vuesiehtimmie (12).

- (12) a. He broke his promise/the contract/the world record.
 b. *His promise/the contract/the world record broke.

Læjhkan dah guaktah jiehtiejægan, dah subjeekth mah intransitijve veerbh nöörieh utnedh leah barre stuhtje dejstie objeektijste mah transitijve veerbh nöörieh utnedh. Daate, dej guaktaj mietie nænnoste, ahte dej lexikaale representasjovne gaajhkide veerbide (dovne transitijve jÿh intransitijve) mah molsedieh lea reaktoe. Veeerbh mej bëjre gåarede vÿenhtedh edtjÿieh molsedidh, eejnegen naakeni almetji mietie dam darjoeh. Dej englaanten gielen vuesiehtimmie lea *deteriorate*. Dÿhte veerbe jeenemes almetji mietie ij molsedh, men dah guaktah badth gaavneme naan gille vuesiehtimmie gusnie molsede.

Vielie jiehtiejægan jalhts dah veerbh molsedimmesne leah aajmoejeatjadimmie læjhkan eah gaajkhk veerbh mah leah aajmoejeatjadimmieh molsedimmesne gaavneme. Klasse man leah sÿisjnijelistie sjÿekehthamme veerbh lea nænnoes intransitijve. Dah badth aaj ovagkusatijve.

Dah guaktah vihkeles joekehtsem bæjhkoehthægan kausatijve molsedimmien jÿh kausatijve paarri gaskoeh. Voestes leah veerbh goh *break* jÿh dah jeatjah leah paarrh

mah leah saacht man relasjovne veerbe jñh dan kausatijve paarrebielien gaskem. Ij leah dan joekehtse kausatijve stuhtjesne, vaallah dan agentijve stuhtjesne. Dej vuesiehtimine sjïere veerbh, svïhtjemeveerbh, mah leah kausatijve paarrine. Dej goerkese medtie *sjïekehtidh veerbe-intransitijve*.

Dah guaktah dellie akte aktese moenijægan mah veerbh gââvnesh kausatijve molsedimmesne lexikaale semantihken mietie. Ij klasse *Gââvnesimmie jñh jijhteme* (Existance and Appearance) molsedh. Dellie dah guaktah lienghkemenjoelkedassh (linking rules) tseegkijægan. Njoelkedassh maehtieh jiehtedh mennie lexikaale struktuvresne ovmesseie veerbh sjiehtieh. Im manne mov barkosne dagkeres njoelkedassh utnieh.

Vielie dah digkiedægan lokatijve marngeme goh ovagkusatijve diagnostihke, men dihte daan tjaalegen aamhtesen ålkoelisnie. Tjåanghkan daate diagnostihkh mah overgatijve jñh ovagkusatijve veerbh joekehtieh. Dah overgatijve veerbh maehtieh resultatijve konstruksjovnigujmie objeekth vaeltedh, dannasinie tjuerieh agentijve årrodh jñh kaasusem vedtedh

2.2. Haspelmath 1993, More on the typology of inchoative/causative alternations. Haspelmath *kausatijve-inkoatijve veerbh* 21 gieline giiehtjedamme. Vuartasjamme 31 veerbide mah siejhme veerbh mah maehtieh molsedidh. Golme dejstie leah seamma gielifuelhkeste goh saemien gielh. Soemen, Udmurten jñh Ungarske gielh.

Haspelmath aalka jiehtedh grammatihke relasjovnh aktanieh semantihke relasjovigujmie. Siejhme ahte dihte grammatihke seerkeme baakoe aaj semantihken mietie seerkeme. Jijnjemes kausatijve molsedæjjah leah aajmoejeatjadimmieh. Vielie dihte jeahta maehtieh aaj going on, goh *roll* jñh *burn*.

Goh Haspelmath dejtie sov 31 veerbhpaarrh 21 gielijste buerkeste dellie golme dæhkinge dejtie joekedamme. Dah dæhkie leah kausatijve jñh antikausatijve molsedimmieh jñh molsedimmieh mah eah otnjegen mietie. Voestes dæhkesne transitijve paarrebielie intransitijveste seerkeme. Vuesiehtimmieh Georgiske, Franske jñh Arabiske gielijste vadta. Antikausatijve dæhkesne dellie dah intransitijve paarrebielieh leah transitijvijste seerkeme. Vuesiehtimmieh Russiske, Lezgiske jñh Hindi-Urdun gielijste vadta. Gåalmede dæhkesne desnie ij leah akte mubpeste seerkeme. Vielie desnie leah golme nueliedæhkie. Equipolleente, suppletijve jñh labilje molsedimmieh. Equipolleente molsedimmie buerkiestamme goh gåabpegh paarrebielieh leah seamma roehtseste seerkeme, men akte mubpeste. Suppletijve molsedimmiem buerkeste goh ovnese roehtsh leah nuhtjeme jñh labilje molsedimmie lea goh seamma veerbe dovne intransitijve jñh transitijve veerbine åtnasovveme.

Haspelmath vielie jeahta semantihke tsagkesh dejtie veerbide mah maehtieh molsedidh kausatijven mietie. veerbh mah pruvhkieh meatan årrodh leah: *break, burn, melt, roll,*

jih *open*. Veebe tjuara aajmoejaetjadimmiem buerkiestidh jallh muvhtene aaj deah-padahke (going-on). Siejhme veebh mah eah meatan molsedimmesne leah: *dance, cut, build, criticize, sleep*. Daah leah agentijve veebh. Haspelmath ovnese maallh tjiersteste man mietie ovnese inkoatijve/kausatijve molsedæjjah dæriedieh. Dah ovnese maalh domineerh ovnese gieline, jih aaj dah ovnessie maalh gæaradieh gaavnedh aktene gieline. Tjaelije tabellem vuesehte dej 21 gieli bijjelen jih dellie vâajnoe ij leah akte gieline, mij barre akten maallen mietie. Jih jijnjemesi gieli hov dovne kausatijve molsedimmiem jih antikausatijvem. Haspelmath aaj mubpien dotkijasse tjuvtjede (Nedjalkov, 1969), gie seammaleejnes gieltjedimmiem dorjeme, men Nedjalkov 4 paarrh 60 gieline gieltjedamme. Ij goh dihte gaavnh aktem gielen gæannah gusnie veebe man seamma goerkese goh *föörhkedidh* lea antikausatijve molsedimmesne. Dihte vihkeles gaavneme lea bäätiiji kapihtelisnie. Lierebe Haspelmathen barkoste naakenh veebh mah leah öövre siejhme gielleste gielse kausatijve molsedimmesne gaavnedh. Dellie byöroe medtie seamma veebh aaj åarjelsaemien gielsesne årrodh.

2.3. Christopher Piñón 2001. Piñón aaj kausatijve molsedimmiem gieltjede, men dihte *kausatijve-inkoatijve/inkoatijve molsedimmie* dam gohtje. Kausatijve molsedimmiem gujht tjiersteste goh veebhpaarrh mej daan relasjovne sinsætnan. *Inkoatijve veebe* aajmoejaetjadimmiem buerkeste jih *kausatijve-inkoatijve veebe* buerkeste guktie daam aajmoejaetjadimmiem buektiehamme. Dihte vuesiehtimmieh vadta jih akte daejstie daate.

- (13) a. Maria opened the door.
b. The door opened.

Christopher Piñón jaarhka daam digkiedidh jih vuesehte disse mij Haspelmath jih Levin jih Rappaport Hovav joe jeahteme. Gosse Levin jih Rappaport Hovav lægan jijnjemosth englaanten gielse vuartasjamme dellie Piñón vuajnoem gemtede. Dihte aaj gieltjede guktie daate buerkiestimmie edtja sjiehtedh aaj jeatjide gielide goh v.g. Polske, Ungarske jih Khalka Mongoliske gielh jih jeatjah aaj. Dihte seamma veebh åtna goh Haspelmath (1993) jih jaarhka dam barkoem aaj. Dihte göökte dæriesmoerh muana, goh Levin jih Rappaport Hovav aaj digkiedamme. Voestes lea mannasinie eah gaaajhkh inkoatijve veebh kausatijve-inkoatijve paarrebieliem utnieh. Jih dihte mubpie lea mannasinie eah gaaajhkh kausatijve-inkoatijve veebh inkoatijve paarrebieliem utnieh. Dan golme vuesiehtimmieh dan voestes dæriesmoerese:

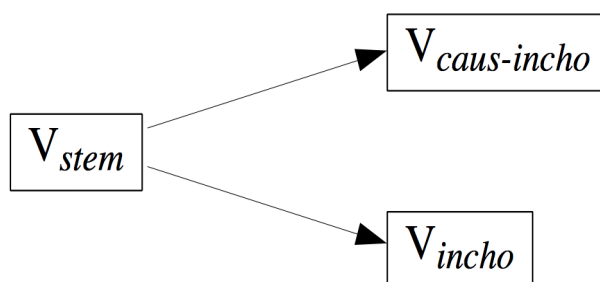
- (14) a. The roses bloomed.
b. *Rebecca bloomed the roses.
- (15) a. The iron gate rusted away.
b. *Maria rusted away the gate.

- (16) a. The fire burned out.
b. *The campers burned out the fire.

Piñón jeahta gâarede gujht perifrastiske laakan dah ovgrammatihke raajesh jiehtedh, dannasinie ij leah konceptueelle tsagkese disse. Akte vuesiehtimmie daase (*Rebecca caused/made the flowers bloom*). Dîhte mubpie dâeriesmoere lea veerbi goerkesh mej ij leah naan inkoatijve paarrebielie. Naakenh vuesiehtimmieh:

- (17) a. Rebecca broke her promise.
b. *Her promise broke.
- (18) a. Maria cracked the secret code.
b. *The secret code cracked.
- (19) a. The baby dirtied his diapers.
b. *His diapers dirtied.

Daah raajesh leah Piñónen mietie nænnoestimmieh ahte ij gâaredh jiehtedh inkoatijve veerbh leah kausatijve-inkoatijve veerbijste seerkeme jallh bâastahligke. Dan mietie âabpatjahkh leah gâalmadistie aateste seerkeme, sinsitnide ovjearohks. Dîhte dellie vuesehte disse maam Haspelmath jeahteme. Dîhte dellie daan mænngan tjaala naakenh dejstie vuesiehtimmijste mah Haspelmath âtneme jeatijste gielijste jîh guktie gâarede dejtie guarkedh goh equipolleente tseegkeme (figuvresne 1).

FIGUVRE 1. Piñónen vuajnoe

Dellie mænngan Piñón mohtede ovnese haamoeh sinsitnien vuestie. Voestegh dîhte haamoe goh dîhte gohtje dejpeladtje haamoe. Inkoatijve veerbe maadtoe jîh destie seerkie kausatijve-inkoatijve veerbe. Guarka dam naemhtie: Dellie jeahta göökte storerre dâeriesmoerh daan haamojne. Voestegh gosse vuartesje gellie gielide dellie tsagkesh tseagkenieh daase. Dah guaktah fenomeenh mah Haspelmath gohtje equipolleente jîh antikausatijve leah sjïere bâastahligki daase. Dîhte mubpie dâeriesmoere daan haamojne ahte ij gâaredh dellie kausatijve-inkoatijve veerbh seerkedh gosse ij naan inkoatijve veerbe gâävnesch v.g. (17), (18) jîh (19). Ij gænnah dîhte haamoe tjïelkesth mannasinie

ij gâaredh dah kausatijve-inkoatijve veerbh vuesiehtimmine (14), (15) jîh (16) seerkedh Mubpie haamoem maam Piñón digkede lea Parsons haamoe adjektijvigujmie. Dan ulmie lea gâabpatjahkide veerbide seerkedh seamma adjektijveste. Piñón jeahta Parsons (1990):n haamohke jîjnje seamma goh sov haamohke. Dovne inkoatijve jîh kausatijve-inkoatijve veerbh leah seamma aatete seerkeme, men dihte joekehtse Parsons jeahta gaajhkh aath mestie veerbide seerkedh leah adjektijvh. Gîerve v.g. gîelesne goh Polske, man lea klitihkone *się* lissiehtamme dejtie inkoatijve veerbide, jîh leah gusnie ij naan adjektijve seamma morfologije plîerine goh dihte veerbe gââvnesh. Dan âssjalommes hijven, juktie ij dellie daerpies veerbh seerkedh veerbijste mah eah gââvnesh. Dan lea ennje dâeriesmoerh juktie ij gâaredh jiehtedh mannasinie naakenh veerbh leah barre transitijve jîh jeatjah barre intransitijve. Tjâanghkan maahta jiehtedh daate tjîelkestimmie gaajhkide veerbide mah gââvnesh, men ij leah tjîelkestimmie mannasinie dah gââvnesh.

2.4. **Bergsland 1994.** Dellie giëhtjedidh maam Knut Bergsland jeahteme dellie daej veerbi bijre. Dihte joekehte dejtie ovmessie dâehkide. Voestes -nidh-veerbh (Bergsland, 1994, b. 99). Daah veerbh leah adjektijvijste seerkeme (vielie tjaala muvhten aejkien jeatja baakojste seerkeme).

TABEELLE 1. Veerbh adjektijvijste seerkemes

Intransitijve	Transitijve
buaranidh	bueriedidh
âhtjanidh	uhtjiedidh
baahkenidh	baahkedidh
jeananidh	jieniedidh
bæjjanidh	biejjiedidh

Daah baakoeh daestie seerkeme: *buerie, ohtje, baahke, jîjnje* jîh *bijje*. Seamma veerbh englaanten gîelesne siëjhme molsedimmesne (Levin jîh Rappaport Hovav, 1995, 282-3), *improve, lessen, heat, heighten* jîh *increase*. Akte Haspelmathen 31 veerbijste *improve*. Goh daejtie vuartesje dellie tjîelke ahte maamakt jienebe, buerebe, uhtjebe jnv. sjædta bæjngolen agenten gaavhtan jallh barre jîjtje deahpede. Bââstede Bergslanden grammatihkegærjese. Dihte aaj mubpie dâehkiem buerkeste (b. 97-98) mej veerbh leah dagkerh mah Haspelmath gohtje antikausatijve molsedimmie. Dah veerbh tabeellesne 2.

TABELLE 2. Madthbaakoeh jñh seerkeme baakoeh

Madthbaakoe	Seerkeme baakoe
leerhkedh	laarhkanidh, laarhkenidh
böörhkedh	boerhkenidh
murhkedh	mårhkanidh
tjeekedh, tjeeketidh	tjaakanidh
tjöönghkedh	tjáanghkenidh
deemedh	daamanidh
gaerviehtidh	gaarvanidh
gajhkodh	gajhkanidh

Bergslande daesnie veerbh muana, mah Leah seerkeme veerbijste jñh seerkemegietjie -n-, læjhkan ij Leah Bergslande öövre tjjelke. Daejtie veerbide vadta bijjietjaalegen "Grunnverbets objekt blir avledningens subjekt", læjhkan tjaala "svarende til" jñh ij "av" transitijvi paarrebielien åvtelen. Manne satnem guarkeme goh tabeelle 2 vuesehte. Åelkiesbielesne Leah maadthbaakoeh jñh gårroehbielesne seerkeme baakoeh. Gaajhki seerkeme baakoeh gietjie -n- jñh golmelihitseveerbh. Men dah maadthbaakoeh ovmesse morfologije plierem utnieh. jeenemes dejstie Leah gööktelihitseveerbh men göökte Leah joe golmelihitseveerbh (*gaerviehtidh* jñh *tjeeketidh*). Seamman sijjesne dihte aaj -sidh gietjiej bijre tjaaleme. Dejtie manne tabeellese tabell11 bieje.

TABELLE 3. Madthbaakoe jñh seerkeme baakoe

Madthbaakoe	Seerkeme baakoe
leejhkedh	leajkasidh
buvvedh	båvvasidh
rihtedh	rihtesidh
girkedh	garkasidh

2.5. **Hasselbrink 1987.** (Hasselbrink, 1981) tjjelkeste veerbh mej -nidh goh naakenh transitijve jñh naakenh passijve veerbh. Mej buerkiestimmie slaajine jallh aajmojne sjidtedh jallh otnjegasse vuelkedh. Vadta gujht jijnjh vuesehtimmie aaj. Manne dejtie baajeme tjåadtjodh Hasselbrinken jñtse tjaelemevuekesne tabellesne 4.

Daah veerbh mah Hasselbrink moeneme jñh manne åelkiesbealan beajeme gaajhkh Leah -n-gietjie-veerbh. Dej maadthbaakoeh Leah gårroehbielesne. Dah veerbh åelkiesbielesne seamman morfologije plierem utnieh, men dah baakoeh garrahbielesne Leah dovne adjektijvh (buõrie, gükkie jñh lissie) jñh veerbh (bürr'edh, boårkudh, läårk'edh, löödd'edh jñh tjååg'edh). Hasselbrink Leah dejtie paarride ektiedamme barre akten dåahkan. Goh

TABELLE 4. Hasselbrinken vuajnoe

Madthbaakoe	Seerkeme baakoe
bürr'edh	bärraanidh
buörie	buäraanidh
boärkudh	buorkenidh
gükkie	gäkkaanidh
gyvv'edh	g'üvvenidh
läärk'edh	laarkaanidh
lissie	l'ässaanidh
löödd'edh	luoddenidh
tjääg'edh	tjaagaanidh

manne joe 2.4 tjaaleme Bergsland dejtie paarride juakeme göökte dæhkide. Akte man sisnie leah veerbh mah leah seerkedamme adjektijvijste jih mubpie man sisnie leah veerbh veerbijste seerkeme.

Goh manne Hasselbrinkem guarkam dellie dah veerbh, mej leah -n- goh gietjie, seerkeme dehtie baakojste mah leah gööktelihhtseveerbe vuj adjektijve.

2.6. Evald Stenfjell 2008. Stenfjell c-tjaalegem jaarjelsaemien kausatijven bijre tjaaleme. Dihte goerehtalla magkerh joekehtsh leah lexikaliske jih syntaktihke kausatijvi gaskem. Stenfjell jeahta ävtelen leah buerkiestamme kausatijvh goh barre akte fenomeene. Men göökte slaajh leah dejstie dan mielen mietie. Stenfjell vuesehte guktie daagkeres raajese maakta göökte goerkesh utnedh.

(20) Manne tjoeverim dom maanam lohkehtidh.

Voestes goerkese ahte manne maam darjoem destie manne buektehtem maanam lohkedh. Dihte mubpie ahte manne laajhtam jih gæljoem dan maanese.

TABELLE 5. Stenfjellen lexikaale kausatijve veerbh

Intransitijve	Transitijve
våajodh	våajoehtidh
gåpmanidh	gupmiehtidh
tsoepkenidh	tsööpkedh

Stenfjell hov stuerebe dæhkiem dorje, man sisnie jienebh veerbh jih jienebh gietjeh tjaakanieh. Evalde jeahta tsööpkedh lea haamoe gusnie ij naan affixe vååjnoe. Vuartesjh stuhtjese 6.2.3 bielesne 59, gusnie eensie laakan daam buerkestem. Stenfjell jeahta syntaktihke kausatijvh iktesth leah veerbijste seerkeme. Jih jeatjene lehkesne dihte jeahta

dejtie veerbide mejtie satne vuesehte sov tjaalegisnie leah overgatijve jñh daejtie gööktide vuesiehtimmide vadta:

- (21) a. Maana lähka.
 b. Manne leam dom maanam lohkehtamme.
 c. Aanna föörhkede.
 d. Manne Aannam föörhkestahtam.

Vielie dihte jeahta barre transitijve veerbh objeekten namhtah, dejtie mejtie Levin jñh Rappaport Hovav (1995) gohtjedægan "underspecified transitive verbs" (transitijve veerbh mah maehtieh objeekten namhtah tjåadtjodh jñh dannasinie overgatijve veerbine vääjnoeh), jñh overgatijve veerbh gåaradie seerkedh syntaktihke kausatijvine.

2.7. Konklusjovnh. Gosse daelie libie vuartasjamme naakeni dejtie dotkiji barkojde jeatjah gieli bijre jñh dellie lissiehtamme maam dotkijh leah tjaaleme saemien gielen bijre dellie tjjelke sjædta ij leah saemien giëlesne eensie goerkese dejtie veerbide. Daerpies semantihken, morfologijen jñh syntaktihke vuajnoeh ektiedidh jñh dej vuajnoej tjïrrh saemien kausatijve molsedimmien giëhtjedidh. Voestes dotkije gujht kausatijve veerbh joekedamme gööktine dæhkine lea Stenfjell (2008).

2.8. Tjåanghkan tjaaleme. Daennie stuhtjesne manne buerkiestamme maam tjaelijh mah åvtelen leah åarjelsaemien giëlem giëhtjedamme leah jeahteme daej baakoej bijre mah leah vihkeles kausatijve molsedæmman. Manne buerkiestamme guktie Hasselbrink (1981) jñh Bergsland (1994) leah joekedamme paarrh mej sisnie leah göökte veerbh jallh akte veerbe jñh akte adjektijve ektiedamme jallh sïrredamme. Eakan dah guaktah lægan öövre seamma dæhkieh veeljeme jñh baakoeh rijteme dejtie.

Dan mænngan Stenfjell gie jeatjhlaakan tjaaleme daan bijre. Ij leah öövre giëlebuerkiestimmie men dotkemetjaalege dihte maam satne tjaaleme. Libie liereme englaanten giëlesne jñh jeatjah gieline aaj jïjnje barkoe joe dorjeme kausatijve molsedimmien bijre, men åarjelsaemien giëlesne daerpies aalkovistie aelkedh.

3. KAUSATIJVE MOLSEDIMMIE

Manne joe buerkiestamme maam Levin jñh Rappaport Hovav (1995) jiehtieh kausati-
jve molsedimmien bijre jñh ij leah vielie daerpies jãerhkedh dej digkiedimmie, vaalla
aelkedh vuaajnoem stuvredh direkte dan jaarjelsaemien gïelese jñh gïehtjedidh guktie daate
molsedimmie jaarjelsaemien gïelesne jãhta. Daan kapihtelen voestes nueliekapihtelisnie
3.1 aalkam dejtie englaanten gïelen veerbide vuartasjidh mah leah kausatijven molsedim-
mien jarngesne. Jãerhkebe dellie jeatja gïeligujmie vaaajnoem stueriedidh. Dan mænngan,
nueliekapihtelisnie 3.2 gaertjedem jñh barre jaarjelsaemien gïelen molsedæmman vuartes-
jem. 3.3 daan kapihtelen konklusjovnh vadta jñh 3.4 kapihtelem tjãanghkan tjaala.

3.1. **Jeatjah gïelh.** Voestegh aelkedh englaanten gïelese vuartasjidh. Kapihtelisnie 2
Levin jñh Rappaport Hovav (1995) golme veerbh moeneme (6), mah molsedimmien sisnie.
Dejtie vuesiehtimmide daase guelmiedamme.

- (22) a. Pat broke the window./ The window broke.
b. Antonia opened the door./ The door opened.
c. Tracy sank the ship./ The ship sank.

Daah golme veerbhpaarrh dej ãejvievuesiehtimmie. Jienebh dotkijh aaj seamma veerbh
nuhtjeme. Pinon akte dejstie jñh dihte vielie vuesiehtimmieh jeatjah gïelijste goh vadta.
Gïelh goh Polske jñh Ongerren. Manne dan polske vuesiehtimmide (23), (24), jñh (25) bie-
jeme. Daah vuesiehtimmieh (Piñón, 2001):en luvhtie veedtjeme jñh dejtie leam tjaaleme
seamma laakan goh dah leah sov tjaalegisnie tjaalasovveme

- (23) a. *Rebecca złamała ołówek.* (*złamać* ‘*break_{caus}*’)
Rebecca broke pencil
‘Rebecca broke the pencil’
b. *Ołówek złamał się.* (*złamać się* ‘*break_{caus-incho}*’)
pencil broke refl
‘The pencil broke.’
- (24) a. *Maria otworzyła drzwi.* (*otworzyć* ‘*open_{caus}*’)
Maria opened door
‘Maria opened the door.’
b. *Drzwi otworzyły się.* (*otworzyć się* ‘*open_{caus-incho}*’)
door opened refl
‘The door opened.’
- (25) a. *Thomas wysuszył ubranie* (*wysuszyć* ‘*dry_{caus}*’)
Thopas dried clothes
‘Thomas dried the clothes.’

- b. *Ubranie wysuszyło się* (*wysuszyć się* ‘dry_{caus-incho}’)
 clothes dried refl
 ‘The clothes dried.’

Goh vääjnoe polske gielesne dah veerbh lissiemorfologijem åådtjeme kausatijve-inkoatijve veerbine. Dìhte morfeeme *się*. Dìhte maam Haspelmath antikausatijve molsedimmiem gohtje. Ongereren giele jeatjaleejnes, daan vualan dejtje vuesiehtimmide (26), (27), jìh (28) beajeme.

- (26) a. *Rebecca felèbresztette a gyereket.* (*felèbreszt* ‘wake up_{caus}’)
 Rebecca woke.up the child
 b. *A gyerek felèbredt* (*felèbred* ‘wake up_{caus-incho}’)
 the child woke.up
- (27) a. *Maria kinyitotta az ajtót.* (*kinyit* ‘open_{caus-incho}’)
 Maria opened the door
 b. *Az ajtó kinyílt.* (*kinyílik* ‘open_{incho}’)
 the door opened
- (28) a. *Thomas megszárította a ruhát.* (*megszárít* ‘dry_{caus-incho}’)
 Thomas dried the clothes
 b. *A ruha megszáradt.* (*megszárad* ‘dry_{incho}’)
 the clothes dried

Piñón jehta daennie gielesne equipolleente molsedimmie siejhmemes, öövre goh daah golme vuesiehtimmieh. Gusnie dovne inkoatijve jìh kausatijve-inkoatijve veerbh Leah seamma maadtoste seerkeme, vaallah eah akte mubpeste seerkeme. Haspelmath aaj Soemen gielem giehtjedamme jìh jehta seamma molsedimmie dusnie. Dannasinie manne leam vuesiehtimmieh (29), (30), (31) aaj dorjeme, mah soemen gielesne.

- (29) a. *Marja avaa oven.*
 Marja öppna_{tr}:3s dörr:ack
 ‘Marja öppnar dörren.’
 b. *Ovi avautuu.*
 Dörr öppna_{itr}:3s
 ‘Dörren går upp.’
- (30) a. *Lars taivuttaa suksen.*
 Lars böja_{tr}:3s skida:ack
 ‘Lars böjer skidan.’
 b. *Suksi taipuu*
 Skida böja_{itr}:3s
 ‘Skidan böjer sig.’

- (31) a. *Lars upotta veneen.*
 Lars sjunka:3s_{tr} båt:ack
 ‘Lars sänker båten.’
 b. *Vene uppoaa.*
 Båt sjunka_{tr}:3s
 ‘Båten sjunker.’

Dellie libie vuajname daah veerbh gellie gieline gäävnesieh jïh daelie sjiehteles gielse vuartasjidh mij öovre lihke dan jaarjelsaemien. Noerhtesaemien gielse dellie.

- (32) a. *Márjá rahpá uvssa. / Uksa rahpasa.*
 Márja öppna:3sg_{tr} dörr:gen-ack / dörr öppna_{itr}.
 ‘Marja öppnar dörren / dörren går upp.’
 b. *Lásse cuvke láse. / Láse cuovkana.*
 Lars gå sönder:3sg_{tr} fönster:gen-ack / Fönster gå sönder_{itr}
 ‘Lars slår sönder fönstret. / Fönstret går sönder.’
 c. *Lásse vuodjuda vancca. / Vanca vuodju.*
 Lars sjunka:3sg_{tr} båt:gen-ack / Båt sjunka:3sg_{itr}
 ‘Lars sänker båten. / Båten sjunker.’

Noerhtesaemien infinitivvehaamoeh Leah: *rahpat/rahpasit cuvket/cuovkanit, vuodjudit/vuodjut.*

Mikael Svonni kompenijummem dorjeme noerhtesaemien bijre (Svonni, 2009). Desnie dovne jeatja ergatijve veerbh buerkeste. Dah seamma goh mov ovagkusatijve veerbh. *luoddanit* ‘gå sönder’, *cuovkanit* ‘gå sönder’, *gopmánit* ‘välta’, *suddat* ‘smälta’, *vuodjut* ‘sjunka’, *jávkát* ‘försvinna’, *boahit* ‘komma’, *lihkkasit* ‘flytta på sig’. Vielie dihte jeahta daej veerbi bijre ahte dah aajmoejeatjadimmieh jallh jeatja jeatjadimmieh buerkiestieh jïh dej Leah agenti namhtah. Subjeekten dannasinie tematiske rolle teema åådtje.

Dellie daaroen gielse. Manne leam aaj daesnie medtie seamma deahpadimmieh nuhtjeme, men dejtie Beth Levinen jïh Malka Rappaport Hovaven haamoehkasse sjiehtedem. Eejnegen seamma deahpadimmie, men raajesisnie (33a) barre akte argumente. Dihte argumente sjisjneldh. Vuesiehtimmesne (33b) aktem bæjngoldh argumentem lissiehtamme jïh vuesiehtimmesne (33c) dellie akte mubpie bæjngoldh argumeente.

- (33) a. Båten sjönk.
 [Vinhtse SJÆDTA AAJMÖE_{vääjeme}]
 b. Lars sänkte båten.
 [Laara SJÏEK [Vinhtse SJÆDTA AAJMÖE_{vääjeme}]]
 c. Mary fick Lars att sänka båten.
 [[Mary MAAM-DORJE] SJÏEK [Laara SJÏEK [Vinhtse SJÆDTA AAJMÖE_{vääjeme}]]]

Daate buerkiestimmie vuesehte guktie göökte kausatijvi tjirrh gaaarede deahpadimmieh lissiehtidh. (33a) barre akte deahpadimmie² âtna. Dïhte vïnhitse vââje. (33b) akte vielie âtna. Dïhte vïnhitse vââje jïh gie aaj (daesnie Laara) vïenhtem vâajoemasse buektehte. jeenemes gâalmede raajese (33c) âtna, dan leah golme. Vïnhitsen vâajome, Laara buektehte vïnhitsen vâajoemasse jïh Mary aaj Laaram buektiehtamme. Stenfjellen mietie (33b) lexikaale kausatijve jïh (33c) leah dovne lexikaale jïh syntaktihke kausatijve. Mary dellie dïhte syntaktihke sjïekehtæjja. Men vuesiehtimmiem pryövebe maam Haspelmath jeahta ij provhkh meatan kausatijve molsedimmesne årroth (Haspelmath, 1993, b. 93). Dïhte veerbe lea *lohkedh*, daelie daaroen giëlesne.

- (34) a. *Boken läste³
 [Gærja SJÆDTA AAJMOE_{lohkeme}]
 b. Barnet läste boken
 [Maana MAAM-DORJE_{lohkedh} Gærja]
 c. Mamman fick barnet att läsa boken.
 [[Tjïdtjïe MAAM-DORJE] SJËEK [Maana MAAM-DORJE_{lohkedh} Gærja]]

Vihkeles joekehtse (35b) vuesehte daan muhteste, juktie dellie dïhte transitijve veerbe gaaarede intransitijve laakan guarkedh (vuartesjh 2.6:se). Mohtedh vuesiehtimmine (35a) gusnie ij dïhte agentijve stuhtje (Laara jïh MAAM-DORJE) maectieh oktegh tjåadtjodh. Mijjïeh tjoerebe daejredh maam dam vâajomem buektiehtamme. Dan vuestie (33a) *Båten sjönk* hijven gaaarede, juktie dusnie dïhte teemabelie raajesistie oktegh tjåadtje. Bïevnese nuekie, læjhkan ibie daejrieh mannasinie vïnhitse vââje.

- (35) a. *Lars sänkte
 b. Barnet läste

(33), (34) jïh (35) vuesehte joekehtsh daej göökte veerbi gaskems daaroen giëlesne: *läsa* jïh *sänka*. Joekehtse lea dej nuepie molsedidh. Veebe *sjunka* hov dam maahta, men ij veerbe *läsa*. Mubpie joekehtse mejtie maectieh objekten namhtah tjåadtjodh, barre *läsa* mij dam maahta. Daesnie *läsa* maahta dovne overgatijve veerbe jïh transitijve veerbe årroth. *sänka/sjunka* maectieh molsedidh jïh dovne transitijve jïh ovagusatijve veerbine årroth. Men dah gåabpatjahkh daaroen giëlesne seamma juktie maectieh syntaktihke kausatijvem åadtjodh ((34c) jïh (33c)).

Daate daaroen giëlen bïjre. Båetijen stuhtjesne aelkebe giëhtjedidh guktie saemien giële jis. Mejtie dah veerbh seamma laakan goh daaroen dâåsverieh.

3.2. Åarjelsaemien giëlen vuestie. Daelie libie liereme guktie bist daaroen giële dejtie sijjien ov-agkusatijve, overgatijve jïh transitijve veerbh giëtedieh. Daelie sijhtem

²Dïhte mij deahpede daej væhtaj gaskoeh ‘[’ jïh ‘]’ akte deahpadimmie.

³(34a) gaaarede guarkedh goh gærja dïhte mij lohki, men mijjen daajroe eatnemen bïjre jeahta eah gærjah maectieh lohkedh, barre almetjh mah maectieh. Dannasinie ovlogiske læjhkan sjædta.

våajnoem dan åarjelsaemien gielen vuestie stuvredh. Mejtie seamma joekehtse veerbi gaskems saemien giëlesne. Gosse dejtie veerbide vuartesje mej seamma goerkese goh daah daaroen vuesiehtimmiej vååjnoe dovne seamma laakan jih joekehts laakan.

- (36)
- a. *Laara våajohte.
 - b. Maana lãhka.
 - c. Laara vintsem våajohte.
 - d. Maana gærjam lãhka.
 - e. Vintse vååje.
 - f. *Gærja lãhka/lohkene.
 - g. *Manne maanam gærjam lohkehte.
 - h. *Mary Laaram vintsem våajohtahta.

(36a-f) vuesehte seamma laakan åarjelsaemien giëlesne goh daaroen giëlesne. Seamma veerbh mah leah ovagkusatijve daaroen giëlesne aaj daesnie, jih seamma overgatijve. Men voestegh dah voestes govhte raajesh. Joekehtse leah guktie veerbh maectieh molsedidh jih mejtie maectieh objekten namhtah tjåadtjodh. Vuesiehtimmesne (36a) manne pryöveme transitijve veerbem maam molsede öövre goh intransitijve veerbe nuhtjedh, dam baajedh objekten namhtah tjåadtjodh. Ij gåaredh. Dellie barre ovgrammatihke sjædta.

Jeatja veerbe *lohkedh*, man ij leah seamma molsedimmie transitijve jih intransitijve åtnoej gaskems, maahta intransitijve veerbine årrodh. Maana guhte lãhka, dihte dan raajesen agente. Vuesiehtimmesne (36f) manne pryöveme baajedh *lohkedh* intransitijve åtnoem utnedh jih aajne argumeente sjsjnjeldh. Dan goerkese gærja lohkeme sjædta men ij naan agente meatan. Gærja dellie teema, men ij dihte gåaredh gan, ovgrammatihke sjædta. Seamma gujht goh leam ovagkusatijve morfeemem lissiehtamme disse. Læjhkan ij gåaredh. Men (36e), gusnie vintse vååje, barre teema jih ij naan agente, men dihte hijven. Dovne *lohkedh* jih *våajodh* maectieh transitijve åtnoem åadtjodh, goh manne vuesiehtimmine (36c) jih (36d) vuesiehtamme. Dellie göökte argumeenth, akte bæjngolen jih akte sisnjelen. Vielie manne pryöveme seamma laakan goh daaroen giëlesne sjïekem lissiehtidh jih akte vielie argumeentem bæjngoelasse lissiehtidh. (36g-h) dah vuesiehtimmieh. Ij gujht dah syntaktihke kausatijve seamma laakan goh daaroen. (Stenfjell, 2008, b. 16) tjaala ij gåaredh syntaktihke kausatijve raajesh darjodh gusnie göökte objeekth, akte agente jih akte teema. Daate akte vielie vuesiehtimmie daase.

- (37)
- a. Vintse våajoji
 - b. Laara vintsem våajohte
 - c. *Mary Laaram/Laarese/Laareste vintsem våajohtehtedh.

Men eah syntaktihke kausatijve gietjie leah daan tjaalegen gaertjedimmien sisnie een-siligkien giëhtjedidh. Jis sijhth vielie dan bijre lohkedh dellie vuartesjh daase (Stenfjell,

2008), jienebh dotkeme noerhtesaemien syntaktihke kausatijven bijre daesnie (Vinka, 2002) jñh (Julien, 1996). Perifrastihke vuekiem gâarede nuhtjedh juktie buektiehtidh seamma raajesem jiehtedh saemien gielesne goh daaroen. Daelie jâerhkebe giehtjedidh jienebh veerbide jñh vuejnebe mejtie dej seamma joekehtsh goh daah veerbh, mejtie daelie giehtjedamme, leah seammaleejnes goh jeatjah veerbh. (Haspelmath, 1993, b. 32) jienebh veerbh muana mah pruvhkieh meatan ârroth kausatijve molsedimmesne. Göökte leah *open* jñh *break*. Âarjelsaemien gielesne *break* leah dovne *murhkedh/mârhkanidh* jñh *tsööpkedh/tsoepkenidh*, dannasinie gâabpatjahkh leah daennie vuesiehtimmesne.

- (38) a. Piere klaasem murhki./Klaase mârhkani.
 b. Piere klaahakam tsööpki./Klaahka tsoepkeni.
 c. Maarja oksem geehpehi./ Okse gaahpani.

Daah govhte veerbh hov seamma laakan goh *vâajoehtidh* jñh *vâajodh*, akte intransitijve jñh mubpie transitijve, *mârhkanidh*, *tsoepkenidh* jñh *gaahpanidh* leah seamma laakan goh *vâajodh* goh ij dej naan agentijve goerkese. Gosse klaase mârhkene dellie ij leah daate nuekies bièvese mijjese jis edtjebe daejredh mannasinie mârhkene jallh gie dihte dam murhkie. Dihte barre deahpede sov jñjtje faamoste. Seamma lea klaahkine mij tsoepkene (38b), dihte gujht aaj jñjtje dam dorjeme jñh okse aaj jñjtje faamoste gaahpanamme (38c). Men gosse aaj âadtjoejibie dejtie raajesidie mej leah transitijve paarrebielie, delie maa lierebe gie sãn dihte mârhka/tsööpkie/geehpehte. Joekehtse daej paarrebieliej gaskoeh lea mejtie dej agente/bæjngolen argumente. Dihte sjisjnjeldh argumeente eejnegen desnie gaajhkine veerbine. Dellie overgatijvide jarredh. Haspelmath jeahta dovne jeatjijste daejtie veerbide eah provhkh molsedidh: *work* jñh *cut*, âarjelsaemien *barkedh* jñh *tjoehpedh*.

- (39) a. Piere bearkoeh tjuahpa.
 [[Piere MAAM-DORJE_{tjoehpedh}] SJËEKH [Barkoe SJÆDTA TJOEHPEME]]
 b. *Barkoe tjuahpa/tjoehpene.
 [Barkoe SJÆDTA TJOEHPEME]
 c. *Piere barkoem barka.
 [[Piere MAAM-DORJE_{barkedh}] SJËEKH [Barkoe SJÆDTA BARKEME]]
 d. Piere barka.
 [Piere MAAM-DORJE_{barkedh}]

Eah badth dah maehtieh molsedidh seamma laakan goh *murhkedh/mârhkanidh*, *tsööpkedh/tsoepkenidh* jñh *geehpehtidh/gaahpanidh*. Ij goh gâaredh tjoehpedh utnedh goh intransitijve veerbe jñh ij âeredh goh transitijve, men gâabpatjahkh leah agentijve. Gaajhke daate tjâanghkan jeahta magkeres joekehtse âarjelsaemien veerbi gaskems, akte veerbe mubpeste joekehtadta seamma laakan goh gellie jeatjene gieline. Dle edtjebe akte vielie paarrese vuartasjidh *tjeejehtidh/tjaajanidh*.

- (40) a. *Mohte dihte guhte aktem dejstie unniebijstie*
 men den vilken en:ACK den:ELA PL liten:SUPL ELA PL
tjeejehte gie munnjen jaahka, disse lij buerebe
 gå vilse_{tr}:3s vem mig:ILL tro:3s den:ILL vara:3s PRT bra:KOMP
jis jaavran lij beelhesovveme stoere gierkine tjeapohken
 om sjö:ILL vara:3s PRT kastas ut:PTCP stor sten:KOM hals:GEN
bijre.
 runt
 ‘Men den som förleder en av dessa små som tror på mig, för honom vore
 det bättre att en kvarnsten hängdes om hans hals och han sänktes i havets
 djup.’ [Bijbele: Matt 18:6]
- b. *Mijjieh gaajhkesch dovnesh goh sîrvh tjaajanimh, fiere*
 vi alla samman som får:PL gå vilse_{itr}:1p PRT varje
guhte jÿjtjene baalkan mietie, Jupmele baaji mijjen
 vilken själv:INE stig med Gud låta:3s PRT vår
sådtoeh altemse tsaepmiestidh.
 synd:PRT han:REFL ILL slå:INF
 ‘Vi gick alla vilse som får, var och en gick sin egen väg, men all vår skuld
 lade HERREN på honom.’ [Bijbele: Jes 53:6]

Daate aaj seamma laakan goh *murhkedh/mårhkanidh*, *tsoepkedh/tsoepkenidh* jÿh *geehpehtidh/gaahpanidh*.

3.3. **Konklusjovnh.** Daate kapihtele vuesiehtamme guktie jeatjah gielh goh v.g. polske, soemen jÿh svienske Leah. Dej gieline aaj kausatijve molsedimmie. Jÿh dah siejhmemes veerbh kausatijve molsedimmesne aaj dejnie gieline. Dihte molsedimmie aaj årjelsaemien gielsesne. Noerhtesaemien gielse joekoen gieltegs vuartasjidh juktie ij Leah dej mov vuesiehtimmiej mietie daennie kapihtelisnie stoerre joekehtse årjelsaemien gielen muhteste. Kapihtelisnie 2 bæjhkoehamme maam Hasselbrink jÿh Bergsland tjaaleme. Jÿh gosse dejtie gietjeh mohtede dej gietjiejgumie mah Leah mov noerhtesaemien vuesiehtimmie dellie vâájnoe naakenh Leah seamma.

3.4. **Tjâanghkan tjaaleme.** Daennie kapihtelisnie manne aalkeme gieltjedidh magkeres joekehtsh Leah leksikaale jÿh syntaktihke kausatijvi gaskoeh. Manne leam Evald Stenfjellen c-uppsatse nuhtjeme goh aalkoe jÿh gieltjedamme magkeres joekehtsh veerbi gaskoeh goh: *lohkedh*, *föörhkedidh*, *tjoehpedh vâajohtidh* jÿh *tsööpkedh*, mah Leah agentijve veerbh, jÿh jeatjah goh *vâajodh*, *tsoepkenidh* jÿh *tjaajanidh* mej ij Leah agente. Tjÿjelke sjÿdte daennie årjelsaemien gielsesne kausatijve vuesiehtimmie.

4. MIJ OVAGKUSATIJVESTE SJÆDTA

Daennie kapihtelisnie edtjem jienebem tjjelkestidh mij ovagkusatijve joekehtimmeste b ata. Jis daerpies ovagkusatijvh j h overgatijvh joekehtadtedh juktie kausatijve molsedimmiem guarkedh, dellie by roe aaj jeatjine stuhtjine grammatihkesne maam ovagusatijveste sjidtedh. Gosse  arjelsaemien g elem g ehtjedidh ij leah vielie sjiehteles  ovre seamma diagnostihkem goh englaanten g elese  tneme, jis edtja ovagkusatijviteetem dijpedh. Ij  ovre eensilaakan goh kausatijve molsedimmiem dejtie g ehtjedh g annah. Men daejtie pry ovemidie moenem j h  enehkslaakan vuesehtem guktie dah d  asverieh. Jienebh dotkeme  arjelsaemien g elen b jre maahta s n buerebe vuesiehtidh guktie intransitijve d ehkiem vielie joekehtidh. D hte voestemes diagnostihke maam manne moenem lea dam maam (Stenfjell, 2008) joe buerkiestamme dan C-tjaalegisnie.  nnetji vielie daata nueliekapihtelisnie 4.1 lissehtem j h vielie digkedem. D hte mubpie seamma maam (Levin j h Rappaport Hovav, 1995, 1998)  tneme. Resultatijve konstruksjovnh mah nueliekapihtelisnie 4.2 digkedem. Gåalmede agentijve pry oveme mij viehkieveerbe *edtja* nuhtjie. Dam buerkestem nueliekapihtelisnie 4.3. Njealjede diagnostihke guktie progressijve dejtie veerbide joekehte. D hte nueliekapihtelisnie 4.4 buerkiestamme. 4.5 daan kapihtelen konklusjovnh vadta j h 4.6 kapihtelem tj anghkan tjaala.

4.1. **Syntaktihke kausatijve.** Daate maam (Stenfjell, 2008) g ehtjedamme, vihkeles daehtie mov vuajnoste. Guktie buerkiestamme nueliekapihtelisnie 2.6 barre overgatijve veerbh j h transitijve veerbh dej objeekti namhtah mah maehtieh syntaktihke kausatijvem utnedh. Stenfjell teorijem provhkeme maam Mark Baker dorjeme (Baker, 1988) gosse d hte dan c-tjaalegem darjoeji. Manne daesnie dam sjiehtesjem (Levin j h Rappaport Hovav, 1995, 1998):i haamoehkasse. Syntaktihke kausatijve naemhtie dellie v  ajnoe goh vuesiehtimmie (41) vuesehte.

(41) [x SJ EK [y MAAM-DORJE]]

Akten Stenfjellen vihkeles  ssjalommes guktie syntaktihke kausatijve deahpede syntaxesne, j h dan gietjie -ht- lea lissiehtamme veerbese mij joe g  avnesh. Ij edtjh dam pleentedh gietjine -ht- mij lea roehtside lissiehtamme lexikaale kausatijve gosse lexikaale kausatijve bigkieh. Transitijve veerbh hov g arede syntaxine seerkedh j h -ht- lissiehtidh, men ij g  aredh g  okte objeekth utnedh goh vuesiehtimmine (42a-b).

- (42) a. **Manne maanam g erjam lohkehtem.*
 jag barn:ACK bok:ACK läsa:_{kaus}:1s
 ‘Jag f r barnet att läsa boken.’
- b. **Mary Laaram v nhtsem v ajoehtahta.*
 Mary Lars:ACK båt:ACK s nka_{tr, kaus}:3s
 ‘Mary f r Lars att sänka båten.’

- c. *Manne leam dom maanam lohkehtamme.*
 jag vara:1s det:ACK barn:ACK läsa_{kaus} PTCP

‘Jag har fått barnet att läsa.’⁴

[Sydsamiska kausativer]

Læjhkan (42c) vååjnoe goh göökte objeekth átna jïh dihte grammatihken mietie men desnie *dom* jïh *maanam* Leah koreferente. Manne leam saerniestæjja:jgumie akte vielie vuesiehtimmiem tjööngkheme guktie syntaktihke kausatijvem provhkedh.

- (43) a. **Manne edtjem dejtie nyjsenæjjide dam joptsem*
 jag skulla:1s den:ACK PL kvinna:ACK PL den:ACK soppa:ACK
voessjehtidh.
 koka_{kaus}:INF

‘Jag ska få dem kvinnorna att koka soppan.’

[Saerniestæjja 12]

- b. *Manne edtjem dejtie nyjsenæjjide seehtedh jïh*
 jag skulla:1s den:ACK PL kvinna:ACK PL sätta i arbete:INF och
dam joptsem voessjehtidh.
 den:ACK soppa:ACK koka_{kaus}:INF

‘Jag ska sätta de där kvinnorna i arbete och få dem att koka soppan.’

[Saerniestæjja 12]

Daah göökte raajesh vuesiehtimmesne 43 aaj vuesiehtieh ahte ij gåaredh göökte objeekth utnedh syntaktihke kausatijve veerbese. Raajese dellie ovgrammatihke sjædta. Gosse åvtielistie akte dejstie objeektijste daajra guktie vuesiehtimmesne (43b), dellie hijven gåarede dam guarkedh. Raajese riektes sjædta. Mijjieh hov daejrebe dovne dah nyjsenæjjah åvtielistie övtebe raajesistie. Aaj daesnie, goh vuesiehtimmesne (42) göökte NP Leah koreferente, *dejtie* jïh *nyjsenæjjide*, juktie jis dah ovmessie reefereentide tjuvtjiedamme dellie raajese ovgrammatihke sjïdteme.

4.1.1. *Kausatijve paarrh.* (Stenfjell, 2008) vielie tjaala veerbh mah Leah syntaxesne dorjeme maehtieh sjïere lissiegoerkesem åadtjodh (seamma goh (42b)). Akte dagkerem manne gaavneme.

- (44) *Sïjhth datne mannem dahkoe vaedtsiehtidh?*
 vilja:2s du mig dit gå_{kaus}:INF

‘Vill du gå med mig dit?’

[Saerniestæjja 4]

Daate raajese maakta sån kausatijve molsedimmine vååjnoe. Men gosse dan maadtoe joe veerbe jïh ij roehtse dellie ij maehtieh dagkeres molsedimmi årrodh. Juktie kausatijve molsedimmesne göökte veerbh Leah seamma roehtseste seerkem, ij akte veerbe mubpeste seerkeme. Jïh vielie *vaedtsedh* Lea svihtjemeveerbe jïh öövre sïejhme overgatijve. Ij Leah aajmoejeatjadimmie vaallah darjome jïh dannasinie agentijve. Darhke dihte syntaktihke kausatijve dellie. Ij Leah öövre tjïelke magkeres goerkese dan raajresen. Tjoerh gujht daejredh ahte ij Leah barre *datne* dihte guhte *mannem* eevtjede vaedtsedh men *datne*

⁴Mubpien goerkese ‘Jag har läxat upp barnet.’

aaj dåerede vaedtsedh dahkoe. (Levin jñh Rappaport Hovav, 1995, b. 110-19) aaj daam aamhtesem digkiedieh jñh gohtjedieh dejtie kausatijve paarrh (morfologije laevieh mah eah kausatijve molsedimmesne).

4.2. **Resultatijve aajmoeh.** Levin jñh Rappaport Hovav (1995, 1998) lægan resultatijve konstruksjovni bijre tjaaleme. Dej lexikaale representasjovne dellie naemhtie goh (45) vuesehte.

(45) [x SJĪEK [y SJÆDTA AAJMOE] TJĪRRH [x MAAM-DORJE]]

Goh manne joe tjaaleme ij leah åarjelsaemien öövre goh englaanten giële. Englaanten giëlesne gujht naa sïejhme dagkeres konstruksjovnh gaavnedh, men ij åarjelsaemien giëlesne. Læjhkan gåarede gujht dejtie gaavnedh Voestegh dellie edtjebe akten vuesiehtæmman vuartasjidh. Dellie raajesen veerbe transitijve jñh objeekte lea desnie. Dïhte raajese öövre sïejhme jis ij barre dan resultaate aajmose *pliehtje*. Dïhte mij tsååbpe sjædta tsaepmiemistie.

(46) *Jih dellie tsååbpem pliehtje tseepmin.*
och då groda:ACK platt slå:3p PRT

‘Och då slog de grodan platt.’

[Staaloech vienhtieh aske lea dälle]

Saemien giëlen jeatja baakoeöörnege englaanten giëleste. Dannasinie ij leah vielie NP veerben minngelen jñh aaj resultatijve XP, (juste daesnie dïhte XP *pliehtje*). Men læjhkan gujht resultatijve konstruksjovnh (46). Daesnie resultatijve XP veerben åvtelen båata. Daate transitijve veerben vuesiehtimmie. Akte vielie dagkeres lea (47a).

(47) a. *Aanta guksiem gåaroes jåvka.*
Anders kåsa:ACK tom dricka:3s
‘Anders dricker kåsan tom.’
b. **Aanta guksiem laajhkani gåaroes.*
Anders kåsa:ACK slå ut_{itr}:3s PRT tom

‘Anders slår ut kåsan tom.’

[Saerniestæjja 9]

Vaallah (47b) öövre båajhtode. Dïhte dannasinie ij gåaredh *laajhkanidh*:n argumentestruktuvrem tsööpkedh. Dïhte mij dellie daerpies lea molsedimmie goh *leejhkedh* sjædta. Dah overgatijve veerbh vuesiehtimmien (47b) muhteste gåarede muvhten æjkien goh transitijve veerbh gaavnedh. Akte dagkeres vuesiehtimmie (48a), men öövre goh (47b), (48b) ovgrammatihke.

(48) a. *Dïhte ræjkieh roehiti/veedtsi gaamegidie.*
Han hål:PL springa/gå:3p PRT sko:ACK PL

‘Han sprang/gick hål på skorna.’

[Saerniestæjja 4]

- b. **Dihte raejkieh dâbpani gaamegidie.*
 Han hâl:PL flytta sig_{itr}:3s ko:PRT sko:ACK PL
 ‘Han flyttar sig hâl på skorna.’

Minngemes viht göökte raajesh mah byöroeh vuesiehtidh guktie eah dah ovagkusatijvh maehtieh gâessie akte vielie objeektem åadtjodh. Ij gænnah (49b), mij byöroe logiske årrodh gâaredh jiehtedh. Dihthe ovgrammatihke sjædta.

- (49) a. *Aajja voessem dièves tsagka.*
 Farfar säck:ACK full packa:3s
 ‘Farfar packar säcken full.’ [Saerniestæjja 9]
- b. **Learohke åejjiem dièves lieri.*
 Elev huvud:ACK full lära_{itr}:3s PRT
 ‘Eleven lärde huvudet fullt.’

Ovagkusatijve veerbh joe aktem objeektem utnieh, dannasinie eah maehtieh akte vielie objeektem åadtjodh.

4.3. **Edtjedh-viehkje.** Agentijve diagnostihke mij aaj maahta sjiehtedh ovagkusatijve jïh overgatijve joekehtadtedh lea tjabrehtidh/eevjedidh-pryöveme. Dellie pryövebe dejtie ovagkusatijve veerbh raajesinie. Dejtie baajedh årrodh gusnie agentijve goerkese daerpies.

- (50) a. **Tjïdtjie maanam tjabrehte/eevtjede*
 mor barn:ACK tvinga/uppmuntra:3s
jaskedh/searanidh.
 lugna_{itr}/bli avledd från att gråta_{itr}:INF
 ‘Mor tvingar/uppmuntrar barn att lugna sig/inte gråta.’
- b. *Tjïdtjie maanam tjabrehte/eevtjede, edtja*
 mor barn:ACK tvinga/uppmuntra:3s skulla:3s
jaskedh/searanidh.
 lugna_{itr}/bli avledd från att gråta_{itr}:INF
 ‘Mor tvingar/uppmuntrar barnet, att det ska bli lugnt/inte gråta.’
- c. *Tjïdtjie maanam tjabrehte/eevtjede vaedtsedh/hajkedh/rohtedh.*
 mor barn:ACK tvinga/uppmuntra:3s gå/springa:INF
 ‘Mor tvingar/uppmuntrar barnet att gå/springa.’
- d. *Tjïdtjie maanam tjabrehte/eevtjede, edtja*
 mor barn:ACK tvinga/uppmuntra:3s skulla:3s
vaedtsedh/hajkedh/rohtedh.
 gå/springa:INF
 ‘Mor tvingar/uppmuntrar barn, att det ska gå/springa.’

Dan stoorre joekehtse daesnie dej ovagkusatijve veerbi jïh dej overgatijve veerbi gaskoeh Leah (50a) jïh (50c). *vaedtsedh, hajkedh* jïh *rohtedh* maehtieh jïjtje viehkieveerben

namhtah raajesen minngielisnie tjáadtjodh, men ovagkusatijve *jaskedh* jìh *searanidh* daarpesjìeh *edtja* goh viehkie. Læjhkan ij daate diagnostihke öövre sjiehteles daejtie veerbide juktie barre nuepie daam darjodh animaate subjeektigujmie. Jis *edtja* giem tjabrehtidh jallh eevtjedidh dellie daerpies mahtedh dejnie gaskesadtedh. Dìhte tjuara mahtedh ussjedidh jìh dääjrehtidh maam darjoeh ihke dam tjabrehtidh/eevtjedidh. Ij goh dìhte gääredh gan moerigujmie/klaahkajgujmie j.n.v. jeenemes veerbh mah kausatijve molsedimmesne meatan leah eah leah animaate, vaallah inanimaate. Vuesiehtimmieh mah dam buerkiestieh leah (51a-b).

- (51) a. #*Aanta moerem tjabrehte, edtja loedtenidh.*
 Anders ved:ACK tvinga:3s skulla:3s klyva_{itr}:INF
 ‘Anders tvingar vedträdet att klyva sig.’
- b. #*Aanta klaahkam tjabrehte, edtja tsoepkenidh.*
 Anders stav:ACK tvinga:3s skulla:3s bryta_{itr}:INF
 ‘Anders tvingar staven att gå av.’
- c. **Aanta moerem tjabrehte loedtenidh.*
 Anders ved:ACK tvinga:3s klyva_{itr}:INF
 ‘Anders tvingar vedträdet att klyva sig.’
- d. **Aanta klaahkam tjabrehte tsoepkenidh.*
 Anders stav:ACK tvinga:3s bryta_{itr}:INF
 ‘Anders tvingar staven att gå av.’

Daerpies jienebem daam konstruksjovnem pryövedh. Kaanne *edtja* gääradidh partijem tjabrehtidh, *edtja* loedtenidh. Ij leah gierve ussjedidh dam *edtja* Saemiedigkesne deahpadidh. Daerpies vielie daan bijre dotkedh.

4.4. **Progressijve.** Dah progressijve haamoeh ovmese goerkesh vedtieh dejtie ovagkusatijvide mah leah aajmoejeatjadimmieh jìh overgatijvide veerbide mah leah svìhtjemeveerbh. Daennie boelhkesne aaj naakenh vuesiehtimmieh vadtam mah mahtieh dejtie sìejhme overgatijvh (svìhtjemeveerbh) jìh sìejhme ovagkusatijvh (aajmoejeatjadimmie) joekehts goerkesh vedtedh. Akten aejkien die hijven nuepien utnim aktem mov saerniestæjjijste gihtjedh. Dìhte munnjien jeehti telefovesne sov bealesne liemkedemie. Gihtjem dellie mejtie liemkes ennje sjìdteme, men dellie vaestede ij ennje. Mij dellie daate jeahta? Jeahta ovagkusatijvh mah leah aajmoejeatjadimmie eah leah tjìrrehtamme gosse progressijve haamosne tjáadtjoeh. Akten vielie aejkien edtjem ovagkusatijve jìh aajmoejeatjadimmie veerbh mohtedidh overgatijvi veerbigujmie. Dellie ikth vielie sìejhme overgatijvh veeljem. Dah mah leah svìhtjemeveerbh leah buerie vuesiehtimmieh.

- (52) a. *Áarjelh-saemien syntakse jih melodie leah gaarveneminie*
 sydsamisk syntax och melodi vara:3s försvinna_{itr}:GER
juktie daaroen-giele dan veaksehke guktie dam viesjehts
 därför svenska/norska så stark hur det:ACK svag
gielem diedtele.
 språk:ACK trycka ner:3s
 ‘Sydsamisk syntax och melodi håller på att försvinna eftersom
 svenska/norska är så starkt att det trycker ner det svaga språket.’
 [<http://tinyurl.com/5w38s86>]
- b. *Aanta lea daelie vaedtsieminie.*
 Anders vara:3s nu gå:GER
 ‘Anders håller på med att gå nu.’

Voestes vuartasjidh vuesiehtæmman (52a). Desnie veerbedarjome *gaarvanidh*. Dïhte veerbe deahpedeminie, mij ij annje deahpadamme, jih ibie daejrieh ennje mejtie *áarjel-saemien* syntaxe jih gielenvuelie gåessie gaarvenh. Dan muhteste (52a), gusnie veerbedarjome *vaedtsedh*. Aantan vaedtseme joe deahpedeminie, men aaj deahpadamme. Jis saatnan dïhte daelie vaedtsieminie jih dellie daejrebe akten tæjmoem dan mænngan ahte Aanta lea vaedtseme, juktie dïhte lij vaedtsieminie. Minngesne akte vielie veerbe mah aaj gaavneme kausatijve molsedimmesne. Dïhte aaj deahpadimmiem buerkeste mah vääjnoe goh edtja deahpadidh, men ij ennje leah.

- (53) *Nov maaje biejjieh gâhkeneminie, jijeh âenebh sjidteminie,*
 PTKL PTKL dag:PL bli längre_{itr}:GER natt:PL kort:KOMP bli:GER
mohte duej minngemes våhkoej noerhtese járri
 men doete:GEN PL sist:SUPL vecka:GEN PL nord:ILL svånga:3p PRT
jih dan jueskie sjidti.
 och så kallt bli:3s PRT
 ‘Nog blir dagarna längre och nätterna blir kortare, men de senaste veckorna
 vände det norrut och blev så kallt.’ [Don jih daan bijre 3]

Jalhts biejjieh vuesiehtimmesne (53) guhkebe sjidteminie, eah amma dah ennje guhkies sjidteme.

4.5. **Konklusjovnh.** Tjåanghkan daate vuesehthe maam ovagkusativiteeteste *áarjel-saemien* gielen syntaxesne aaj sjædta. Juktie eah ovagkusatijvi naan subjeekte vaallah barre objeekth dannasinie agentijve pryövemh maehtieh dejtie vihtesjidh. Ij leah barre kausatijve molsedimmie mij tjuvtjede dejtie göökte intransitijve dæhkide men daah pryövemh aaj dam darjoeh. Im goh manne buektehth maam jiehtedh gaa_jhki ovagkusatijve jih overgatijve veerbi bijre, men siejhme overgatijvh jih ovagkusatijvh leam joeekhtamme.

4.6. **Tjåanghkan tjaaleme.** Daennie kapihtelisnie leam njieljie sjïere diagnostihkh moeneme, mah maehtieh ovagkusatijve joekehtidh overgatijvi muhteste.

Öövre goh Stenfjell (2008) tjaala vâåjnoe goh joekehtse kausatijvesne. Kausatijve molsedimmie lexikonesne deahpede jïh kausatijve syntaxesne deahpede. Molsedimmie roehtsh maadtojne åtna jïh syntaktihke kausatijve veerbh maadtojne åtna. Syntaktihke kausatijve lea ovagkusatijve diagnostihke juktie ij maehtieh deahpadidh ovagkusatijve veerbine, vaallah overgatijvine.

Dan mænngan leam vuesiehtamme guktie ovagkusatijvh jïh overgatijvh joekehtieh aaj resultatijve konstruksjovnigujmie. Overgatijve veerbh mej leah barre subjeekte maehtieh muvhten aejkien aaj objeektem åadtjodh jïh transitijve veerbine dååsveridh. Im leah manne buektiehamme naakene ovagkusatijve veerbe dååsveridh goh transitijve veerbe. Ij gåaredh gænnah akte vielie objeekte dejtie lissiehtidh.

Göökte vielie pryövoeh mah veerbie juekieh. Akte lea raajesh veerbine *tjabrehtidh* jïh *eevtjedidh* mah agentijve goerkesem dellie krïebpesjïeh mubpien veerbeste. Dan-nasinie ovagkusatijve veerb *edtjedh*-viehkiem daarpesjïeh. Mubpie pryövoe lea progressijve haamoe. Dïhte maahta ovagkusatijve damtedh mah veerb aajmoejeatjadimmieh jïh nimhtie veerbide joekehte. Eah ovagkusatijvi veerbedarjomh ællasovvh gosse dennie haamosne guktie overgatijvi veeredarjomh.

5. KAUSATIJVE MOLSEDIMMIEN SEMANTIHKE

Daennie kapihtelisnie edtjem giëhtjedidh maam semantihkesne vihkielommes kausatijve molsedæmman. Manne veanhtoeh tseegkem semantihken mietie jîh gaertjedem morfologijen mietie (morfologije jienebe tjïelkestamme kapihtelinie 6 jîh 7). Vihkielommes magkeres veerbh molsedieh. Im edtjg gaajhkide dejtie veerbide gaavnedh mah molsedieh, vaallah mov ulmie dejtie haamoehkide tjïelkestidh mejtie kausatijve molsedimmiem tjeekiehtieh. Vienhtem jienebh leah aaj veerbh mah molsedieh, men dah badth seamma maalli mietie goh dejtie mejtie manne daesnie tseegkem. Daan kapihtelen voestes nueliekapihtele 5.1 buerkiestimmie dejtie maallide mej leah kausatijve molsedimmien. Mubpie nueliekapihtelisnie 5.2 leam joekehtamme gaajhkide dejtie veerbide mov materiaalesne jîh dejtie ovmessie dæhkine tseegkem. Desnie buerkestem mah veerbide mennie dæhkesne. Nueliekapihtelisnie 5.3 gaertjedem jîh vuartesjem dejtie veerbide mah intransitijve jîh eah molsedh jîh dejtie mejtie morfologijen mietie öövre goh molsedimmie vääjnoeh, vaallah jeatja semantihkem guedtieh. 5.4 konklusjovnh daehtie kapihtelistie vadta jîh 5.5 daam kapihtelem tjåanghkan tjaala.

5.1. **Aajmoe jîh sïjje.** Dovne Haspelmath (1993) jîh Levin jîh Rappaport Hovav (1995) leah jïjnem soptsestamme aajmoejeatjadimmiej bijre, men Levin jîh Rappaport Hovav aaj mieriejeatjadimmieh bijre soptsestamme. Piñón (2001) sjiere gaertjiedimmiem beajeme dan sov tjaalegasse. Dïhte causatijve-inkoatijve/inkoatijve veerbh giëhtjedamme. Dïhte jeahta daate lexikaale molsedimmie jîh dej göökti veerbi gaskoeh lea relasjovne semantihken mietie. Vielie jeahta inkoatijve paarrebielie aamoejeatjadimmiem buerkeste jîh transitijve paarrebielie, maam dïhte kausatijve-inkoatijve gohtje, buerkeste guktie gie-akt daan aajmoejeatjadimmiem buektehte. Vihkeles lahtesh goh edtja guarkedh magkerh veerbh sjiehtieh molsedæmman leah dah mah (Levin jîh Rappaport Hovav, 1998, b. 108) gåhtjoejægan *state* (54a), *activity* (54b), *achievement* (54c) jîh *accomplishment* (54d-e). Dej guaktaj teorijesne veerbi semantihke nimhtie goh maahta vuesiehtimmesne (54) gaavnedh.

- (54) a. [x AAJMOE]
 b. [x MAAM-DORJE]
 c. [x SJÆDTA AAJMOE]
 d. [[x MAAM-DORJE] SJÏEK [y SJÆDTA AAJMOE]]
 e. [x SJÏEK [y SJÆDTA AAJMOE]]

Manne edtjem aaj dej guaktaj teorijem nuhtjedh dejtie mov vuesiehtimmide, juktie dïhte nuekies goh edtja tjïelkestidh guktie kausatijve jîh ovagkusatijve veerbh molsedieh. Dah leah veerbh mah aajmoem jeatjadehtieh. Daah struktuvrh leah sjiehteles bëjedh dejtie kausatijve jîh intransitijve paarrebielide mejgumie barkem.

- (55) a. [[x MAAM-DORJE] SJÏEK [y SJÆDTA AAJMÖE]
 b. [y SJÆDTA AAJMÖE]

Transitijven pliere (55a) jïh ovagkusatijven pliere (55b). Dellie jârrebe dejtïe âarjelsaemien veerbide. Voestegh edtjebe *break* joekehtidh. Åarjelsaemien veerbe *tsööpkedh* mij stuhtje dan englaanten gielen veerben goerkesem dæjpa. Manne joe aktem vuesiehtimmiem vadtme dan veerben âtnose vuesiehtimmesne (38b). Daase orre vuesiehtimmiem (56) guelmedem man Leah seamma raajesh.

- (56) a. Pïere klaahkam tsööpki.
 b. Klaahka tsoepkeni.

Dovne vuesiehtimmesne (56a) jïh vuesiehtimmesne (56b) *klaahka* semantihke rollem teema guadta, dihte mij tsoepkene. Dan aajmoe jeatjede daan veerbedarjomen tjïrrh. Jïh dan mænngan dellie klaahka gööktine stuhtjine sjïdteme, dihte veerbedarjomen resultaate. Agente barre voestes raajesisnie, mubpene dellie ibie daejrieh gie lea klaahkan tsoepkenimmie sjïekehtamme. Jis daam sjïehtedem lexikaale representasjovnode dellie naemhtie vâäjnoe:

- (57) a. [[Pïere MAAM-DORJE] SJÏEK [Klaahka SJÆDTA TSÖÖPKEME]
 b. [Klaahka SJÆDTA TSÖÖPKEME]

Seammaleejnes goh daate veerbe lea *murhkedh* jïh *mârhkanidh*. Men gosse manne maam murhkem dellie dihte öövre mârhkan dan mænngan sjædta, ij goh barre göökte stuhtjine goh dam maam *tsööpkedh* jeahta. Jïenebh veerbh mah Leah seamma dâehkesne Leah: *biejstedh/beajstenidh löödtedh/loedtenidh, leerhkedh/laarhkenidh* (transitijve haamoe *leerhkehtidh* aaj gâävnesne) jïh *böörhkedh/boerhkenidh*.

Aajmoe vihkeles, men akte lea vielie semantihke representasjovne mij öövre vihkeles kausatijve molsedæmman. Mahte seamma laakan goh aajmoejeatjadimmie, men dihte mij jeatjede lea mierie jïh muvhtene aaj sijjie. Daate dan templaate:

- (58) [[x MAAM-DORJE] SJÏEK [y SJÆDTA z/MIERESNE]
 [y SJÆDTA z/MIERESNE]

Öövre sïejhme veerbe *tjööngkedh* daennie representasjovnesne sjeahta jïh aaj jïh aaj ektesne dan paarrebieline *tjäängkanidh*.

- (59) a. *Dellie tjoeveribie sirvide ohtsedidh, tjööngkedh jïh gâetide*
 dâ måsta:1p fâr:ACK PL söka:INF samla_{tr}:INF och hem:ACK PL
vuejïehtidh.
 bring:INF

‘Dâ var vi tvungna att leta rätt på fåren, samla dem och driva dem hem.’

[Goltelidh jïh soptsestidh]

- b. *Dan gáhkese hov nubpide saemide, mijjieh hov dan*
 så långt PTKL andra:ILL PL same:ILL PL vi PTKL så
bårrede veasoeminie, gellieh vâhkoeh eannan buektiehtibie
 utspritt bo:GER många vecka:PL innan klara av:1p
tjåanghkanidh.
 samla_{tr}:INF

‘Det är så långt till de andra samerna, vi bor så utspridda att det tar flera veckor innan vi kan samlas.’ [Raahkele-Piere]

Daate veerbhpaarre sæjhta objeektem utnedh gelliegiertesne. Veerbedarjome gaajhkide dejtie mejtie objeekte tjuvtjede, dej sijjiem jeatjede sinsitnien vuestie. Gosse veerbedarjome illeme dellie dej mierie jeatjadamme jîh dah Leah tjåanghkan båateme voestes raajesisnie dah Leah sîrvh, mubpene raajesisnie dellie almetjh.

- (60) a. *Kaanovem gupmiehtægan, dejtie lovves voesside jih*
 kanot:ACK vâlta:3d de:ACK PL blöt rycksäck:ACK PL och
låavtegem hæhtjose guedtiejægan.
 tält:ACK skjul:ILL bära:3s

‘De (två) vände kanoten och bar de blöta säckarna och tältet till skjulet.’

[Miehtjiesdajven baernie]

- b. *Áabpa Søøfe haffan sjædta, ruahta edtja dåastoehidh,*
 syster Sofie överaskad bli:3s springa:3s skulla:3s ta emot:INF
aellies öövre veajelh, gåpmenh disse.
 så inte:3s alldeles falla åt sidan:NEG vâlta:NEG den:ILL

‘(Min) syster Sofie blir överaskad, springer för att ta emot, så att den inte ska falla helt på sidan och vâlta på den.’ [Daelvege tjaetsiem viedtjedh]

5.2. **Dah ovmessie klassh semantihken mietie.** Öövre goh (Levin jîh Rappaport Hovav, 1995) darjoejægan jîh (Eensiligkien buerkiestimmie englaanten gielen veerbide vuartesjh Levin (1993)). Daesnie aaj dejtie veerbide joekedem ovnese dâehkide dej semantihken mietie. Levin jîh Rappaport Hovav lægan sov lissiehtahkese læstoem rijteme gusnie veerbh læstoedamme veerbh mej seamma semantihken plierh v.g. *break verbs* ‘murhkemeveerbh’. Seamma laakan daesnie daej veerbigujmie mejtie manne tjöönghkeme. Dah saemien veerbh badth aaj bæjngoelistie sjiekehdamme, gaajhkh dah mah molsedieh.

Stuhtjh mah daan nuelesne dejtie dâehkide buerkiestieh.

5.2.1. *Murhkedh.* Akte joekoen vihkeles dâehkie Levin jîh Rappaport Hovav:ide lea dah veerbh mah dah guaktah *breakverbs* gåhtjoejægan. Dennie dâehkesne Leah veerbh mah deahpadimmiem buerkiestieh gusnie mij-akt mârhkene. Dah guaktah vielie jiehtiejægan dah veerbh bæjngoelistie sjiekehdamme. Mijjieh joe åvtelistie göökte veerbh vuaneme mah daennie dâehkesne sjiehtieh, *murhkedh* jîh *tsööpkedh* jîh dej paarrebielieh

mårhkanidh jìh *tsoepkenidh* (vuesiehtimmieh (38b) jìh (38b)). Daesnie minngemes veerbe ikth vielie moeneme goh vuesiehtimmie.

- (61) a. *Aanta gujht barre væssja aktem moerem löödtedh.*
 Anders PTKL bara orka:3s ett:ACK vedträ:ACK klyva_{tr}:INF
 ‘Anders orkar bara klyva ett vedträ.’ [Saarniestæjja 4]
- b. *Jih Karijuse lij dan måarehke ahte mahte lij*
 och Karius vara:3s PRT så arg att nästan vara:3s PRT
loedteneminie.
 spricka_{itr}:PRT
 ‘Och Karius var så arg att han nästan kunde spricka.’ [Karijuse jìh Baktuse]

Daah göökte vuesiehtimmieh Leah öovre mij molsedimmie edtja årrodh. Vuesiehtimmesne (61a) dellie teema lea *moerem*. Dìhte hov mårhkan sjædta, gosse subjeekte Aanta dam löödtie. Seamman lea dìhte teema jìh subjeekte seamman vuesiehtimmesne (61b), gusnie intransitijve *loedtenidh* åtnasovveme. Dìhte mij dovne intransitijve jìh transitijve haamojde ektede lea maam akte dej veerbedeahpadimmijste mårhkan vuj stuhtjine sjædta. Moeren aajmoe jeatjede jìh dannasinie daate sjiehteles kausatijve molsedæmman. Jærhkebe gujht mubpien veerbepaarrese. Daesnie (62) deahpadimmieh seammaleejnes goh vuesiehtimmesne (61), men jeatjah veerbh Leah.

- (62) a. *Manne edtjem teempelem gajhkodh maam almetjh*
 jag skulla:1s tempel:ACK riva_{tr}:INF vad:ACK människa:PL
gietigujmie dorjeme, jìh gulmine biejjesne orre teempelem
 hand:KOM PL göra:PTCP och tre:INE PL dag:INE ny tempel:ACK
tseegkedh mij ij Leah gietigujmie dorjesovveme.
 resa:INF vad inte:3s vara:NEG hand:KOM PL bli gjord:PTCP
 ‘Jag skall bryta ner detta tempel som är byggt med händer, och på tre dagar bygga upp ett annat som inte är gjort med händer.’ [Bijbele Mark 14:58]
- b. *Ij gie orre vijnem båeries skåerrie-voessese dievhtieh.*
 Inte:3s vem ny vin:ACK gammal skinnsäck:ILL fylla:3p.
Juktie dellie voesse gajhkene, jìh vjne deajese vualka. Orre
 Därför då säck riva_{itr}:3s och vin spill:ILL åka:3s ny
vjne galka orre voesside!"
 vin skulla:3s ny säck:ILL PL
 ‘Ingen håller nytt vin i gamla skinnsäckar. Om man gjorde så, skulle vinet spränga säckarna och både vinet och säckarna förstöras. Nej, nytt vin håller man i nya säckar.’ [Bijbele Mark 2:22]

Daah paarrh, *löödtedh/loedtenidh* jìh *gajkodh/gajkanidh* mahte seamman goerkesh utnieh. Men voestemes paarre tjerteste ahte mij göökte stuhtjine mårhkene, mearan *gajkodh/gajkanidh* buerkeste guktie aate gelline stuhtjine sjædta goh mårhkene. Jienebh veerbh daennie dæhkesne Leah aaj. Dah badth aaj tjertestieh guktie maam mårhkene. Naakenh vuesiehtimmie dejstie Leah: *biejstedh/biejstenidh* ‘förstöra’/‘förstöras’ jìh

leerhkedh/laarhkenidh ‘skada’/’skada sig’. Tjåanghkan luhkie veerbhpaarrh daennie dâehkesne.

5.2.2. *Mierie*. Dah veerbh mah daesnie badth mieriem tjïertestieh. Maahta gujht mieriem tjïertestidh, mejtie aate tjåadtjan, lïegkeden jallh gahtjeme, men aaj guktie mij jåhta jih jeatjh sæjjan bâata. Daate dâehkie aaj Levin jih Rappaport Hovav:i buerkies-timmesne bæjngoelistie sjïekehtamme. Daah veerbh vuesiehtimmesne (63) buerkiestieh guktie maam tjåadtjan sjædta.

- (63) a. *Daesnie edtjebe gâetiem tseegkedh.*
 här skulla:1p kâta:ACK resa_{tr}:INF
 ‘Här ska vi resa en kâta.’
- b. *1904 Faetmien saemiensiebrie tseagkani.*
 1904 Fatmomakke sameförening resa_{itr}:3s PRT
 ‘Fatmomakke sameförening grundades 1904.’ [Saarniestæjja 8]

Vuesiehtimmie (63) buerkeste guktie aati mierien tjåadtjan sjidtieh. Vuesiehtimmesne (63a) gâetie tema, dihte moerijste, biessijste jih derhviijste bigkesåvva (jienebe daan veerben bëjre stuhtjesne 5.3.1). Vuesiehtimmesne (63b) dellie saemiensiebrie maam tseagkene. Ibie daejrieh mannasinie dihte tseagkanamme, men almetjijstie gujht. Daate vuesiehtimmie ånnetji abstrakte, men veerbem gåarede aaj konkreeti deahpadimmiej bëjre provhkedh. Daah veerbh mah mieriem tjïertestieh maechtieh aaj buerkiestidh guktie aaten mierie vyrhte mubpien aaten muhteste. Veeerbh *våajodh/våajoehtidh* lea provhkeme aate bëjre tjaetsien bijjiegietjien muhteste.

- (64) a. *Laara vïnhtsem våajoehti.*
 Lars båt sänka_{tr}:3s PRT
 ‘Lars sänker båten.’
- b. *Vïnhtse våajoeji.*
 båt sjunka_{itr}:3s PRT
 ‘Båten sjönk.’

Vuesiehtimmesne (64) dellie vïnhtsen mierie jeatjede, guktie dihte tjaetsien nuelesne gosse veerbedarjome riejries. Daah göökte vuesiehtimmieh seamma deahpadimmie buerkiestieh, barre ageente vuesiehtimmesne (64a) mij lea vuesiehtimmesne (64b) laahpeme. Daejnie vuesiehtimmine dah göökte paarrebielieh seamma refereentem dijpieh. Sjisjn-jeldh argumeente Leah gåabpatjahkine raajesinie seamma. Daah paarrebielieh amma mieriejeatjadimmie buerkiestieh. Dihte veerbedarjome barre deahpede gosse vïnhtse tjaetsieskierien nualan bâata. Akte lea jeatja baakoe mij aaj seamma åssjalommesenमितie. Gierkieh maechtieh barre *våajehtsgierkieh* årrodh gosse Leah tjaetsien sisnie. Dagke dah gierkieh tjuerieh voestegh våajodh eannan våajehtsgierkine sjidtieh. Daelie dan

gåalmede vuesiehtæmman daennie dâehkesne. Dîhte seammaleejnes goh (63), men ot-njege jeatja. Dîhte bijjie dellie veerbedarjomen mænngan jeatja otnjegasse.

- (65) a. *Desnie dan stoerre tjoejhkh guktie abpe låavtegem*
 där så stor mygga:PL hur hela tält:ACK
bårrelin jih kaanovem gupmiehtin.
 äta upp fort:3s ACK och kanot:ACK välta:3s
 ‘Här är myggorna så stora de snabbt åt upp hela tältet och välte kanoten.’
 [Miehtjiesdajven baernie]
- b. *Kaanove praaretji njulhtjie. Gierkieh betnien vøøste skreepieh.*
 kanot plötsligt hoppa:3s sten:PL botten:GEN mot skrapa:3p
 «*Dellie gâpmanien*», *ussjede jih gæljede.*
 då välta_{itr} tänka:3s och ropa:3s
 ‘Plötsligt hoppar kanoten. Stenar skrapar mot botten. «Nu välter vi
 (två)», tänker han och ropar.’
 [Miehtjiesdajven baernie]

(65) leah kaanoven bïjre. Gosse dah gâpmanieh dellie dej vuelie bæjjese bâata. Kaanoven betnie bæjjese dellie tjuvtjede, jih aaj dej guaktaj juelkieh, dah mah kanoven sisnie. Ij gujht dej sijjie jeatjadamme, bijjie jih vuelie barre otnjegem melsestamme.

Jienebh leah veerbh mah naemhtie mierien jeatjadimmieh buerkiestieh. Göökte luhkie veerbh leah daennie dâehkesne. Jeatjah vuesiehtimmieh mah seammaleejnes leah: *dubpiedidh/dâbpanidh* ‘flytta längre bort’/‘komma sig längre bort’, *jarrehtidh/jarredh* ‘vânda’/‘vânda sig’ jih *bijjiedidh/bæjjanidh* ‘höja’/‘höja sig’.

5.2.3. *Aktanimmie jih loeveme.* Daate dâehkie gujht sijjiem jih mieriem tjïerteste, men ij badth sijjie vihkielommes vaallah dah aati sijjies sinsitnien muhteste. Göökte dagkeres veerbhpaarrh mah hijven laakan dam buerkiestieh leah vuesiehtimmesne (66).

- (66) a. *Eebre edtja vuelkedh bovtside tjöönghkedh jih tsaekedh.*
 Arne skulla:3sg fara:INF ren:ACK PL samla_{itr}:INF och ta in:ACK
 ‘Arne ska fara och samla renarna och ta in dem (i gårdet).’
- b. *Mubpien biejjien dle jïjnjh almetjh tjåanghkenin.*
 andra dag:gen då mycket:pl människa:pl samla_{itr}
 ‘Den andra dagen samlades människorna.’
 [Goltelidh jih soptsestidh]

Gosse bovtsih tjöönghkie, dellie Eebre dejtje tjåanghkan buektehte guktie akten jih seamma sæjjan gaajhkh dah bovtsih leah. Barre gosse gaajhkh bovtsih leah aktene sijjesne, daennie vuesiehtimmesne sijjie giedtien sisnie, dellie dîhte veerbedarjome *tjöönghkedh* riejjies. Vuesiehtimmesne (66b) almetjh mah seamma sæjjan bætieh. Ibie gujht dae-jrebe man åvteste dah tjåanghkenieh, maectieh sih ovnese sjïekh årrodh dahkoe bætiedh, læjhkan gosse dah tjåanghkenamme dellie gaajhkesne leah seamma sijjesne. Men veerbh daennie dâehkesne maectieh aaj båastahligke årrodh. (67) dagkeres vuesiehtimmie.

- (67) a. *Dan bāeries gāetien kāvam lij sleejvehtamme,*
 den:GEN gammal kâta:GEN farstu: vara:3s PRT göra hål:PTCP
dejtie feallojde hojkeme, heeseme dohkh diekie,
 den:ACK PL planka:ACK PL kasta:PTCP sprida_{tr}:PTCP dit hit
abpe dam deavam.
 hela den:ACK backe:ACK
 ‘Den gamla kâtans farstu hade den gjort hå i, kastad plankorna, spritt ut dem hit och dit över hela backen.’ [Goltelidh jih soptsestidh]
- b. *Seamma biejjien eelkin åålmegem dååvedalledh mij*
 samma dag:GEN börja:3p PRT församling:ACK förfölja:INF vad
Jerusalemesne lij, jñh gaajhkesch haasenin abpe Jude ´asse
 Jerusalem:INE vara:3s PRT och alla sprida_{tr} hela Judeen:ILL
jñh Samari ´ese; badth idtjin dah apostelh.
 och Samarien:ILL men inte:3p PRT de apostlar:PL
 ‘Samma dag bröt en svår förföljelse ut mot församlingen i Jerusalem, och alla utom apostlarna skingrades över Judeen och Samarien.’ [Bijbele Apg 8:1]

Dah göökte mubpieh vuesiehtimmieh bāastahligke. Dellie aalkovisnie gaajhkesch leah tjāanghkan seamma lehkesne, men destie gujht ovmesse otnjegidie dåbpanieh jñh gosse veerbedarjome nåhkeme dellie eah vielie tjāanghkan. Ibie gujht daejrieh gie dihte heesie vuesiehtimmesne (67a), men eah badth dah fealloeh vielie aktene sijjesne, vaallah abpe deavesne. Vuesiehtimmesne (67b) dellie gieh gujht dåålvedieh jñh mij destie sjædta lea ahte almetjh haasenieh jñh ovmesse sijjide vuelkieh. Akte vielie paarre, mij daam buerkeste, men ij leah öövre seamma laakan goh dah veerbh vuesiehtimmine (66) jñh (67) lea (68). Dellie akte (vuj vielie) aate mij mubpien aatine aktan sjædta, jñh gosse veerbedarjome riejrjes dellie dejtie aktanadteme.

- (68) a. *Vuarta jih vuarta edtja dååpmehke aeredsbearpmoe-maarhkem*
 vänta:3s och vänta:3s skulla:3s öring: morgonmålsmask:ACK
haavrestidh maam lea håagkese dibrehtamme.
 hugga:INF vad:ACK vara:3s krok:ILL fästa_{tr}
 ‘Vänta och vänta på att öringen ska hugga på frukostmasken som är fäst på kroken.’ [Miehtiesdajven baernie]
- b. *Dervie lea joe sjalkeme jih voerhtjen juelkieh disse*
 tjära vara:3s redan smälta:PTCP och kråka:GEN fot:PL den:ILL
dabranigan [dabranin].
 fastna_{tr}:3p PRT
 ‘Tjäran hade redan smält och kråkans fötter fastnade i den.’ [Tjäangh gåatan]

Daennie vuesiehtimmieh aath aktanedtieh. Men bæjngoelistie leah buektiehtamme goh aktan sjidtieh. Vuesiehtimmesne (68a) dellie maarhke håagkese bāata, jñh aktene dejnie. Vuesiehtimmesne (68b) dellie voerhtjen juelkieh aktanieh dervine.

Jienebh veerbh mah seamma dâehkesne sjiehtieh Leah: *loevedh/loevenidh* ‘göra lös’/‘lossna’ jih *burredh/bârranidh* ‘sprida’/‘sprida sig’.

5.2.4. *Haamoe/vååjnoe jih fysiske aajmoe*. Daate dâehkie man sisnie veerbh mah fysiske aajmoem buerkiestieh, guktie dah jeatjadieh. Fysiske haamoe öövre konkreete. Akten veerbepaarrese vaedtsebe mij dagkeres. Dîhte paarre buerkeste ahte mij lovves sjædta. Transitijve åtnoe lea, seamma goh dah jeatjah, agente mij lea sjieke ahte teema, aate (jallh almetje) lovves sjædta. Ij goh intransitijve paarrebielie buerkeste gie sjieke objeekten lovvemasse. Intransitijve åtnosne barre teema mij lovves sjædta.

- (69) a. *Lavra bangsemidie njoektjeme-gietjine lovvehti.*
Lars läpp:ACK PL tungspets:KOM blöta_{tr}:3s PRT
‘Lars blötte läppana med tungspetsen.’ [Tjaebpemes låvnadahke]
- b. *Månnoeh vienhtimen disse batnanimen, jih öovre*
vi två tro:1d PRT den:ILL drunkna:1d PRT och alldeles
lovvimen dan måekien tjirrh.
blöta_{itr}:1d PRT den:GEN regnskur:GEN genom
‘Vi trodde vi hade drunknat i den och vi blev alldeles blöta i regnskuren.’
[Bovresne minnedh äesiestidh]

Mubpien vuesiehtimmie haamoen bijre, vuj eensiligkien tjierrestamme ståaroen bijre. Daate paarre buerkeste maam unnebe sjædta. Vuesiehtimmie (70a) dåarjoen bijre. Saemiedigkien faamoe dan dåarjoen bijjelen jih maakta dam unniedidh. Vuesiehtimmie (70b) dellie ealoe dîhte mij unnebe sjædta.

- (70) a. *Saemiedigkie maakta dåarjoem unniedidh jis darjomh*
Sametinget kunna:3s stöd:ACK minska_{tr}:INF om verksamhet:PL
eah dorjesovvh soejkesji miete.
inte:3p bli gjord:NEG plan:GEN PL längs.
‘Sametinget kan minska stödet om inte åtgärderna görs enligt uppsatt plan.’ [Darjomedåarjoe kultuvre-gæetide 2009]
- b. *Biejjie luajhtede, ealoe ånnene*
sol gå ner:3s renhjord minska_{itr}:3s
‘Solen går ner, renhjorden blir mindre.’ [Saemesth amma! 4]

Akte lea vielie vuesiehtimmie daennie dâehkesne. Daate joe vuesiehtimmesne (38c) åtnasovveme juktie öövre siejhme veerbe ovmesse gie line kausatijve molsedimmesne. Manne aaj kapihtelisnie 3 jeatja gielijste vuesiehtimmieh daan veerbine vadteme.

- (71) a. *Åvla oksem geehpehti jih gaahtoe olkese.*
Ola dörr öppna_{tr}:3sPRT och katt ut:ILL
‘Ola öppnade dörren och katten for ut.’ [Saemesth amma! 4]

- b. *Okse gaahpani.*
 dörr öppna_{itr}:3sPRT
 ‘Dörren gick upp.’

Daate veerbhpaarre maahta dovne konkreete jih abstrakte aajmoeh buerkiestidh, manne veeljeme dam biejedh konkreete dåahkan, juktie naa siejhme åtnasovveme okse jih klaasi bijre. Daesnie tema okse. Gosse dihte okse gaahpene, dellie dan mierie jeatjadamme. Voestes lij dahpeldh men dellie gaahpode, gosse gaahpode dellie veerbedarjome riejries. Sjiere nueliedåehkie daan dåehkien lea temperaturvren bijre. Baahkebe jallh galmebe sjidtedh dellie mij deahpede. Naakenh veerbh mah dennie nueliedåehkesne. Akte dejstie paarrijste lea åtnasovveme vuesiehtimmesne (72).

- (72) a. *Dejtie tjøøngkki, reejni, doeltestehti, jåaskoehiti*
 den:ACK PL samla:3s PRT rensa:3s :PRT koka:3s PRT kyla_{itr}:3s PRT
jih gilmehtahkese rijti.
 och frysskåp:ILL stoppa in:3s PRT
 ‘Dem samlade hon, rensade, kokade, kylde och ställde in i frysen.’
 [Saemesth amma! lierehtimmie 4]
- b. *Daajjem tjoeverh daanjedh jih baajedh naan tæjmoeh*
 deg:ACK måsta:2s knåda:INF och låta:INF någon timme:PL
jåaskodh.
 kallna_{itr}:INF
 ‘Degen måste du knåda och låta kallna några timmar.’ [Peehpere-gætie]

Daate dåehkie stoorre, medtie 20 veerbh desnie. Jeatjah veerbh mah seamma dåehkesne *gemtiedidh/gamtanidh* ‘göra bredare’/‘bli bredare’, *meeskedh/maaskenidh* ‘trassla ihop’/‘trasslas ihop’ jih *uhtjedidh/åhtjanidh* ‘göra mindre’/‘bli mindre’.

5.2.5. *Aajmoe jih miele.* Akte lea vielie dåehkie, lihke haamoe jih vååjnoe, men aajmoem jih mielem, mij almetjen (jallh jeatja mij animaate) sisnie, buerkeste. Vaane sjidtedh misse, maehteles sjidtedh, jallh damtoeh goh gallasodtje vuesiehtimmieh dejtie aajmojde mah daan dåahkan sjiehtieh. Daennie dåehkesne mahte 20 veerbpaarrh tjaakanieh. Akte paarre mij öovre abstrakte aajmoem buerkeste lea *heerjehtidh/haarjanidh* maam åtnam vuesiehtimmesne (73).

- (73) a. *Manne edtjem dam maanam bearkojne heerjehtidh.*
 jag skulla:1s den:ACK barn:KOM kött:ILL vänja_{itr}:INF
 ‘Jag ska vänja barnet vid kött.’

- b. *Dam-daalah gujht almetjh haarjanamme sijjienommigujmie,*
 Numer PTKL människa:PL vänja_{itr}:PTCP ortnamn:KOM PL
jih dah eah daelie dan tjarke sijjienommide vuastalestieh.
 och de inte:3p nu så hårt ortnamn:ACK PL motsätta:3p
 ‘Nu har folket vant sig vid ortnamnen och de motsätter sig inte dem så
 starkt.’ [<http://tinyurl.com/3wnm4gu>]

Daennie vuesiehtimmesne aajmoe lea vaane. Vuesiehtimmesne (73a) maana dihte guhte vaane sjædta. Manne dihte guhte edtja maam darjodh jih mij mov darjomistie båata lea ahte maana vaane sjædta. *heerjehtidh* aaj muana ahte ij lea maana åvtesne vaane bearkojne orreme. Men gosse dihte veerbedarjome riejries dellie dan maanan aajmoe jeatjadamme. Vuesiehtimmie (73b) seammaleejnes, daesnie almetjh sijjienommigujmie vaane sjiddtieh. Men ij leah daesnie gie guhte sjieke mannasinie almetjh vaane sjidteme, vaallah jijtje deahpede. Mejtie vaane vuj ij lea naa absolutte aajmoe. Men dihte aaj domtoe mij öovre abstrakte. Gierve dam damtoem mööledh. Mubpie vuesiehtimmie daennie dæhkesne

- (74) a. *Gosse laarhkene, tjoerh dellie varki maanam*
 när slå sig måste:2s då fort barn:ACK
seerehtidh.
 avleda från att gråta_{tr}:ACK
 ‘När barnet slår sig måste man fort avleda det från att gråta.’ [Saarniestæjja 4]
- b. *Dellie tjoeveribie searanidh dejstie sjuevnjeds balvijste*
 då måsta:1p lugna sig:3s de:ELA PL mörk moln:ELA PL
mah dobtoeh sijhtieh almetjem uvre laapestidh.
 vad:PL kännas:3p vilja:3p människa:ACK helt lägga sig över:INF
 ‘Nu måste vi lugna ner oss från de här mörka molnen som kännas som om
 de ska lägga sig över människan.’ [Don jih daan bijre 2 eller 3]

Daate aaj absolutte aajmoe. Jis maana v.g. tjööre jallh edtja aalkedh tjeardh jih searene jallh gie dam seerehte, dellie gujht tjeardome orreje. Ij maana dellie searanimmien mænngan tjeardoh. Vuesiehtimmie (74b) ånnetji jeatja goerkesem guadta vuesiehtimmien (74a) muhteste, men maanah maechtieh aaj searanidh, goh eah aelkieh tjeardh. Seamma goh *seerehtidh* maahta goerkesem guedtedh maam gaavnebe vuesiehtimmesne (74b), men transitijve årrodh. Minngemes paarre daesnie *tjeejehtidh/tjaajanidh*. Dihte veerbepaarre buerkeste guktie gie sån daajra gusnie lea, maam sæjhta jnv.

- (75) a. *Ibie vielie leah goh maanah jih dohkh diekie fierhten*
 inte:1p mer vara:NEG som barn:PL och dit hit varje:GEN
lohkehtimmien biægkeste saehtesovh. Ibie leah
 lära:GEN vind:ELA bli skickad:3p inte:1p vara:NEG
stååke-gaevnieh skaadtjoeh almetjidie giéh sÿhtieh mijjem
 leksak:PL bedraglig människa:ILL PL vem:PL vilja:3p vi:ACK
tjeejehtidh jÿjtsh beadteles soejkesigujmie.
 gå vilse_{tr}:INF själv:GEN bedraglig plan:KOM PL
 ‘Vi skall då inte längre vara barn som kastar hit och dit av vågorna och
 som förs bort av varje vindkast i läran, när människorna bedriver sitt
 falska spel och i sin list förleder till villfarelse.’ [Bijbele Ef 4:14]
- b. *Bihkedassen hov mietie veedtsin [veedtsin] jih idtjimh*
 beskrivning:GEN PTKL längs gå:3p PRT och inte:1p PRT
gåessie åadtjoeh govledh guhte tjaajanamme.
 när få:3p höra:INF vem gå vilse_{tr}:INF
 ‘De gick enligt beskrivningen och vi fick aldrig höra vilka som gått vilse.’
 [Don jih daan bijre 3]

Daah göökte vuesiehtimmie ovnese åtnoeh buerkiestieh. Vuesiehtimmie (75a) öövre guktie gie sæjhta tsevtshedh jih stuvredh guktie teema edtja darjodh maam dah sÿhtieh. Teema daesnie objekte *mijjem*. Jis mijjeh dejtie dåeriedibie, dellie dah buektiehtamme tjeejehtidh. Vuesiehtimmie (75b) jeatjaleejnes. Dellie öövre sijjien bijre lea. Dihte gie tjaajanamme dellie dam sov geajnoem jallh baalhkam dasseme. Jih ij gaavnh dahkoe gåabph lij ussjedamme vuelkedh. Gåabpatjahkh veerbh gåarede utnedh ov-goh dah göökte åtnoeh. Seamma goerkesh hov dovne transitijve jih intransitijve paarrebielieh dijpieh. Daate dåehkie lukriegovhte lihtsegh mov materiaalesne. Jeatjah veerbh mah seammaleejnes Leah: *jaskehtidh/jaskedh* ‘trösta’/‘bli tröstad’, *gillehtidh/gallanidh* ‘mätta’/‘bli mätt’ jih *bueriedidh/buaranidh* ‘göra bättre’/‘bli bättre’.

5.2.6. *Gååvnesimmie, jÿjhteme jih haajpanimmie*. Daate dåehkie naa onne, barre vÿjhte veerbh. Men læjhkan dihte vihkeles juktie dihte jeatjede gielijste joekehte. Beth Levin jih Malka Rappaport Hovav aaj buerkiestieh guktie eah dah veerbh daennie dåehkesne maehtieh molsedidh jih jÿjnjh jeatjide gielide tjuvtjede mejnie eah gænnah dam maehhtieh. Öövre gieltege dellie goh dah daennie giellesne molsedieh. vihkeles mujhtedh dah barre gååvnesimmien jih jÿjhtemen bijre dah guaktah soptsestægan. Haajpanimmie jeatja aamhtese. Men aalkovisnie dellie daerpies daejtie göökte veerbide giëhtjedidh mah jÿjhtem buerkiestieh. Voestegh veerbepaarre mij buerkeste ahte gie sån daan eatnamasse båata.

- (76) a. *Mov gâmma lea maanam reakadahteme, manne tjoeverem*
 min fru vara:3s barn:ACK föda_{tr}:PTCP jag måsta:1s
dållem biejedh guktie eagan gâaloh.
 eld:ACK anlägga:INF hur inte:3d frysa ihjäl:NEG
 ‘Min fru har fött barn, jag måste göra eld så de två inte fryser ihjäl.’
 [Goltelidh jih soptsestidh]
- b. *Mânnoeh aaj reakadimen seamma jaepien,*
 vi två också föda_{itr} samma år:GEN
 ‘Vi är också födda samma år.’
 [Saemesth amma! 2]

Daate aajne paarre mij dagkeres. Mubpien paarre haajpanimmien bijre. Manne daam vuesiehtimmiem hæhtadamme. Ij leah gie soptsestamme ahte gie sån naemhtie juvrigu-jmie dorjeme.

- (77) a. *Gaahtoe dan jijnjh tjovkh åadtjoeji, goh aehtjie tjoeveri*
 katt så mycket:PL unge:PL få:3sPL så far måsta:3s
johken gâajka naakenh dejstie bitnehtidh.
 PRT bäck:ILL någon:PL den:ELA PL dränka_{tr}:INF
 ‘Katten fick så många ungar att far var tvungen att fara till bäcken och dränka några av dem.’
 [Saerniestæjja 9]
- b. *Mâjhtam don voestes æjkien goh govlim dihte*
 minnas:1s den:GEN första gång:GEN när höra:3s PRT han
dennie jaevresne batnanamme.
 den:INE sjö:INE drunkna_{itr}:PTCP
 ‘Jag minns den första gången jag fick höra att han drunknat i den sjön.’
 [Saerniestæjja 4]

Daerpies daam dæhkiem vielie giëhtjedidh jih gaavnedh mejtie gellie dan veerbijste mah maehtieh molsedidh. Gosse manne barre vijhte gaavneme.

5.3. **Molsedimmien gaertjiedimmie.** Båetije stuhtjine dejtie veerbide mah eah gâessie molsedh jih dah mah leah aajmoe- jih mieriejeatjadimmien ålkoelisnie buerkestem.

5.3.1. *Veerbh mah eah molsedh.* Öovre goh dovne Levin jih Rappaport Hovav jih Haspel-math jiehtieh veerbe *föörhkedidh* ij provhkh molsedidh. Dihte agentijve jih ij leah aaj-moejeatjadimmie, jih dannasinie ij leah dagkeres veerbe maam mijjeh vienhtebe edtja molsedidh. Læjhkan åarjelsaemien gielesne göökte veerbh, tjjelke dah göökte badth seamma maadtoste, mah leah seamma goh *laugh* englaanten gielesne. Dah göökte leah *föörhkedidh* jih *föörhkestehedh*. (Stenfjell, 2008) aaj dejtie veerbide provhkeme. Guk-tie bist daate dellie? Joekehtse englaanten jih åarjelsaemien lexikoni veerbi gaskoeh. Manne sijhtem dellie vielie tjuvtjedidh disse maa Levin jih Rappaport jiehtiejægan jih dah guaktah vijriebasse vuesiehtægan mubpie dotkijasse (Nedjalkov, 1969) gie 60 gielh

gähtjedamme. Ij goh dihte akte giele gaavneme gusnie transitijve *föörhkestedh* jienebe morfologije ätna enn intransitijve veerbste *föörhkedidh*, jalhts gaavneme dagkeres paarrh jeatjine gieline. Jih novh amma jaarjelsaemien giele dellie seamma plieresne goh daah jeatjah gielh. Goh *föörhkestedh* göökte seerkemegietjeh ätna jih *föörhkedidh* barre akte dellie maethebe dam jiehtedh. *föörhkedidh* aaj gäävnese haamojne *föörhkestidh* (78) mestie *föörhkestedh* lea seerkeme.

- (78) *Gosse lij riejries soptsestidh, dellie föørhkesti jih*
 när vara:3s PRT färdig prata:INF då skratta:3s PRT och
jeehti ij lij satne dihte Ibsenen gærjah
 säga:3s PRT inte:3s vara:3s PRT hon:REFL den Ibsen:GEN bok:PL
lohkeme.
 läsa:PTCP

‘När hon hade pratat klar så skrattade hon och sa att hon inte läst Ibsens böcker.’

[Tjaebpemes lävnadahke]

Haspelmath (1993) vielie veerbh muana, mejtie eah molsedh: *work, dance, cut, build, criticize* jih *sleep*. Novh amma dihte reaktoe saemien gielese aaj. Ij goh akte dejstie veerbijste molsedh jaarjelsaemien gielesne gænnah. Veerbe *bigkedh* gieltegs, juktie ij goh dihte molsedh. Ij goh dan naan intransitijve paarrebielie, dannasinie ij Leah (79b) grammatihke.

- (79) a. *Mijjieh stâapoem bigkebe.*
 vi hus bygga:1p
 ‘Vi bygger ett hus.’
 b. **Stâapoe bigkene/bigkie.*
 hus bygga/bygga sig:3s
 ‘Huset bygger sig.’

Læjhkan dan synonymjime *tseegkedh* maahta molsedidh juktie dan lea paarrebielie *tseagkanidh* goh (63) daan ävtelen vuesiehtamme.

- (80) a. *Daesnie edtjebe gâetiem tseegkedh.*
 här skulla:1p kåta:ACK resa_{tr}:INF
 ‘Här ska vi resa en kåta.’
 b. **Daesnie gâetie tseagkene.*
 här kåta resa_{itr}:3s
 ‘Här reser sig en kåta.’

Men goh (80) vuesehte, ij goh *tseegkedh* gåaredh öövre goh englaanten gielen veerbe *build* nuhtjedh. Vihtesjh ahte aaj gääradamme *tseegkedh* goh veerbh mij sjeahta jihtemedäehkesne 5.2.6. Men dihte mij lea veerben vihkeles biëvnese lea guktie gâetie tseegkeme mieresne sjædta, ij guktie gie sän dam bigkie. Dannasinie buerebe daennie dæhkesne sjeahta.

- (81) *Aehtjebe aalka låavtegem tseegkedh jih Taarjejem stillie moerh*
 far:REL böjra:3s tält:ACK resa_{tr}:INF och Taarjeje beordra:3s ved:PL
risjnedh.
 samla:INF.

‘Fadern börjar att resa tältet och säger åt Taarjeje att samla ved.’

[Miehtjiesdajven baernie]

5.3.2. *Siegkebe átnoe.* (Levin jñh Rappaport Hovav, 1995, b. 102) buerkiestægan guktie veerbh mah molsedieh eah maechtieh intransitijve bielesne seamma jijnjh refereenth vaeltedh goh transitijve bielesne. Dej mietie daate lea væhta mij maahta dej teorijem detransitiviseereme nænnoestidh. Manne joe dej vuesiehtimmieh guelmiedamme vuesiehtæmman (12) jñh dej mubpie vuesiehtimmie daate.

- (82) a. This book will open your mind.
 b. *Your mind will open from this book.

Daan åvtelen leam buerkiestamme guktie *tseagkanidh* siegkebe åtnoem transitijve dan paarrebieleste åtna. Saemien gielesne akte vielie paarre mij daam vuesehte, *buaranidh* - *bueriedidh*. Manne leam daan mearan dejtie digkiedamme goh öövre seamma gaa-jhkh dej goerkesh, men ij leah öövre saatnan dihte. Bergsland jñh Mattsson Magga (1993) tjaeliejægan daej göökti baakoej vuelnie *buaranidh*, ‘bli bedre (f.eks. etter sykdom)’. Daestie lierebe buaranidh jienemosth åtnasovveme skiemtje almetji bijre. Men bueriedidh dellie, dihte stuerebe goerkesem åtna: *bueriedidh* ‘gjøre bedre, kurere’. Gosse manne leam saerniestæjjah goerehtalleme daej göökti veerbi bijre dellie leam liereme golme saerniestæjjijste ahte *buaranidh* åtnasåvva barre skiemtji bijre jñh *bueriedidh* gåarede aaj jeatjaj bijre nuhtjedh.

- (83) a. *Reerenasse ussjede ööhpehtimmiem daerpies bueriedidh*
 regeringen tänka:3s utbildning:ACK nödvändigt förbättra_{tr}:INF
 ‘Regeringen tänker att det är nödvändigt att förbättra utbildningen.’

[<http://tinyurl.com/5r2r6gn>]

- b. **Ööhpehtimmie daerpies buarene.*
 utbildning nödvändigt förbättra_{itr}:3s.
 ‘Det är nödvändigt att utbildningen förbättras.’

Naemhtie dej mietie jis jeatjadahta raajesem vuesiehtimmesne (83a) jñh subjeektem sliejhtedh goh intransitijve sjædta. Dellie daej mov golme saerniestæjjaj mietie (83b) ovgrammatihke sjædta. Buerebe dellie dej mietie vuesiehtimmie (84).

- (84) *Daerpies lea ööhpehtimmie buerebe sjædta.*
 Nödvändigt vara:3s utbildning bra:KOMP bli:3s
 ‘Det är nödvändigt att utbildningen förbättras.’

Læjghan gosse korpusasse vuartesjem, novh maa gaavnem *buaranidh* åtneme jeatjaj bijre aaj.

- (85) *Mohte ij guhte maehtieh maam gænnah darjodh guktie mij*
 men inte:3s vem kunna:NEG vad:ACK PTKL göra:INF hur vad
edtja buaranidh.
 skulla.3s bli bättre_{itr}:INF

‘Men ingen kan göra så att något ska bli bättre.’ [Don jih daan bijre 2]

Daate vuesiehtimmie jeatjhlaakan. Ij goh naan skiemtjen bijre. Vielie mov aaj akte nealjede saarniestæjja gie maahta dam utnedh jeatjaj bijre goh skiemtje almetjh. Die tjåanghkan gåarede jiehtedh, daate baakoe maahta almetjijstie almetjasse joekehtadtedh. (Levin jih Rappaport Hovav, 1995) aaj aktem dagkerem vuesiehtimmiem utniejægan. Ij leah öovre seammaleejnes men lihke goh gåarede dejtie ektiedidh. Beth Levin sov laante-eekijem govleme jiehtedh *deteriorate* transitijve haamosne, mij ij jeenemes englaanten güelen voestes güele soptsestæjjaj mietie gåaredh. Læjghan dihte tuhtjie gåarede. (Levin jih Rappaport Hovav, 1995):i mietie daate væhta ahte eejnegen transitijve haamoe fierhten intransitijven veerbese mij semantihke maalli sisnie mij kausatijve molsedæmman sjeahta.

5.3.3. *Aajmoejeatjadimmien ålkolen.* Haspelmath jeahta naakenh veerbh naakenh veerbh mejtie leah kausatijve molsedimmesne eah leah aajmoejeatjadimmieh. Dah leah maam dihte gohtje *going-on*, mij-akth deahpedeminie. Dan giehtjedimmesne leah veerbe *burn*, akte dejstie sov 31 veerbh. Åarjelsaemien güelesne aaj göökte veerbh mah maehtieh *burn* årrodh, akte transitijve jih akte intransitijve (86).

- (86) a. *”Daelie edtjebe teegelh darjodh jih dejtie bæltedh”,*
 nu skulla:1p tegel:PL göra:INF och den:ACK PL bränna_{itr}:INF
sinsætnan jeehtin.
 varandra:ILL säga:3p PL

De sade till varandra: "Kom, så slår vi tegel och bränner det!"

[Bijbele 1 Mos 11:3]

- b. *Gïetsedh gåptoem jih baajh tjoevkide*
 strama upp:2s IMP klädsel:ACK och låta:2s IMP lampa:ACK PL
bueledh,
 brinna_{itr}:INF

‘Spänn bältet om livet och håll lamporna brinnande.’

[Bijbele Luk 12:35]

Novh amma dah göökte veerbh laevieh morfologijen jih semantihken mietie, men ij seamma laakan goh dah jeatjah paarrh kausatijve molsedimmesne (viele buerkiestamme kapihtelisnie 6). Seamma laakan leah aaj daate paarre *dievhtedh* / *dievedh*. Dej seamma struktuvre goh veerbh vuesiehtimmesne (86), men novh amma dah aajmoejeatjadimmieh. Dihte veerbe aaj akte Haspelmathen 31 veerbijste. Gåalmede paarre mij naemhtie lea *beltedh*/*billedh* mij leah aaj aajmoejeatjadimmie, men dah golme gaajhkh mejtie manne gaavneme. Seamma goh *bæltedh* jih *bueledh* akte viele paarre, jijnje åtnasovveme.

tjeekhtidh j̄ih *tjaakanidh* dihte. Dihte transitijve paarrebielie öövre s̄iehteles mov maallen mietie, men intransitijve lea statijve veerbe.

- (87) a. *Lohkehtæjjah raarastalleminie guktie dovne noere- j̄ih*
 lärare:PL rådgora:GER hur både ungdoms- och
jáarhkeskávloen plaanide saemien aamhtsh tjeekhtidh.
 videragåendeskolan plan:ACK PL samiska ämne:PL göra plats_{itr}:INF
 ‘Lärarna rådgör hur man ska göra plats för samiska ämnena i både
 ungdoms- och vidaregående skolan.’ [Don j̄ih daan bijre 2]
- b. *Bøøremes jis akte, gøøkte, geerveh tjaakanieh j̄ih aaj naan*
 bra:SUPL om en två vuxen:PL rymmas:3p och också någon
maanah.
 barn:PL
 ‘Det är bäst om två, tre vuxna och även några barn rym.’ [Saemesth amma! 4]

Akte minngemes paarre daesnie dagkerem maam Haspelmath gohtje subpletijve molsedimmie.

- (88) a. *"Guktie nimhtie, tjidjtje, mov bienjem beltiejih?"*
 hur så mor min hund skräm_{tr}:3s PL
 ‘"Varför mor, skrämde du min hund?"’ [Goltelidh j̄ih soptsestidh]
- b. *Jaahke hahkene. Badth idtji hov maam govlh*
 Jakob bli rädd_{itr}:3s PTKL inte:3s PRT PTKL vad:ACK höra:NEG
dehtie aehtjebe tjidjtjeben tjehtjeliste.
 den:ELA far:REL mor:REL GEN rum:ELA
 ‘Jakob blev rädd. Men inte något hördes från hans fars och mors rum.’
 [Jaarpoe_h Jaahke ræjhkoes sjædta]

Akte veerbe *hahkehtidh* gååvnese, vååjnoe goh veerben *hahkanidh* paarrebielie. Læjhkan dan goerkese ‘komma överumplande’. Ij leah dihte naan aajmoejeatjadimmie. Men dan goerkese lihke. Jis hahkehte dellie novh gie s̄an maahta hahkanidh.

5.3.4. *Aktiviteeth j̄ih jeatja objeekth.* Mijjieh paarride vuartasjamme mah eah leah aajmoejeatjadimmieh. Naakenh paarrh leah barre akte paarrebielie aajmoejeatjadimmie j̄ih mubpie lea aktiviteete j̄ih daam lexikaale semantihke templaatem fulkie.

(89) [x MAAM-DORJE]

s̄iejhme veerbe mij kausatijve molsedimmesne lea *ööhpehtidh*, dihte veerbe gåarede provhkedh ovgoh aktiviteete, men dan intransitijve paarrebielie *åahpanidh* aajmoejeatjadimmiem buerkeste. Vuesiehtimmie (90) dejtie veerbide åtna.

- (90) a. *CISV lea gaskenasjovneles siebrie abpe eatnamisnie maam*
 CISV vara:3s internationell förening hela värld:INE vad:ACK
raeffien bijre ööhpehte.
 fred:GEN om undervisa_{tr}:3s
 ‘CISV är en internationell organisation som bedriver utbildning över hela världen om fred.’
 [<http://tinyurl.com/622pdxq>]
- b. *Ij Leah dijine nemhtie. Dijieh Kristusnie*
 inte:3s vara:NEG ni:KOM så ni Kristus:KOM
åahpanamme.
 lära känna_{itr}:PTCP
 ‘Ni däremot har verkligen lärt känna Kristus sådan han är.’ [Bijbele Ef 4:20]

Vuesiehtimmesne (90a) ööhpehtimmie aktiviteete. CISV giehtele ööhpehtidh, men ibie daejrieh mejtie gien aajmoe jeatjede, jñh mejtie gie maam leara. Ij goh böevnese daennie raajesisnie nuekies juktie dam jiehtedh. Vuesiehtimmie (90a) jeatjhlaakan, desnie åahpanimmeste maam jeatjadamme dah mah eah åvtelen lin åehpies Kristusnie åehpies sjjdteme. Nimhtie dan stoerre joekehtse daennie paarren sisnie. Mijjieh jærhkebe akten paarrese man sisnie seamma joekehtse, men aaj akte vielie. Dah veerbh desnie *buhjtjedh* jñh *båhtjasidh*. Transitijve paarrebielien jeatja goerkese dam nuhtjie mielhkiem juvrijste vaalta.

- (91) a. *Iehkedi männoeh åabpa Sööfh målsoejimen gåetide*
 kväll:GEN PL vi två syster Sofie byta:3d PRT hem:ILL PL
vaedtsedh, govsh ohtsedidh, dej gujmie feavsan jih
 gå:INF ko:PL söka:INF den:GEN PL med ladugård:ILL och
buhjtjedh.
 mjölka:INF
 ‘På kvällen byttes jag och (min) syster Sofie av att gå hem, leta rätt på korna, på till ladugården med dem och mjölka.’ [Båeries bienje]
- b. *Männoeh åabpa Sööfh daarah dejtie govside buhtjiejimen.*
 vi två syster Sofie PTKL den:ACK PL ko:ACK PL mjölka:1d PL
 ‘Jag och (min) syster Sofie mjölkade då korna.’ [Båeries bienje]
- c. *Daelie lea jijnjem obreme, dennie pluvesne*
 Nu vara:3sg mycket:ack regna:perf part den:ine attr. myr:ine
jijnje tjaetsie båhtjese bæjjese gosse vaadtsam.
 mycket vatten pressas ut_{itr}:3sg upp:ill när gå:1sg
 ‘Nu har det regnat mycket, på myren pressas vatten upp när jag går.’
 [Saerniestæjja 4]

Vuesiehtimmie (91a) *buhjtjedh* vuesehete goh aktiviteete, ij Leah daesnie naan objeekte gænnah. (91b) dellie *buhjtjedh* objeektem åtna, men dihte objeekte *govside* ij Leah gænnah mielhkie. Intransitijve vuesiehtimmie (91c) nimhtie goh gåarede vñhntedh. Dihte

mieriejeatjadimmie. Tjaetsie jeatjh sæjjan bāata. Vienhtem transitijve paarrebielien semantihke lea jeatjadamme tijjen mietie j̄ih sj̄iere goerkesem āādtjeme. Daelie ātnasovveme jeenemes govsi j̄ih bovtsi bijre. Intransitijve veerbe vuesehte gustie transitijve veerbe bāateme. Minngemes paarre mij naemhtie akte maam vuesiehtimmesne (105) lea ātnasovveme goh s̄iejhme veerbe kausatijve molsedimmesne. Men daate vuesiehtimmie transitijve paarrebielien mubpien ātnoe, gosse d̄ihte aktiviteete.

- (92) *Magkeres s̄āekieh edtjebe njilledh?*
 vad slags björk:PL skulla:1p dra av_{tr}:INF
 ‘Vad för slags björkar ska vi ta näver av.’

Daesnie *s̄āekieh* j̄ih eah *biessich* leah objeekth, jalhts biessiej mierie jeatjede. Ij leah gænnah moeneme biesside.

5.4. Konklusjovnh. Daesnie ovagkusatijve veerbide vuartasjamme mejtie leah kausatijve molsedimmesne. Dejtie leam semantihken mietie govhte d̄āehkine joekehtamme. Gaa-jhkh veerbh dej d̄āehkiej sisnie aajmoejeatjadimmieh buerkiestieh. Jalhts eah leah daah d̄āehkieh öövre seamma goh (Levin j̄ih Rappaport Hovav, 1995):i d̄āehkieh, læjhkan eah öövre joekehth gænnah. Gosse daejtie kausatijve/inkoatijve veerbide giehtjede dellie daerpies aelkedh aajmoejeatjadimmien luvnie. Læjhkan eah leah gaa-jhkh veerbh mejtie leam giehtjedamme aajmoejeatjadimmieh. Naakeni paarri barre akte paarrebielie aajmoejeatjadimmie, mubpie aajmoe jallh aktiviteete. Dan lissine eah maehtieh gaa-jhkh intransitijve paarrebielieh öövre seamma subjeekth utnedh goh transitijve paarrebielieh maehtieh objeekth utnedh. Ahte eah öövre seamma objeekth/subjeekth maehtieh veeljedh d̄ihte aaj væhta ahte lexikonesne daah baakoeh tseagkanamme. Eah leah syntaktihke seerkeme baakoeh. Syntaktihke seerkeme baakoeh transparente. Jalhts semantihke vihkeles dirregh juktie daejtie kausatijve/inkoatijve veerbh giehtjedidh, læjhkan morfologije aaj daerpies giehtjedidh, maam darjoem kapihtelinie 6 j̄ih 7.

5.5. Tjāanghkan tjaaleme. Daennie kapihtelisnie mijjeh liereme seamma laakan englaanten j̄ih āarjelsaemien veerbi semantihke j̄ih jeatjah gieli aaj. Jalhts eah öövre seamma baakoevāarkoe mesnie kausatijve molsedimmiem gaavnebe læjhkan seam-malaaketje deahpadimmieh mah kausatijve molsedimmieveerbi. Kausatijve molsedimmien s̄iejhmemes deahpadimmie lea aajmoejeatjadimmie j̄ih transitijve raajesen objeekte j̄ih intransitijve raajesen subjeekte seamma semantihke rollem guedtieh. Govhte d̄āehkiej mietie daesnie leam dejtie veerbide āehpiedahteme. D̄āehkieh mah eah öövre seamma, men seammaleejnes goh dah d̄āehkieh Levin j̄ih Rappaport Hovav (1995):i luvnie. Vielie giehtjedamme mejtie veerbide eah molsedh. S̄iejhme veerbh mah eah gieli gaskemsh molsedh eah gænnah āarjelsaemien gielesne molsedh, juktie dah overgatijve. Seamma laakan transitijve veerbh goh v.g. *tjoehpedh* eah naan intransitijve paarrebielie utnieh.

Mijjeh aaj vuajname seamma laakan goh jeatjah gïeline eah kausatijve molsedimmesne intransitijve veerbh maehtieh seamma jïjnjh subjeekth utnedh goh intransitijve veerbh maehtieh objeekth utnedh.

Jalhts seamma semantihke englaanten gïelesne jïh åarjelsaemien gïelesne læjhkan öövre joekehtsh morfologije. Jih dannasinie manne åarjelsaemien bijre tjaalam dellie daerpies jærhkedh morfologijen gåajka mubpene kapihtelisnie.

6. KAUSATIJVE MOLSSEDIMMIEN MORFOLOGIJE

Daan raajen jeenemes libie vuartasjamme semantihkese jñh syntaxese gosse kausatijve molsedimmiem digkiedamme. Daennie kapihtelisnie manne bæjhkohtem magkeres maallh jaarjelsaemien gïelesne morfologijen mietie gaavnebe. Levin jñh Rappaport Hovav jñjnem vihkeles orreme, men daelie vihkielåbpoe vuartasjidh maam Haspelmath dan bijre jeahta. Dan teermh daennie kapihtelisnie provhkem. Kapihtelen mietie manne aaj Piñónen vuajnoem nænnostem. Jñh dan tjirkem aaj jaarjelsaemien gïelese. Voestemes lea aalkoe 6.1 kausatijve molsedæmman. Bergslanden vuajnoste dellie dam digkedem eannan jñh dan mænngan mov joekehtimmie bãata nueliekapihtelisnie 6.2. Dellie digkedem guktie mov joekehtimmie jãhta mov teoriiji muhteste nueliekapihtelisnie 6.3. 6.4 konklusjovnh daehtie kapihtelistie vadta jñh 6.5 daam kapihtelem tjãanghkan tjãala.

6.1. **Aalkoe.** Voestegh libie joe vuajneme Stenfjellen tjãalegisnie ahte unnemes golme ovnese maallh man mietie joekedimmieh fulkieh. Stenfjell leah daah golme veerbhpaarrh vuesiehtimmie åtneme dan tjãalegisnie: *tsööpkedh/tsoepkenidh*, *gupmiehtidh/gåpmanidh* jñh *vãajoehtidh/vãajodh*. Gosse dejtie Haspelmathen lahtesigujmie ektede dellie tjjelke sjædta dah leah antikausatijve, equipolleente jñh kausatijve molsedimmieh. Jñjnñh leah vielie paarrh mah seamma laakan goh daah golme. Daennie stuhtjesne manne edtjem dejtie buerkiestidh jñh guktie dej morfologijen pliere.

Mijjieh joe daejrebe dah leah aajmoejeatjadimmieh, læjhkan ibie ennje daejrieh magkeres relasjovne paarrebieliej gaskoeh. Voestegh tjoerebe daejredh magkeres roehtse dej veerbi. Tabellenesne 6 leam dejtie veerbide moeneme mejtie (Bergsland, 1994) gaavneme. Dejtie leam jñjtje tabeellese sjiehtesjamme, men vaalteme dejtie veerbide mah Bergsland moeneme jñh mejtie sjiehtieh kausatijve molsedæmman. Bergsland tjãaleme dah veerbh adjektijvijste seerkeme. Læjhkan dihte aaj jeahta ahte muvhtenh dejstie substantijvijste jñh orienteeremebaakojste seerkeme. Mijjieh edtjebe daelie gïehtjedidh mejtie vielie veerbide seamma dãehkesne sjiehtieh. Naakenh dejstie leam tabeellese 6 bæjeme.

TABELLE 6. Adjektijvh jñh verbh

Adjektijvh			Verbh	
positijve	komparatijve	superlatijve	transitijve	intransitijve
vaenie	vaenebe	vaenemes	vaeniedidh	vaananidh
gamte	gemtebe	gemtemes	gamtanidh	gemtiedidh
vijrie	vijrebe	vijremes	vijriedidh	væjranidh
onne	unnebe	unnemes	unniedidh	ãnnanidh
jïegke	jïegkebe	jïegkemes	jïegkedidh	jeagkanidh/jïegkenidh

Gaajhkide daejtie veerbide gåarede sjiehtesjidh Bergslanden systemeen mietie. Gaajhkh hov aktede baakoste seerkeme (vaenie, gamte, vijries, onne). Dah baakoeh adjektijvh jñh gåarede dejtie graaden mietie sojjehtidh. Gosse eensiligkien dejtie veerbide vuar-tesje mejtie kausatijve molsedimmesne dellie varki aajhtsa eah barre adjektijvh mah Leah maadthbaakoeh. Ånnetji jeatjhlaakan hov sjædta gosse daejtie gööktide paarride vuar-tasjibie: *daebpiedidh/daabpanidh* jñh *dubpiedidh/dåbpanidh*. Eah Leah dah öövre seamma laakan goh veerbh daan bijjelen, juktie eah Leah daah maadthbaakoeh adjektijvh mah buerkiestieh graadem, vaalla daah ov-goh adveerbh mah buerkiestieh gubpene gie jallh mij. Giehtjedh daejtie vuesiehtimmide.

- (93) a. Daebpene jijnjh almetjh.
b. Mov bijle dubpene tjåadtje.

Læjhkan, eah dah maadtoeh *daebpie*- jñh *dubpie*- provhkh öövre oktegh tjåadtjodh. Daenie vuesiehtimmine daan bijjelen dejtie maadtojde naan gietjiem lissiehtamme mij dan aktine sijjiem tjelkeste. Dej golmi veerbi roehtsh læjhkan maam aktine dej jeatjaj roehtsigujmie mej daesnie buerkiestamme. Gåarede dejtie sojjehtidh graaden mietie. Dñhte stoere joekehtse riektes adjektijvi muhteste ahte ij gåaredh daejtie gaavnedh positijve haamosne, vaalla barre komparatijve jñh superlatijve haamojne.

TABEELLE 7. Graadesojjehtimmie

?positijve	komparatijve	superlatijve
?daebpie	daebpebe	daebpemes
?dubpie	dubpebe	dubpemes
bijjie	bijjebe	bijjemes
vuelie	vuelebe	vuelemes

Dah roehtsh *bijjie* jñh *vuelie* leam akten aejkien gaavneme gosse oktegh tjåadtjoeh. Im Leah dejtie jeatjide gaavneme öövre oktegh. Barre gosse kaasushgietjiejgujmie jñh jeatjaj gietjiejgujmie aktanadtme.

- (94) *Mij bijjie jñh mij vuelie daan?*
vad upp och vad ner den här:GEN
‘Vad är upp och vad är ner på den här?’

[Baakoegærja]

Dah transitijve paarrebielieh, mej -d- goh transitijve væhta maam aktine baakoiejgujmie mah gåaradieh graaden mietie syjjehtidh. Ij gåaredh jiehtedh dah adjektijvijste seerkeme. Læjhkan goh joe buerkiestamme jienebh veerbh mah molsedimmesne sjiehth, mejtie aaj Bergslande buerkiestamme, Bergsland (1994, 96-8).

Gosse daelie jærhkebe dejtie jeatjide morfologije haamojde (daan raajan barre -d- goh transitijve væhta digkiedamme). Dellie Haspelmathen maalh vihkeles sjidteme. Del- lie vuesehtem guktie maektebe, Haspelmathen termigujmie, *kausatijve*, *antikausatijve*

jih *equipolleente* molsedimmieh Leah aaj jaarjelsaemien gielesne. Haspelmathen jeatjah molsedimmieh aaj gaaarede jaarjelsaemien gielesne gaavnedh, goh *gâaskodh/fahkedh*, mij suppletijve molsedimmie. Jih *voessjedh*, mij labijle molsedimmie. Dah paarrh Leah Haspelmathen læstosne veerbi bijjelen mejtie satne giehtjedamme (Haspelmath, 1993).

6.2. Guktie morfologije joekehtadta. (Levin jih Rappaport Hovav, 1995, b. 78) jiehtiejægan jeatjene gieleine (ij englaanten giele) dah göökte veerbh mah Leah kausatijve molsedimmesne ovmese veerbh, morfologijen mietie sliekte, men dej semantihke ektiedimmie seamma. Gosse saemien gielem giehtjede dellie varki leara seerkemegietjeh daerpies gosse kausatijve-inkoatijve jih inkoatijve veerbh darjodh. Men jaarjelsaemien jijnje morfologije, mij maahta grammatihke sisvegem vihtesjidh. Daesnie dah aajvemes dejtie kausatijve-inkoatijve molsedæmman. Transitijve: -d-, -ht-, -st- jih -Ø-. Intransitijve gietjeh Leah: -n-, -s- jih -Ø-. Jienebh Leah aaj gietjeh mah kaanne daejtie byöroe lissiehtidh, v.g. -g-, -lg- jih -sovv- goh intransitijve gietjeh jih -l- goh transitijve gietjeh. Læjhkan dihte vuaajnoen ålkoelisnie daennie barkosne. Dejnje stuhtjine daan vuelelen akte aktese vuesehtem dejtie væhtide gosse aktanadtème veerbi maadtoejgumie. Naakenh veerbi, daejnie stuhtjine mah daan vuelelen, Leah aaj synonyjme haamoeh. Naakenh dejstie vielie kapihtelisnie 7 digkedem. Daej stuhtji vuesiehtimmieh gusnie ovmese morfologije væhtah Leah. Dej aejkiej goh göökte ovmese haamoeh seamma veerbste åtnasuvvieh dellie intransitijve paarrebielie maahta jijhtedh ovmessie vuesiehtimmine.

6.2.1. -d-/-n- molsedimmie. Voestegh dihte dæhkie, maam joe digkiedamme goh Bergslanden systeemese vuartasjamme. Daennie dæhkesne transitijve paarrebielie lea -d- goh væhta jih intransitijve paarrebielie -n- åtna goh væhta.

- (95) a. *Mijjieh sijnthebe dam saemien gielem evtiedidh.*
 vi vilja:1p det:ACK samiska språk:ACK utveckla_{tr}:INF
 ‘Vi vill utveckla det samiska språket.’
- b. *Åahpenidh guktie giele lea åvtanamme.*
 bli känd:INF hur språk vara:3s utveckla_{itr}:PTCP
 ‘Bli känd med hur språket utvecklats.’

[<http://tinyurl.com/6hmeljn>]

Daate paarre maahta *giele* goh subjeekte/objeekte utnedh. Öovre goh kausatijve molsedimmie edtja årrodh. Bijjelen digkiedamme mejtje adjektijvijste daah veerbh seerkeme. Daan paarren roehtse *evtie*. Læjhkan goh -Ø- mij *a*-tjoejmolsemem buektehte lea disse lissiehtamme jñh -n- aaj lea disse lissiehtamme dellie intransitijve haamoe byöroe **avtanidh* sjidtedh. Ij Leah rovnege jis gie aaj nimhtie dam haamoem jeahta, men daesnie dihte haamoe *åvtanidh*. molsedimmie fonologijen mietie *a* jñh *å* gaskem lea siejhme (vuartesjh vielie nueliekapihtelasse 7.3). Mijjieh jærhkebe akte paarrese man roehtse aktine jñh fonologije joekehtsen namhtah. Dan roehtse *bijjie*.

- (96) a. *Jijnjesh hov libie vyøhkesa[d]teminie gielem bijjiedidh.*
 många PTKL vara:1p PRT hjälpas åt:GER språk:ACK höja_{tr}:INF
 ‘Vi är många som håller på att hjälpas åt att höja språket.’

[Don jñh daan bijre 3]

- b. *Jaepeste jaapan vaananieh dah mijjen bæeriesalmetjh guhth*
 år:ELA år:ILL minska_{itr}:3p de vi:GEN gammelfolk PTKL
saemiengåetesne rekasovveme, maanabaeleste saemiestamme
 samisk kåta bli född:INF barntid:ELA prata samiska:PTCP
jñh bæeries saemien vuekien mietie bæjjanamme.
 och gammal samisk sed:GEN med växa upp:PTCP
 ‘Från år till år blir våra gamla färre, de som har föddes i ett samiskt hem och vuxit upp med den gamla samiska seden.’

[Don jñh daan bijre 3]

Daate vuesiehtimmie vuesehte guktie dah göökte paarrebielie maectieh ånnetji ovnese goerkesh dijpedh, jalhts seamma roehtseste seerkeme. Transitijve raajesisnie dellie giele dihte mij jñllebe daltesem jaksa, juktie almetjh vyøhkesedtieh. Intransitijve raajese gujht jeatja, dellie almetji bijre. Veerbe desnie buerkeste ahte bæjjesse sjidtieh. Daennie vuesiehtimmesne *a*-tjoejmolsememe intransitijve paarrebielesne men ij naan tjoejmolsememe gænnah transitijve paarrebielesne. Gåalmede vuesiehtimmie daesnie roehtsem *dubpie* åtna.

- (97) a. *Sijhth bijlem ånnohtje dubpiedidh guktie*
 vilja:2s bil:ACK lite grann komma längre bort_{tr}:INF hur
jienebh bijlh aaj tjaakenieh?
 många:KOMP bil:PL också rymmas:3p
 ‘Kan du flytta din bil lite grann så att fler bilar rymms?’

[Saerniestæjja 4]

- b. *Siejpe barre annetji svähtja jih dâbpane [dâbpene].*
 varg bara lite röra sig:3s och komma längra bort_{itr}:3s
 ‘Vargen rör bara lite på sig och kommer längre bort.’ [Silpegaaltijel]

Ikth vielie transitijve paarrebieliem gaavnebe, mij -d- åådtjeme men ij naan tjoejemolseme. Intransitijve paarrebielie dan muhteste tjoejemolsemem åådtjeme, jih intransitijve gietjie -n-. Daate dâehkie luhkiegaektsie paarrh åtna. Im manne jaehkieh gaajhkh leam gaavneme, jienebh sih Leah. Naakenh vielie dejstie mov materiaaleste Leah: *jiegkedidh/jeagkanidh* ‘hetta upp, värma upp starkt’/‘bli starkt uppvärmt, komma till kokpunkten’, *unniedidh ånnanidh* ‘göra mindre’/‘förminskas, bli mindre’ jih *vi-jriedidh/væjranidh* ‘göra vidare’/‘bli vidare’. Daah aaj -Ø- a-tjoejemolseminie utnieh desnie gosse -n- lea lissiehtamme, men -d-:n aktine ij naan tjoejemolseme. Dannasinie -d- oktegh gietjie transitijve paarrebieline.

6.2.2. *-ht-/-n- molsedimmie*. Daate mov mubpie dâehkie kausatijve-inkoatijve/inkoatijve veerbijumie. Gosse kausatijve molsedimmiem giehtjede dellie daate siejhme morfologije. Seamma goh övtebe dâehkie gåarede Haspelmathen termine daam gåhtjodh *equipolleente*. Voestes vuesiehtimmie daan dåahkan akte veerbe mejnie joe æhpie libie. (Piñón, 2001) sov aalkovisnie vuesiehtimmiem moenem gusnie englaanten gielen veerbe *open* (13) jih (Levin jih Rappaport Hovav, 1995) lægan aaj dam paarrem åtneme goh sijjen voestes vuesiehtimmie kausatijve molsedæmman. Aaj mov kapihtelisnie 3 manne vuesiehtimmie (38c) vadteme gusnie daate paarre. Daesnie (98) akte vielie vuesiehtimmie.

- (98) a. *Næjla skåapen oksem geehpehte jih skoerhtje olkese*
 Nils skåp:GEN dörr:ACK öppna_{tr}:3s och hundvalp ut
båata.
 komma:3sg
 ‘Nils öppnar dörren och en hundvalp kommer ut.’ [Gieries mojhtese]
- b. *Skåapen okse gaahpene jih skoerhtje olkese båata.*
 Skåp:GEN dörr öppna_{itr}:3s och hundvalp ut komma:3s
 ‘Skåpets dörr går upp och ut kommer en hundvalp.’

Intransitijve paarrebielie daennie dâehkesne seamma goh övtebe dâehkesne. Vuesiehtimmesne (98) okse jijtse faamoste gaahpode sjædta dellie roehtse *gaehpie* gietjie -n- åådtje, jih dan lissine aaj tjoejemolseme. Men ij Leah seamma laakan transitijve paarrebielie, gosse agente aaj meatan raajesisnie (daennie vuesiehtimmesne *Næjla* dihte). Juktie disse lea -ht- lissiehtamme, men akte vielie væhta daesnie transitiviteetem vuesehte, e₃-tjoejemolseme dihte. Jis roehtse *gaehpie* dellie voestes lea doemes gietjie -Ø- lissiehtamme jih dihte tjoejemolsemem buektiehtamme. Piñón akte vuesiehtimmiem vadta gusnie ij gåaredh englaanten gielsesne naan adjektijve laeviem gaavnedh

kausatijve-inkoatijve j̄ih inkoatijve veerbide. (Parsons, 1990) tjaala gaajhkh kausatijve-inkoatijve/inkoatijve veerbh leah adjektijvijste seerkeme, men Piñón aktem baakoem muana Polsken gieleste *zlamać się* j̄ih jeahta ij ḡaaredh naan adjektijvem disse gaavnedh. Jis mujhtebe dam j̄ih b̄aastede aarjelsaemien gielese jarrebe dellie maechtebe aaj seam-maleejnes paarre gaavnedh goh Piñón lea. B̄aetje vuesiehtimmie dihte. Ij ḡaaredh jiehtedh naan adjektijveste dah göökte veerbh leah seerkeme. Aajne göökte adjektijvh mej seamma fonologijen pliere leah *gaervies* 'färdig' j̄ih *geerve* 'dålig' vuj 'vuxen'. Dannasinie ij ḡaaredh jiehtedh *gaerviehtidh* j̄ih *gaarvanidh* leah adjektijveste seerkeme.

- (99) a. *Manne dam mov telefovem gaerviehtamme.*
 jag den:ACK min telefon:ACK försvinna_{tr}:PTCP
 'Jag har tappat bort min telefon.' [Saernestæjja 4]
- b. *Dellie amma dah tjaebpies saemien vaarjoeh aaj*
 Då PTKL de vacker samisk kläder också
gaarvanin.
 försvinna_{itr}:3p PRT
 'Då försvann också de vackra samiska kläderna.' [Don jih daan bijre 2]

Daate vuesiehtimmie ḡieltege dannasinie ij naan sj̄iere baakoe mestie ḡaabpatjahkh b̄aetieh. Jih gosse ij naan sj̄iere baakoe ḡaarede gaavnedh maadtjne dellie abstrakte roehtse *gaervie* tjoevere aarrodh. Dellie v̄aājnoe goh ij leah naan sj̄iere daarpoee daah kausatijve molsedimmie-veerbide sj̄iere baakojste seerkedh. Dej leah roehtsh mestie b̄aetieh. (Stenfjell, 2008) akte veerbe daennie d̄aehkeste vadteme. Dihte daam dan bijre jeahta: "ḡapma-n-idh gupmie-ht-idh. . . Rotmorfemet gupmie i gupmie-ht-idh 'velte opp ned' är inte ett verb, utan snarare ett adjektivisk, eller alternativt kategorineutral, rotmorfem." Stenfjell hov seamma miele goh manne daesnie aatna. Ahte ḡaabpatjahkh paarrebielieh leah seamma roehtseste seerkeme. Ij dihte maam soptsesth guktie *ḡapmanidh* tjoejemolsemem aadtjeme. Voestes tjoevere -Ø- tjoejemolsemem buektiehtidh. Transitijve veerbe *gupmiehtidh* lea öövre goh *gaerviehtidh* barre -ht- goh transitijve v̄aeha aadtjeme, veerbi *geehpehtidh* j̄ih *tjeejehtidh* (vuartesjh vualan) muhteste mah aaj e3-tjoejemolsemem aadtjeme.

Minngemes daennie stuhtjesne akte vielie vuesiehtimmie. Daate vuesiehtimmie (100a) seamma laakan. (100b) Dellie akte vielie vuesiehtimmie vadtam Bijbelistie seamma soptsesistie. Gosse Rööpses mearoe loedtenamme dellie m̄ænngan vihtaktani j̄ih guktie dellie faraoven d̄aaroefoetine ḡaaradi.

- (100) a. *eah jeanoeh maehtieh bitnehtidh.*
 inte:3p flod:PL kunna:NEG dränka_{itr}:INF
 ‘strömmar kan ej dränka den. [Bijbele: Höga V 8:7]
- b. *Tjaetsie bäästide jarki jìh dah mah lin*
 vatten tillbaka vända:3s PRT och de vad:PL vara:3p PRT
jisrajelehkidie däälveme, dej vaagnh jìh dääroerijrìh
 israelit:ACK PL förfölja:PTCP de:GEN PL vagn:PL och krigsryttare:PL
jìh abpe fara´on dääroe-foeve batnanin.
 och hela farao:GEN krigshär drunkna_{itr}:3p PRT
 ‘Vattnet som vände tillbaka övertäckte vagnarna och ryttarna och hela
 faraos här som hade kommit efter dem ut i havet.’ [Bijbele: 2 Mos 14:28]

Daesnie bitnehtidh geriesvoeten bijre åtnasovveme, læjhkan baakoegærjesne tjåådtje bitnehtidh lea ’drukne (et dyr)’. Daate intransitivje haamoe seammaleejnes goh *åv-tanidh* vuesiehtimmesne (95) daan bijjelen. Seamma joekehtse gaskoeh *a* jìh *å*. Man synonymjme haamoe *båtnanidh* aaj gäävnese daase. Læjhkan im leah naan synonymjme transitivje haamoe **butnehtidh* buektiehtamme gaavnedh (jienebh dagkeres joekehtsi bijre nueliekapihtelisnie 7.3 digkiedamme). Gåabpatjahkh paarrebielieh roehtseste *betnie* seerkeme. Intransitivje a-tjoejemolsemem åtna jìh transitivje e₃-tjoejemolsemem åtna jìh aaj -ht-.

Luhkienjiele veerbh mah mov materiaalen sisnie mah naemhtie tseagkanamme. Veerbh roehtsijste seerkeme jìh dihte kausativje paarrebielie -ht- åådtje jìh intransitivje paarrebielie -n- åådtje. Akte vielie paarre man seamma morfologije pliere goh daah jeatjah daennie dæhkesne lea *tjeejehtidh/tjaaajanidh* mij lea vuesiehtimmesne (40)åtnasovveme. Daennie dæhkesne luhkievijhte veerbh. Jienebh veerbh mah seamma dæhkesne: *heerjehtidh/haarjanidh* ‘vånja’/‘bli van’, *lissiehtidh/læssanidh* ‘lägga till’/‘öka’ jìh *seerehtidh/searanidh* ‘lugna ner’/‘lugna sig’.

6.2.3. -Ø_{tjm}-/ -n- *molsedimmie*. Daan dæhkien lea vihkeles joekehtse dej mubpiej dæhkiej muhteste. Dah transitivje paarrebielieh gööktelìhtseveerbh. Dannasinie aelhkiedam vuejnedh goh antikausativje molsedimmie. Daerpies voestes vuesiehtimmiem vuejnedh. Daennie dæhkesne aaj vuesiehtimmiem mij aaj jeatjine gælesne. Englaanten gielen veerbe *break*. (Haspelmath, 1993), (Levin jìh Rappaport Hovav, 1995) jìh (Piñón, 2001) nuhtjeme dam veerbem sijjen tjaaleginie. Gosse edtja dam jarkoestidh åarjelsaemien gielse dellie göökte veerbhpaarrh daerpies juktie dan englaanten gielen veerbi goerkesh dijpedh. Dovne *tsööpkedh/tsoepkenidh* jìh *murhkedh/mårhkanidh* leah veerbh mah gåarede goh englaanten gielen veerbese *break* nuhtjedh. Göökte raajesh mah vuesiehtimmesne (38) leam aaj diekie beajeme.

- (101) a. *Piere klaasem murhki.*
 Per glas:ACK slå sönder_{itr}:3s PRT
 ‘Per slog sönder fönstret.’
- b. *Klaase mårhkani.*
 Glas gå sönder_{itr}:3s PRT
 ‘Glaset gick sönder.’
- c. *Piere klaahakam tsööpki.*
 Per stav:ACK bryta_{itr}:3s PRT
 ‘Per bröt av staven.’
- d. *Klaahka tsoepkeni.*
 Stav bryta_{itr}:3s PRT
 ‘Staven gick av.’

Gosse voestegh vjjele daejtie veerbide dellie vääjnoeh goh dah intransitijve leah transitijvijste seerkeme. Jienebe morfologije dellie intransitijve paarrebieliej. goh dah leah golmelihtseveerbh jih dah transitijve barre gööktelihtsh? Dellie daah jienebe vääjnoeh goh antikausatijve molsedimmie. Læjhkan dah aaj gåabpatjahkh seamma roehtseste seerkeme. (Stenfjell, 2008) lea aaj akte daejstie paarrijste nuhtjeme. Dïhte *tsööpkedh/tsoepkenidh* sov tjaalegisnie goh vuesiehtimmie nuhtjeme jih naemhtie paarrem guarkeme: tsoepke-n-idh / tsööpke-Ø-dh. Seamma goh *gápmanidh*, ij leah Stenfjell naan tjoejemolsemem buerkiestamme daesnie. Læjhkan jis dej göökti paarrebieliej seamma roehtse dellie transitijve paarrebielie seamma e₃-tjoejemolsemem åådtjeme goh v.g. *geehpehtidh* jih *tjeejehtidh*. Jalhts intransitijve paarrebielie *tsoepkenidh* guhkebe intransitijve paarrebieleste *tsööpkedh*, læjhkan ij leah dïhte destie seerkeme. Gåabpatjahkh leah roehtseste *tsoepke* seerkeme. Mij vielie gieltegs intransitijve paarrebielie man ij leah a-tjoejemolseme, barre -n- mij lea dan roehtsese lissiehtamme.

Jienebh paarrh mej leah åenehks transitijve haamoeh. Vuesiehtimmesne (102) akte de-jstie åtnasovveme.

- (102) a. *Edtjem barre dam moerem löödtedh.*
 Ska:1p bara det:ACK vedträ:ACK klyva_{itr}:INF
 ‘Jag ska bara klyva det vedträdet.’ [Saarniestæjja 4]
- b. *Dellie tjaetsie loedteni.*
 Då vatten klyva_{itr}:3s PRT
 ‘och vattnet klövs itu.’ [2 Mos 14:21]

Daennie vuesiehtimmesne aaj guhkebe intransitijve haamoe transitijve haamoste, jih intransitijve haamoe a-tjoejemolsemen namhtah. Dïhte tjoejemolseme barre roehtsine mejnie leah *ie* mubpien lihtsesne deahpede. Daate roehtse *loedte*, *e* mubpene lihtsesne. Men transitijve paarrebielie sïejhme transitijve tjoejemolsemem åådtjeme. Dellie jårrebe akten vielie paarrese gusnie intransitijve paarrebielie a-tjoejemolsemen namhtah.

- (103) a. *Gosse tjidtjebe altese tjehtjelasse tjaanga, dellie vuajna Emma*
 När mor:REL sitt rum:ILL stiga in:3s då se:3s Emma
seangkosne tjahkan jih gaajhkh vaarjoeh bijre jarkan
 säng:INE sitta:PP och alla kläder:PL runt omkring
heeseme.
 sprida_{tr}:PTCP
 ‘När hennes mor gick in i rummet fick hon se Emma sittande på sängen,
 hon hade spridit ut alla kläder runt omkring.’ [Voestes skuvle biejjel]
- b. *Dah mah haasenamme, fealadin jih vaentjelem*
 De vad:PL sprida_{itr}:PTCP färdas:3p PRT och evangelium:ACK
håaloejin.
 tala:3s PRT
 ‘De som nu hade skingrats gick omkring och predikade evangeliet.’
 [Bijbele Apg 8:4]

Daennie vuesiehtimmesne dellie dihte *haase*, men seerkeme seamma, transitijve veerbe -Ø- åådtje mij e₃-tjoejemolsemem buektehte jih intransitijve -n- åådtjeme. Daah intransitijve paarrebielich mah daan bijjelen moeneme ((102a) jih (103b)) Leah tjoejemolsemen namhtah. Destie maahta jiehtedh ij Leah tjoejemolseme daerpies goh intransitijvh væhta, vaalla -n- dahkesje. Seamma laakan libie vuajneme dovne -d-, -ht- jih -Ø_{tjm}- maehtieh roehtsigujmie aktanadtedh jih transitijve veerbh darjodh. Nimhtie (98a) (daan bijjelen) vuesiehtamme guktie dovne e-tjoejemolseme jih -ht- maehtieh akten maadtose lissiehtidh jih transitijve haamoem åådtjodh. Daennie dåehkesne luhkiegolme veerbhpaarrh mov materiaalesne. Jienebh veerbh mah seamma dåehkesne: *tjöönghkedh/tjåanghkanidh* ‘samla’/‘komma samman’, *leerhkedh/laarkkanidh* ‘skada’/‘skada sig’ jih *burredh/bårranidh* ‘skingra’/‘skingras’.

6.2.4. -Ø- / -s- *molsedimmie*. Akte lea dåehkie man seammaleejnes transitijve lihtsegh goh övtebe dåehkie, men intransitijve lihtsegh öövre jeatjah. Dej morfologije væhta eah Leah -n-, vaallah -s-. Daennie dåehkesne joekehtse juktie sagke gïervebe dejtie veerbide gaavnedh. Eah amma seamma jijnjem goh dah -n-intransitijve veerbh åtnasovveme korpusen sisnie jih ij Leah gåvva almetjh gaavnedh mah maehtieh dejtie provhkedh. Die daate maahta intransitijve morfeeme mij gaarveneminie goh intransitijve væhta.

Daelie dejtie mov vuesiehtimmide. Voestes vuesiehtimmie gusnie *speelhedh* jih *spïelhkesidh* Leah åtnasovveme. Ovmese saerniestæjjah mah daejtie veerbide damth. Daesnie aaj e₃-tjoejemolseme transitijve paarrebielesne. Men ij naan a-tjoejemolseme intransitijve paarrebielesne.

- (104) a. *Vaarrh amma olkese jih mijjide moeride speelkh,*
 spinga:2s PTKL ut och vi:ILL ved:ACK PL hugga upp_{tr}:2s
aeredsmoerh.
 morgonved:PL

‘Spring ut du och hugg upp morgonved åt oss.’ [Saerniestæjja 8]

- b. *Gosse dlie spaanesh biëjedh. Gaamesh speenedh. Tjoerh*
 när då spån:PL sätta:INF bälling:PL spänna ut:INF måsta:2s
dellie geehtedh olles dah spaanesh spiëlhkesh.
 då passa:INF så inte:3s de spån:PL dela sig_{itr}:NEG

‘När man ska sätta spån och spänna ut bällingarna då måste du passa dig så att inte spånen spricker och delar sig.’ [Saerniestæjja 6]

Gosse daam paarrem ohtsedamme dellie akte paarrebielie akten saerniestæjjeste åådtjeme jih mubpie paarrebielie mubpeste saerniestæjjeste. Mubpien vuesiehtæmman dellie. Tjïelke roehtse man *ie* mubpene lihtsesne, men ij naan tjoejemolseme gænnah transitijve paarrebielesne. Öövre båastahligke goh (104).

- (105) a. *Laara edtja biessieh njilledh.*
 Lars skulla:3s näver:PL dra loss_{tr}:INF
 ‘Lars ska dra loss näver.’

- b. *Dejtie biesside edtjh mujhtedh vaeltedh gosse*
 de:ACK näver:ACK PL skulla:2s komma ihåg:INF ta:INF när
raejrie orreme. Dah verkebe njallasieh.
 åska vara:PTCP de fort:KOMP komma loss_{tr}:3s

‘Du ska komma ihåg att ta näver då det har varit åska. De släpper fortare då.’ [Saerniestæjja 3]

Dihthe intransitijve veerbe baakoegærjesne tjåådtje, men im Leah manne vielie goh akte saerniestæjja gaavneme gie dam baakoem govleme. Læjhkan göökte jeatjaj saerniestæjjaj mietie synonyjme veerbehaamoe aaj gååvnese. Dihthe *njollledh* jih baakoegærjesne daate jarkoestamme goh ‘släppa lätt’. Akte gujht maahta aaj *njallasidh* aaj dåhkasjehth, læjhkan ij gåessie dam govleme, men dihte mubpie saerniestæjja ij dam dåhkasjehth gan. Vååjnoe dellie goh dej guaktaj mietie daah göökte haamoeh, mah seamma maadtoste, daelie aktanamme. Jis dejtie transitijve veerbide vuartesje dellie naakenh dejstie joekehtse utnieh dej transtijve veerbi muhteste mah övtebe stuhtjesne buerkiestim. Daelie morfologijese vihtjårrebe jih vihtveerbem *njelledh* giëhtjedidh. Gaajhkh transitijve gööktelihtseveerbh daan raajan seerkemisnie gietjie -Ø- e₃-tjoejemolseminie åådtjeme. Men ij badth daate veerbe dam gietjiem åådtjeme. Vååjnoe goh barre -Ø- åådtjeme. Mov buerkiestimmie daase ahte daah maadtoeh joe *ie* utnieh mubpene lihtsesne jih tjoejemolseme sjædta intransitijve seerkemisnie. Transitijve seerkeme barre -Ø- nuhtjie. Ij naan e₃-tjoejemolseme. Men ij Leah daate transitijve paarrebielie oktegh. Vielie daennie dæhkesne Leah veerbhpaarrh mej transitijve paarrebieliej Leah öövre goh jeatjah gööktelihtseveerbh -Ø- åådtjeme. Akte vielie *bihkedh*.

- (106) a. *Daase maahta låavthgâetiem tseegkedh. Men tjoerh voestes*
 den här:ILL kunna:3s tältkåta:ACK resa:INF men måsta:2s först
dejtie siërkide bihkedh.
 de:ACK videbuske:ACK PL slita av_{tr}:INF
 ‘Här går det att sätta upp tältkåtan. Men först är det nödvändigt att rycka
 av videbuskarna.’ [Saarniestæjja 8]
- b. *Dihthe soehpenje dellie bæhkese.*
 den tøm då slitas av_{itr}:3s
 ‘Då slits tömmen av.’ [Saarniestæjja 8]

Daate gujht aaj seamma laakan goh (105). Barre tjojemolseme intransitijve veerbesne. Men daennie dæhkesne jeatjah haamoeh tjojemolsemen mietie. *sigkedh* jìh *sygkesidh* jeatja laakan gosse mohtede dejtie göökte mejtie libie daelie vuartasjamme.

- (107) a. *Nov amma iehkeden maahta gærjam voesseste*
 PTKL PTKL kväll:GEN kunna:3s bok:ACK rycksäck:ELA
sigkedh jìh tjuavkeds giesiejijjen vealasjidh lohkedh
 dra fram_{itr}:INF och ljus sommarnatt:GEN ligga:INF läsa:INF
aerebi goh nahkerh bætieh.
 före då trötthet:PL komma:3s
 ‘Då kan man på kvällen dra fram en bok ur säcken och i den ljusa natten
 ligga och läsa tills tröttheten kommer.’ [Don jìh daan bijre 3]
- b. *Dihthe sygkese tjaetsiej mietie jiengen nualan.*
 den dras iväg_{itr}:3s vatten:GEN PL med is:GEN in under
 ‘Då rycks den med vattnet och in under isen.’ [Saarniestæjja 8]

Dihthe transitijve paarrebielie *sigkedh* tjojemolsemen namhtah, læjhkan intransitijve paarrebielien e_2 mubpene lihtsesne. Jis roechtse *sigke* dellie intransitijve paarrebielie tjojemolsemem åådtjeme. Akte vielie paarren ,*spealodh* ‘klyva’ jìh *spyölesidh* ‘spricka eller delas i stycken’, seammaleejnes intransitijve paarre. Minngemes daennie stuhtjesne akte vuesiehtimmie mij öövre goh (104).

- (108) a. *Manne edtjem daelie dejtie viermide geelkedh.*
 jag skulle:1s nu de:ACK nät:ACK PL greda ut_{tr}:INF
 ‘Jag ska greda ut näten.’ [Saarniestæjja 11]
- b. *Eah badth viermieh jijtje gaalkesieh.*
 inte:3p PTKL nät:PL själv greda ut_{itr}:3p
 ‘Näten gredar inte ut sig själva.’ [Saarniestæjja 4]

Daah njieljje vuesiehtimmieh vuesiehtamme jijnjh haamoeh mah tjojemolseme mi-etie joekehtedtieh. Mov materiaalesne luhkienjiejje veerbhpaarrh daennie dæhkesne. Jienebh veerbh daennie dæhkesne *buvvedh/båvvasidh* ‘döda’/‘dö (av yttre skada)’ jìh *jestedh/jastasidh* ‘stöta mot’/‘stötas mot’.

6.2.5. *-st- / -s- molsedimmie*. Daelie mijjeh dejtje intransitijve veerbide vuartasjamme, mah meatan kausatijve molsedimmesne, maehtieh *-s-* åadtjodh. Jih daan raajan transi-tijve paarrebielien lea gööktelihtseveerbe jih gietjie *-Ø-* åadtjeme (tjoejemolseminie jallh dan namhtah). Men akte vielie dåehkie mesnie *-s-* lea lissiehtamme intransitijve bielesne. Dennie dåehkesne transitijve veerbh Leah *-st-* åadtjeme transitijve væhtine. Daesnie mi-jjen voestes vuesiehtimmie paarre, mij synonymjme paarrese vuesiehtimmesne (98). Ikth vielie lea jaarjelsaemien veerbh englaanten gielen veerbese *open*.

- (109) a. *Jis gie mov gielem gåvla jih oksem rihpeste, dellie*
 om vem min röst:ACK höra:3s och dörr:ACK öppna_{tr}:3s då
tjaangem jih måannoeh byöpmedien.
 stiga in:1s och vi två äta:1d
 ‘Om någon hör min röst och öppnar dörren, skall jag gå in till honom och hålla måltid med honom och han med mig.’ [Bijbele Upp 3:20]
- b. *Tjådtjebe joe hinneme prihtjegem jovkedh jih plaeriem*
 mor:REL redan hinna:PTCP kaffe:ACK dricka:INF och tidning:ACK
lohkedh goh okse rihpese jih Åvla båata, prieveine
 läsa:INF då dörr öppna_{itr}:3s och Ola komma:3s brev:KOM
gietesne.
 hand:INE
 ‘Mor hade redan hunnit läsa tidningen och dricka kaffe när dörren gick upp och Ola kommer med ett brev i handen.’ [Don jih daan bijre 2]

Daate veerbepaarre synonymjme paarrine vuesiehtimmine (38). Ij Leah naan tjoejemolseme daennie paarresne.

Mubpene paarresne *tjoelmesidh* jih *tjoelmesidh*. Daate voestes aejkien daan raajan, roehtse jih akten baakoen haamoe seamma. *tjoelme* ‘knut’ aaj substantijve. Adjektijvh mej seamma haamoeh goh paarren roehtse leam åvtelen digkiedamme (stuhtjesne 6.2.1). Daate orre, men öövre maam Bergsland tjaaleme (vuartesjh 2.4).

- (110) a. *Manne dam tråarem tjoelmestem.*
 jag den:ACK tråd:ACK knyta_{tr}:1s
 ‘Jag knyter tråden.’ [Saarniestæjja 6]
- b. *Geehtedh olles dihte laejkie tjoelmese.*
 akta så inte:3s den tråd knyta_{itr}:3s
 ‘Akta så att inte tråden knyter sig.’ [Saarniestæjja 6 & 8]

Seamma goh (109), ij Leah gænnah daesnie naan tjoejemolseme. Jis daan roehtse *tjoelme*, mij aaj substantijve, dellie barre *-s-* lea intransitijve veerbese lissiehtamme jih barre *-st-* transitijvese lissiehtamme. Læjhkan akte paarresne leam buektiehtamme tjoejemolsemem gaavnedh. Dennie paarresne intransitijve veerbesne dam tjoejemolsemem gaavnebe, jih dihte seamma goh vuesiehtimmesne (107).

- (111) a. *Manne dam teekstem jarkostem.*
 jag den:ACK text:ACK översätta_{tr}:1s
 ‘Jag översätter den texten.’⁵
- b. *Aaj komparativve tjelmine gielem edtja giehtjedidh,*
 också komparativ öga:KOM språk:ACK skulla:3s undersöka:INF
guktie giele jorkese jih guktie mediya saemien deadta.
 hur språk förändra_{tr}:3s och hur media samiska påverka:3s
 ‘Också med komparativa ögon ska den undersöka språket, hur det
 förändras och hur media påverkar samiskan.’

[<http://tinyurl.com/5u4je9p>]

Seamma goh övtebe dåehkie daan dåehkien veerbh gïerve orreme gaavnedh. Dah intransitivje veerremes gaavnedh. Dåehkie aaj onne, gaektsie veerbh desnie. Vielie veerbh mah Leah nemhtie: *marngestidh/marngesidh* ‘vränga’/‘vränga sig’, *gævnjastidh/gævnjasidh* ‘hänga upp’/‘bli hängande’.

6.2.6. *-ht- / -Ø- molsedimmie.* Daate dåehkie jeatjhlaakan dej jeatjaj muhteste juktie daennie dåehkesne barre dah transitivje paarrebielieh mej Leah væhtah. Intransitivje paarrebieliehm ovgoh siejhme veerbh vääjnoeh. Ij Leah dej naan sjiere væhta goh *-n-* jallh *-s-*.

- (112) a. *Laara vïnhtsem vâajoehti.*
 Lars båt:ACK sänka_{tr}:3s PRT
 ‘Lars sänkte båten.’
- b. *Vïnhtse vâajoeji.*
 båt sjunka_{itr}:3s PRT
 ‘Båten sjönk.’

Daate maam aaj Haspelmath kausativje molsedimmiem gohtje. Jijnjebe morfologije Leah transitivje paarrebielesne. Læjhkan daesnie mov mielen mietie dovne intransitivje jih transitivje veerbe Leah seamma roehtseste seerkeme. Ij naan seerkeme paarrebieliej gaskem. Ij Leah gænnah naan tjojemolseme aktene paarrebielesne. Vielie dagkeres vuesiehtimmie veerbh mah bætieh roehtseste *syjje*.

- (113) a. *Meehte maahta såaketjem syjjehtidh.*
 Martin kunna:3s björk:DIM ACK böja_{itr}:INF
 ‘Martin kan böja en liten björk.’

[Goltelidh jih soptsestidh]

⁵Transitivje *jarkoestidh* jeatja goerkesem aaj ätna mij Leah ‘förändra’.

- b. *Riiesestjh soejmetji syjjieh*
blomster försiktigt böja_{itr}:3s

‘De små blomstren böjer sig försiktigt.’

[Saarniestæjja 3]

Seamma daesnie, intransitijve paarrebealan lea -Ø- lissiehtamme jñh transitijve paarrebealan -ht-. Akte dâeriesmoere daej veerbijgmie. Ij gâaredh morfologijen mietie daejtie veerbide joekehtidh dejstie syntaktihke sjiekehdamme veerbijste (vuartesjh vielie nuelikapihtelasse 4.1). Seamma vuesiehtimmine goh (114).

- (114) a. *Gaahtoe aaj guelieh sæjhta jalhts ij sijhth*
Katt också fisk:PL vilja:3s även om inte:3s vilja:NEG
gadtside lovvehtidh.
tass:ACK PL blöta_{itr}:INF

‘Katten vill också ha fisk, även om den inte vill blöta tassarna.’

[Ammes]

- b. *Daesnie gujht maahtah åredh, dellie ih daarpesjh*
här PTKL kunna:2s sova:INF så inte:2s behöva:NEG
lovvedh," kraanna jeahta.
bli blöt_{itr}:INF granne säga:3s

‘Du kan sova här, så behöver du inte bli blöt," säger grannen.’

[Goltelidh jñh soptsestidh]

Akte jeatja paarre daennie dâehkesne *sjilkehtidh/sjalkedh* ‘smälta (tr)’/‘smälta (itr)’ jeatjaleejnes transitijve veerbe, juktie dan lea aaj e₃-tjoejemolseme öövve goh gellie jeatja veerbh mah daan raajan buerkiestamme. Jienebh veerbh daennie dâehkesne leah: *slaamehtidh/slaamedh* ‘fälla’/‘falla ihop’ jñh *jaskehtidh/jaskedh* ‘trösta’/‘bli tröstad’. Mov materiaalesne gaektsie veerbh daennie dâehkesne.

6.3. Morfeemh jñh bigkeme. Övtebe nuelikapihtelisnie libie vuajname guktie ovnessie maadtoeh gietjeh åådtjeme jñh transitijve jñh intransitijve veerbine sjidteme. Læjhkan libie barre vuajname ahte deahpede, men ij guktie. Dam edtjem daesnie buerkiestidh.

6.3.1. *Detransitiviseereme.* Levin jñh Rappaport Hovav (1995):i joekehtimmesne maadthaamoeh transitijve jñh intransitijve haamoeh dejstie seerkeme. Transitijve paarrebielieh maehtieh jienebh objeekth veeljedh goh intransitijve paarrebielieh maehtieh subjeekth veeljedh. Dej mietie dihte dej vuajnoem nænnoeste. Læjhkan dej joekehtimie bööremes englaanten gielese sjeahta. Goh övtebe nuelikapihtelisnie buerkiestamme morfologije vihkeles åarjelsaemien gielese. Ij seamma englaanten gielesne gusnie dah göökte veerbehaamoeh seamma plierine. Joekoen gierve detransiviserremeprocessem sjiehtesjidh dagkeres paarrese goh: *syjjedh* jñh *syjjehtidh*. Juktie dellie transitijve haamoe (mij Levin jñh Rappaport Hovavi mietie maadthhaamoe) akte vielie morfeeme guadta jñh morfeemesliejhtemen mietie *syjjedh* lea bigkesovveme. Enn vierrebe dagkeres paarre goh

tjeejehetidh jñh *tjaajanidh*. Jis *tjeejehetidh* maadthbaakoe dellie guhkies processe daerpies jis edtja *tjaajanidh* destie seerkedh. Voestegh tjoevere -ht- sliejhtedh, dan mænngan daerpies -n- lissiehtidh jñh dan mietie aaj tjojemolsemem utnedh. Seamma geerve jis edtja bastahligke darjodh jñh *tjeejehetidh* seerkedh veerbeste *tjaajanidh*.

6.3.2. *Mov joekehtimmie*. Mov mielen mietie daerpies seamma roechtsem utnedh dovne transitijve jñh intransitijve veerbide. Transitijve jñh intransitijve seerkemen mietie dellie gietjeh Leah lissiehtamme, vre goh Piñn (2001) buerkeste. Lejhkan manne leam seamma haamohkem goh (Levin jñh Rappaport Hovav, 1995) legan provhkeme, konstantigujmie jñh variaabelegujmie. Guktie dellie morfologijem dejgujmie ektiedidh? Mov joekehtimmesne transitijve gietjeh jñh konstante SJEK aktanieh jñh seamma laakan konstante SJEDTA lea intransitijvi gietjiejgujmie, aktene. Veerbi lexikaale semantihke templaate vuesiehtimmesne (115). Dellie leam aaj daam goerkesem lissiehtamme.

(115) [x SJEDTA AAJMOE]

Gusnie: SJEDTA = [-n-, -s-, --]

[[x MAAM-DORJE] SJEK [y SJEDTA AAJMOE]]

Gusnie: SJEK = [-ht-, -d-, -st-, --]

Akte gyhtjelasse jejhta daan tseegkemistie. Mannasinie ij Leah konstantese SJEDTA gietjeh tjaeliehtamme transitijve templaatesne, seamma goh intransitijve templaatesne? Mov joekehtimmesne barre akten aejkien templaatesne morfologije tjaeliehtimmie jñh konstante aktanamme jñh dihte bijjemes konstaante mij dellie aktanamme gietjine. Jis gkten aejkien tjaalasovveme dellie v.g. dovne -n- jñh -ht- jallh -s- jñh -st- byroe transitijvi haamoejgujmie aktanidh. Lejhkan ij dagkerh Leah juktie eah haamoeh goh: **bej-janehtedh*, **bejjanestedh*, **behkasestedh* jñh **soelkenehtedh* gvnesh. Nueliekapihtelisnie 7.2 jienebe buerkestem guktie mov joekehtimmien mietie daah maadtoeh lexikaale semantihken jñh fonologijen ektesne berkieh juktie riejries veerbehaamoeh tseegkedh.

6.4. **Konklusjovnh.** Daelie gosse lexikaale semantihken vuajnoen tjirrh dejtie veerbehaamoetje vuartasjamme dellie tjielke sjidteme dihte daerpies ihke kausatijve molsedimmien guarkedh. Bergsland (1946, 1994) jñh Hasselbrink (1981) barre morfologijen mietie dejtie gtedamme. Daelie maechtebe ovnessie dehkieh gietjiejgujmie ektiedidh jñh vejnedh guktie dej ektievoete.

Aktem aatem gaavneme arjelsaemien kausatijve molsedimmien bjre. Dah paarrh eejnegen utnieh ovnessie plereh sinsitnien vuestie. Ij Leah goh akte-gih labijle molsedimmie. Muvhtene dah morfologije vehtah transitijve veerbesne jñh muvhtene vehtah intransitijve veerbesne. Leah aaj paarrh gusnie dov transitijve jñh intransitijve veerbh sjiere morfologijem guedtieh. Jalhts semantihken mietie mijjeh tjoerebe dah transitijve veerbide guarkedh goh intransitijveste seerkeme Haspelmath (1993, b. 89), lejhkan barre

transitijve morfologijem gaavnebe transitijve haamojne, ij dovne intransitijve jñh lissine transitijve. Dñhte dannasinie barre dñhte bijjemes konstaante mij lea tjaalasovveme. Dejstie veerbehaamojste mah daennie stuhtjesne bæjhkoehtamme maechtebe lieredh ahte dah gietjieh eah jñjtje transitiviteetem vuj intransitiviteetem guedtieh, vaallh mij gietjide veerbehaamoe åtna transitiviteeteste jallh intransitiviteeteste båata. V.g. *rihpehtidh* och *geehpehtidh* maechtieh seamma goerkesem utnedh, læjhkan dej ovnese morfologije væhtah (-ht-/-st-). Göökte intransitijve veerbh *jaskedh* jñh *soelkenidh* mah mahte seamma deahpadimmie buerkiestieh ovnessie morfeemh utnieh (-n- jñh -Ø-).

6.5. Tjåanghkan tjaaleme. Gosse voestes æjkien dejtie haamojde mejtie kausatijve molsedimmesne vuartesje dellie vååjnoeh goh åarjelsaemien giele maahta ovnessie vuekine dåemiedidh. Maahta ,Haspelmathen teermigujmie, kausatijve, antikausatijve jñh equipolleente molsedimmieh nuhtjedh, men daesnie eensiligkien dejtie gñehtjedamme. Manne vuesiehtimmieh vadteme guktie veerbh mah leah meatan kausatijve molsedimmesne maechtieh ovnessie morfologijem veeljedh jñh lissiehtidh dovne transitijve jñh intransitijve haamojde. Gietjieh mah leah jñjhteme intransitijve paarrebielien leah -n- jñh -s- (dovne a-tjoejemolseminie jñh tjoejemolsemen namhtah) jñh -Ø-. Manne leam -Ø- vierhtiedamme gietjine, juktie dñhte maahta tjoejemolsemem buektiehtidh dejtie transitijve paarrebielide. Seamma laakan mijjieh vuajneme guktie dah transitijve paarrebielien leah aaj maechteme sjñere morfologijem veeljedh goh transitiviteetevæhtah. Dah morfem mah dellie jñjhteme leah -ht-, -Ø_{e3-tjm}-, -d-, jñh -st-. Muvhtene haamojne dovne -Ø_{e3-tjm}- jñh -ht- meatan. Dæj morfeemi distrubusjovne ovnessie dåehkieh darjoeh. Læjhkan fierhtene paarresne akte roehtse mestie gåabpatjahkh leah seerkeme. Transitijve veerbi lexikaale template stuerebe intransitijve templaateste (akte vielie deahpadimmie). Mijjieh aaj jienebh joekehts transitijvi veerbine gaavneme, v.g. jienebh gietjieh leah dagkeres væhtah. Govhte ovnessie morfologije dåehkieh leah sjñdteme jih dah dåehkieh tjåanghkan 75 veerbhpaarrh dijpieh, mah leah mov materiaalesne.

7. EENSILIGKIEN GÏEHTJEDIMMIE GUKTIE MORFOLOGIJE ÅTNASÅVVA

Minngemes kapihtelisnie dle libie vuartasjamme guktie morfologije dejtie veerbehaamojde vihtesje sjïere lexikaale semantihke maalli sisnie. Mijjïeh libie liereme njieljie sjïere gietjïeh mah transitiviteeten væhta jïh golme intransitiviteeten. Daennie kapihtelisnie edtjebe jïenebh veerbide vuartasjidh jïh vuajnoem gemtiedidh. Manne edtjem vuesiehtidh guktie almetjistie almetjasse dah veerbehaamoeh joekehtedtieh. Daatah mah daennie kapihtelisnie jeatjhlaakan kapihtele 6:n muhteste. Daatah desnie öövve digkiedamme saerniestæjjajgumie, akte jallh vielie Leah jeahteme maam dan bijre tuhtjïeh, jallh jïjnje daatah korpusen sisnie (veerbe gellien æjkien åtnasovveme). Daatah daesnie jeatjaleejnes. Daate maam manne govleme saerniestæjjijste gosse iemielaakan soptsestieh, jallh dej öövve voestemes vaestiedasse gosse mov gyhtjelasside vaestiedieh. Daesnie veerbh mah barre akten æjkien korpusen sisnie gaavneme jïh veerbh mah Bergsland jïh Mattsson Magga baakoegærjesne, men ij korpusen sisnie jallh saerniestæjjaj luvnie. Læjhkan gosse dagkeres veerbh, mah barre baakoegærjesne, dellie aaj bæjhkohtem ahte dah destie bætieh. Kapihtelen voestemes nueliekapihtele 7.1 jïenebh veerbhpaarrh bæjhkohte. Paarrh mej naan gielhtie mannasinie eah öövve dejnie dæhkine övtebe kapihtelistie sjïeht. Mubpie nueliekapihtele 7.2 orre tjïelkestimmie daej veerbi morfologijese. Kiparskyn lexikaale fonologijem æhpiedahta jïh digkede guktie dihte daase sjeahta. Gåalmede nueliekapihtele 7.3 jeatjah aamhtesh fonologijesne buerkeste. Fonologije man sjïeke enn jïenebh haamoeh naakenh veerbijste. Læjhkan ij morfologijem tsevtsieh. 7.4 konklusjovnh daehtie kapihtelistie vadta jïh 7.5 daam kapihtelem tjåanghkan tjaala.

7.1. Jïenebh haamoeh. Övtebe kapihtelisnie vuartasjimh govhte dæhkide gusnie veerbh mah molsedieh. Jalhts dæhkine 75 veerbhpaarrh, læjhkan jïenebh paarrh kausatijve molsedimmesne gååvnesieh. Bætiji stuhtji mietie jïeniebidie haamojde vuartasjïbie mejtie aaj kausatijve molsedimmesne.

7.1.1. *Veerbh mej göökte transitijve væhtah.* Daesnie paarre, daaroen giëleste lööneme, men læjhkan kausatijve molsedimmesne tjaakene. Daaroen giëlen *lära* gellie haamoeh saemien giëlesne åådtjeme.

- (116) a. *Leerh mannem tjuvliestidh!*
 lära_{tr}:2s mig kyssas:INF
 ‘Lär mig att kyssas!’ [Tjaebpemes lävnadahke]
- b. *Manne sijhtem datnem leerehtidh tjaebpies guvvieh darjodh!*
 jag vilja:1s dig lära_{tr}:INF vacker bild:PL göra:INF
 ‘Jag ska lära dig att göra vackra bilder.’ [Tjaebpemes lävnadahke]

- c. *Eah vissjh saemien lieredh.*
 inte:3p orka:NEG samiska lära_{itr}:INF
 ‘De orkar inte om att lära sig samiska.’

Ij goh vääjnoeh sjiere joekehtse daej göökte transitijve veerbi gaskoeh (116a-b) semantihken mietie. Dichte guhkebe haamoe barre akte vielie transitijve væhta åådtjeme. Desnie dovne -Ø-, mij e₃-tjoejemolsemem buektehte, jïh -ht-. Dichte åenehks haamoe barre -Ø-, maam e₃-tjoejemolsemem buektehte, åtna. Gåabpatjahkh vääjnoeh goh jeatjah transitijve veerbh kausatijve molsedimmesne. Mijjïeh joe övtebe kapihtelisnie vuartasjamme akten haamose *geehpe-Ø_{tjm}-ht-idh*, man lea öövre seamma struktuvre goh *leere-Ø_{tjm}-ht-idh*. Dej roehtsh *gæhpïe* jïh *liere*. Daan tjaalegen mietie manne aaj aktem transitijve haamoem *tsööpkedh* provhkeme, man seamma tseegkeme goh *leeredh*. Mohtedh *leere-Ø_{tjm}-dh*, man roehtse *liere* jïh *tsööpke-Ø_{tjm}-dh*, man roehtse *tsoepke*. Dah göökte haamoeh aaj goh transitijve haamoeh gööktene dåehkine övtebe kapihtelisnie. Akte vielie haamosne *lierehtidh* gietjie -ht- lea maadtose lissiehtamme. Dichte haamoe aaj gåarede goh *leeredh* jïh *leerehtidh* provhkedh, men gellien aejkien åtnasovveme goh ‘undervisa’. Ij leah dichte dellie aajmoejeatjadimmie.

Akte lea vielie veerbhpaarre man lea göökte ovnese transitijve haamoeh. Vuesiehtimmesne (117) dichte paarre åtnasovveme. Bergslanden jïh Mattsson Maggan baakoegærjesne aaj *leerhkedh* gååvnese jïh desnie akte dan goerkesijstie ‘slå ihjäl’. Dichte goerkese aajmoejeatjadimmie jïh naa lihke dah mah vuesiehtimmesne (117). Gosse dam ohtsedamme dellie aktem almetjem gaavneme guhte åejjesne dam åtna. Men gosse korpusisnie ohtsedem dellie daate guhkebe haamoe jæjhta.

- (117) a. *Jupmele dov baalte lea, måerie-biejjesne gånkide*
 Gud din bredvid vara:3s vredesdag:INE kung:ACK PL
leerhkehte,
 krossa:tr:3s
 ‘Herren är på din högra sida, han krossar kungar på sin vredes dag.’
 [Bijbele, Ps 110:5]
- b. *Åh! Gahtjim jïh dellie laarhkenim.*
 åh ramla:3s PRT och då skada sig_{itr}:1s PRT
 ‘Åh! Jag ramlade och slog mig.’
 [Saarniestæjja 4 & 8]

Dah göökte transitijve haamoeh gåabpatjahkh baakoegærjesne. Manne aaj aktem almetjem gaavneme, guhte *leerhkehtidh* jeahta, seamma ulmine goh *leerhkedh*.

Eah leah amma gaajhkh veerbhpaarrh mej göökte ovnese transitijve haamoeh. jeenemes paarrine leam barre aktem transitijve jïh aktem intransitijve haamoem gaavneme. Akte dagkeres vuesiehtimmie paarre *döömedh* jïh *doemenidh* guktie vuesiehtimmesne (118) provhkeme.

- (118) a. *Aanta guksiem döömi.*
 Anders kâsa:ACK tömma_{tr}:3sg PRT
 ‘Anders tömde kâsan.’ [Saarniestæjja 9]
- b. *Gaajhkem lea jovkeme. Klaase doemenamme.*
 allt:ACK vara:3s dricka:PTCP glas tömma_{itr}: PTCP
 ‘Han har druckit allt. Glaset har blivit tomt.’

Döömedh öovre goh leeredh⁶, maadtojste *doeme* jih *liere* seerkeme. Læjhkan im leah manne buektiehtamme naan synonyjme haamoe man lea aaj -ht- **döömehtidh* jih seamma goerkese goh *döömedh*. Jih im leah gænnah haamoem **doemehtidh* gaavneme, -Ø_{e-tjm}-namhtah. Jalhts im manne naan dagkeres haamoem gaavneme, læjhkan ij rovnege jis gie sâan akte dejstie haamojste jeahta jallh tjaala. Jeatja veerbe mij naemhtie jienemosth aejkien barre -Ø_{e-tjm}- âtna lea *murhkedh* maam joe gellien aejkien digkiedamme (vuar-tesjh tabellese (2) jih vuesiehtimmide (38) jih (101)). Men aktene sijjesne dellie jeatja haamojne jæjhta. Vuesiehtimmie (119) dihte.

- (119) *Jis gie akth Jupmelen teempelem murhkie, dellie Jupmele*
 om vem ett:PL Gud:GEN tempel:ACK fördärva:3s då Gud
dam murhkehte.
 den:ACK fördärva:3s

‘Om någon fördärvar Guds tempel, skall Gud fördärva honom.’ [Bijbele 1 Kor 3:17]

Desnie dovne *murhkedh* jih *murhkehtidh* seamma raajesisnie âtnasovveme. Im dae-jrieh mannasinie ovmessie haamoeh, men raajese gujht vuesehte gåarede aaj guhkebe haamoem veerbesne *murhkedh* utnedh. Minngemes daennie stuhtjesne akte vielie paarre man leah göökte ovmessie transitijve haamoeh. Vuesiehtimmesne 120) paarre gusnie transitijve paarrebielie dovne -Ø_{tjm}- (e3) jih -ht- åådtjeme. Göökte transitijve væhtah seamma goh v.g. *leerehtidh*. Seamma laakan tseegkeme veerbe goh (68).

- (120) a. *dle edtja satne dam sov vimhpelem jijtse gåetien*
 då skulla:3s han:refl den:ACK sin vimpel:ACK egen:GEN kâta:GEN
ræhpan dibrehtidh
 öppning:ILL fästa_{tr}:INF
 ‘då ska han fästa flaggan på kâtans öppningshål.’ [Don jih daan bijre 2]
- b. *Jârra jih vuajna tjegriem jille kraesiej sisnie, gøökte*
 vända:3s och se:3s utter högt gräs:GEN PL i två
gierkiej gaskese dabranamme.
 sten:GEN PL mellan:ILL fastna_{itr}:PTCP
 ‘Han vänder sig och får se utter i det höga gräset, den har fastnat mellan två stenar.’ [Saemesth amma! Lierehtimmie 4]

⁶Gåabpatjahkh daaroen gieleste lööneme, men dah gujht öovre sjiehtesjamme saemien grammatihkese goh gåarede dejtie gietedidh goh saemien baakoeh.

Baakoegærjesne manne aktem vielie transitijve haamoem *debriehtidh* gaavneme, man öövre seamma goerkese goh *dibrehtidh*. Destie lierebe, daan paarren roechtse *debrie* jih goh dihte transitijve morfologije åådtje dellie akte jallh göökte transitijve væhtah åådtje.

Daate gaajhke dovne tjåanghkan jeahta ahte idiosynkratihke mij gietjide veerben maadtoe aktene. Siejhme transitijve gietjiej Leah -ht-, -d- jih -Ø_{e-tjm-}, men ij mov joekehimmie maehtieh jiehtedh mij dejstie mij roehtside.

7.1.2. *Akta -d- som transitiv och omarkerad itr.* Stuhtjesne 6.2.6 leam veerbh buerkies-tamme mej transitijve væhta -ht- jih intransitijve væhta -Ø-, goh daate vuesiehtimmie.

- (121) a. *bovtsh dan varki tjaerhvieh, sjædtoeh slaamehtieh.*
 ren:PL så fort springa:3s växt:PL fälla_{tr}:3p
 ‘renarna springer så fort och de springer ner växterna.’ [Don jih daan bijre 1]
- b. *Støremes gåetie joe slaameme, mohte dimpere-buvrie*
 stor:SUPL kâta redan falla ihop_{itr}:PTCP men timmerbod
tjåadtjoeminie.
 stå:GER
 ‘Den största kâtan har redan fallit ihop, men timmerboden står.’
 [Saemesth amma! 4]

Vuesiehtimmie (121) (-ht-/-Ø-)-molsedimmie, men akte vielie haamoe baakoegærjesne. Dihte *slaamedidh* man goerkese seamma goh *slaamehtidh*, daaroen gielese jarkoestamme ‘fälla, slå ned’. Im Leah buektiehtamme dam korpusen sisnie gaavnedh, tjoevere gustie båetedh. Jih gosse jenebe ohtsedamme dellie njieljie vielie paarrh mesnie intransitijve veerbe barre -Ø- utnieh jih transitijve veerbh -d- utnieh.

- (122) a. *gaelpiem baahtoedidh*
 kalv:ACK bli fet_{tr}:INF
 ‘få kalven til å bli fet,gjø kalven’ [Bergsland, 1994]
- b. *gaelpie baahtoeminie*
 kalv bli fet_{itr}:GER
 ‘kalven blir fet’ [Bergsland, 1994]

Akte vielie paarre man seamma tseegkeme dah mah roehtseste *værhtoe*.

- (123) a. *Nimhtie geriesvoete monnen mielem gyørte, syjhtedem jih*
 så kärlek vi två:GEN känsla:ACK tvinna:3s vilja:ACK och
åssjalommesh værhtode.
 tanke:PL förändra_{tr}:3s
 ‘Så tvinnar kärleken vår känsla, den förändrar vår vilja och våra tankar.’
 [Geries laevien gåajkoe fealadidh]

- b. *Jijnje lea daennie eatnamisnie daej minngemes*
 mycket vara:3s den:INE jord:INE den:GEN PL sen:SUPL
aski vyrhteme, jih fierhten biejjien lea
 månad:GEN PL förändra_{itr}:PTCP och varje:GEN dag:GEN vara:3s
jijnje værhtoeminie.
 mycket förändra_{itr}:GER
 ‘Mycket har de senaste månaderna på jorden förändrats och mycket
 förändras varje dag.’ [Don jih daan bijre 1]

Vuesiehtimmesne (64) transitivje *våajohtidh* åtnasovveme. Seamma goh *slaamehtidh*, dihte aaj synonymje haamoe gietjine -d- åtna, *våajoedidh*. Vielie akte paarre *gaalvedidh/gaalvedh* ‘göra styv’/‘styvna’.

7.1.3. *Joekehtsh intransitivje bielesne*. Morfeemen -d- gellie åtnoeh. Gosse Bergsland jih Hasselbrink åarjelsaemien gielem buerkiestamme, dle dah ovmessie baakoeseerkemi mi-etie. Manne aaj joekehtsem gaavneme daan morfeemen åtnosne. Leam muvthh intransitivje veerbh gaavneme, mej lea -d- goh aajne intransitivje væhta. Vuesiehtimmesne (113) daan åvtelen jih vuesiehtimmesne (140) daan vuelelen leam daam veerbem provhkeme, men daesnie gåalmede intransitivje haamoe.

- (124) *Moerh vååjnoeh syjjedieh, mahte tsoepkenieh.*
 träd:PL se ut:3p böja_{itr}:3p nästan gå av:3p
 ‘Träden ser ut att böja sig, de går nästan av.’ [Guktie vearolde daalvege maahta]

Manne leam baakoegærjesne *gaehpiedidh* gaavneme, man goerkese ‘öppna sig’. Dan ovagkusativje åtnoe seamma goh *gaahpanidh* vuesiehtimmesne (71). Vielie akte baakoe maam manne provhkem lea *jeatjadidh* mij lea medtie seamma goh dovne *vyrhtedh* jih *jorkesidh* ‘förändras’. Jih gosse aktem saerniestæjjam dan baakoen bijre gihtjim dellie aaj rontestallim mejtie gåarede *jeatjanidh* provhkedh. Vaestede mannem jih jeehti guarka sån, men ij jijtje dam provhkh. Vielie akte vuesiehtimmie lea *jåaskodh* maam manne vuesiehtimmesne (125) nuhtjeme.

- (125) *Daajjem tjoeverh daanjedh jih baajedh naan tæjmoeh jåaskodh.*
 deg:ACK måsta:2s knåda:INF och låta:INF någon timme:PL kallna_{itr}:INF
 ‘Degen måste du knåda och låta kallna några timmar.’ [Peehpere-gæetie]

Raajese vuesiehtimmesne (125) lea aaj åtnasovveme vuesiehtimmesne (72). Gosse manne aktene jeatjine saerniestæjjine soptsestim daan deahpadimmien bijre (jueskies sjidtedh) dellie dihte *jåaskenidh* seamma laakan provhki goh *jåaskodh*. Mov akte vielie vuesiehtimmie (126) gosse intransitivje paarrebielien jienebe goh akte haamoeh.

- (126) a. *Dah guelieh maehetie dejtie viermide meeskedh.*
 de fisk:PL kunna:3p den:ACK PL nät:ACK PL veckla samman_{itr}:INF
 ‘Fiskarna har trasslat ihop näten.’ [Saerniestæjja 4]

- b. *Dah viermieh maaskeme.*
 de nät:PL veckla samman_{itr}:PTCP
 ‘Näten har trasslat ihop sig.’

[Saarniestäija 4]

Vielie leah haamoeh mah gääradieh daase gaavnedh. Baakoegærjesne golme vielie haamoeh, *maaskenidh*, *maaskanidh* jïh *maaskesidh*. Daan bijjielisnie, vuesiehtimmesne (116) *leeredh/lïeredh* lea paarre mesnie dovne intransitijve jïh transitijve paarrebielieh gööktelihtsh. Daate paarre mubpie vuesiehtimmie ahte dagkeres paarrh gäävnesieh. Dah intransitijve haamoeh jeatjhlaakan juktie dej barre -Ø-, ij naan tjoejemolseme jïh ij naan vielie morfologije. Tjäängghan daate vuesehte joekehtse dah däähkiej sisnie.

7.1.4. *Guhkebe haamoeh.* Bäästede dellie transitijve haamoeh, jïh dejtie guhkemes transitijve haamojde. Kapihtelisnie 6 leam tjaaleme transitijve veerbi bijre mej daan struktuvre *maadtoe-Ø-e-tjm-ht-*. utnieh mah maechtieh lissine -ht- åadtjodh. Stujtesne 6.2.2 manne tjaaleme *soelkehtidh/soelkenidh* (-ht/-n)-däähkesne, dihte gujht saatnan. Tjaakene gujht dennie däähkesne, gosse dam provhkedh guktie (127).

- (127) a. *Gieries voelpetje, vaadtsejh! — Im sïhth vaadtsajidh.*
 Kära vän:DIM börja gå:2s inte:1s vilja:NEG börja gå:INF
Sïhthem dov ektine årrodh, datnem soelkehtidh.
 vilja:1s din tillsammans vara:INF dig trösta_{tr}:INF
 ‘Kära vän, börja gå! — Jag vill inte börja gå. Jag vill vara med dig och trösta dig.’ [Tjaebpemes lävnadahke]
- b. *Maana dellie soelkene.*
 barn då lugna_{itr}:3s
 ‘Då lugnar sig barnet.’

Manne akten bäeries baantese goltelamme, mesnie åarjelsaemien soptsestin, dellie leam lissine aktem haamoem gaavneme. Dam manne vuesiehtæmman (128) biejemme.

- (128) *aaj edtji soelkehtehtedh.*
 också skulla:3s INF trösta_{tr}:INF
 ‘och den då skulle trösta (honom).’ [Tjoejebaante SOFI:sne, Gr1134A]

Gïerve dagkarinie baakojne govledh magkeres klusijle dej, mejtie gietjie *-htehtedh* jallh *-dehtedh*, dah badth öövre sinsitnien lihke. Die gosse baakoegærjese vaadtsa dellie dovne *soelkehtehtedh* jïh *soelkedehtedh* gaavna. Manne Bijbelisnie jïh aaj gærjesne Tjäängh gåatan vuesiehtimmieh gaavneme gusnie dah haamoeh åtnasovveme.

- (129) a. *Juktie Jupmele jïjtse almetjidie soelkehtahta, dejtie*
 därför Gud själv:GEN människa:ACK PL trösta_{tr}:3s den:ACK PL
vaejvies almetjidie aarmode.
 besvärlig människa:ACK PL förbarma:3s
 ‘Ty HERREN tröstar sitt folk och förbarmar sig över sina betryckta.’
 [Bijbele Jes 49:13]

- b. *Tjietsebe soelkedahta jih jeahta: Manne edtjem gohtjedidh,*
 farbror:REL trösta_{tr}:3s och säga:3s jag skulla:1s kalla:INF
dellie gujht vihth bääta.
 då PTKL igen komma:3s

‘Farbrorn tröstar och säger: Jag ska kalla, då kommer den igen.’

[Tjaangh gåatan]

Vielie veerbhpaarrh leam gaavneme gusnie transitijve öövre guhkies haamoem åtna jih intransitijve ånehks. Daan åvtelen manne aktem vuesiehtimmiem (122) åtneme gusnie *båajtoedidh* transitijve paarrebielie. Gosse eensiligkien korpusen sisnie ohtsedamme dellie aaj daam gaavneme.

- (130) *Dan tjamki Leah sijhteme biepmekh, båajtoedehtedh guktie edtjeh*
 så hårt vara:3p vilja:PTCP mata:INF, göda_{tr}:INF så skulla:3p
varki sjidtedh, doekemeståaroem jaksedh,
 fort växa:INF försäljningsstorlek:ACK nå:INF

‘Så hårt ville de mata och göda så att de ska växa fort och nå försäljningsstorlek,’

[Don jih daan bijre 1]

Daestie lierebe unnemes göökte transitijve haamoeh mah maehtieh intransitijven *båajtodh* paarrebieliem årrodh. Transitijve *båajtoedehtedh* lissine transitijve væhta -ht- åådtjeme mearan *båajtoedidh* barre akte væhta -d- åtna. Minngemes daennie stuhtjesne paarre *sjidtedehd/sjidtedh*. Desnie seamma laakan transitijve haamoe guhkies gosse akte vielie -ht- åådtjeme.

- (131) a. *Manne gerniem seejim jñh Apollose disse tjaetsiem*
 jag frö:ACK så:1s PRT och Apollos den:ILL vatten:ACK
böökti, Jupmele jis dam sjidtedehdi.
 bringa:3s PRT Gud PTKL det:ACK växa_{tr}:3s INF

‘Jag planterade, Apollos vattnade, men Gud gav växten.’ [Bijbele: 1 Kor 3:6]

- b. *båajtoedehtedh guktie edtjeh varki sjidtedh*
 göda:INF så skulla:3p fort växa_{itr}:INF

‘göra så att de ska växa fort’

[Don jih daan bijre 1]

Mov mielen mietie fierhten dagkeres guaktaladtje veerbese lexikonesne göökte sijjieh mah aktem veerbem tjaakene. Dñhte veerbe maahta ovmese haamoeh utnedh ovmese almetji mietie, men ij Leah öövre daerpies barre aktem haamoem utnedh, jienemosth hov nimhtie. Jienebh guhkies haamoeh aaj v.g. *værhtoedehtedh/værhtodh*

7.1.5. *Seamma roehtse, men göökte möönsterh.* Stuhtjesne 6.2.5 dellie vuesiehtimmiem vedtim mej -st- goh transitiviteetevæhta jih -s- goh intransitiviteetevæhta. Vuesiehtimmiem maam baakoegærjeste veedtjem lea *marngestidh/marngesidh*. Dñhte paarre hov maallen mietie. Roehtseste göökte paarrebieline ovmessie åtnoejgumie Leah seerkeme. Men gosse giehtelem gihtjedh, jih korpusen sisnie ohtsedem, im dellie *marngesidh* gaavnh,

öövre seamma goh jeatja intransitijve veerbh mej -s- væhtine. Men *marngestidh* gujht aelhkebe gaavnedh.

(132) *Meehte maahta muadtam marngestidh.*

Martin kunna:3s päls:ACK vränga_{tr}:INF

‘Martin kan vränga pälsen ut och in.’

[Goltelidh jih soptsestidh]

Baakoegærjesne *marngesidh* lea tjjelkestamme. Læjhkan idtjim buektehth saerniestæjjaj luvnie jallh korpusen sisnie daelie. Dam baakoem bovtsi bijre åtna gosse dah jerrieh jïh bäästede vuelkieh seamma otnejegasse gustie böötin. Gosse manne leam almetjh goerehtalleme, dellie akte munnjien soptsesti jeatja baakoen bijre. Gåarede dam aaj bovtsi bijre utnedh. *marngehtidh* dellie åtnasåvva gosse maam darjodh guktie buektiehtidh krievvien jarreme.

(133) a. *Margnehtieh dam krievviem.*

vända_{tr}:3p den:ACK renhjord:ACK

‘Vända på renarna.’

[Saerniestæjja 4]

b. *Krievvie marnga bäästede.*

Renhjord vända_{itr}:3s tillbaka

‘Renarna vänder tillbaka.’

[Saerniestæjja 4]

Daate gieltegs, juktie dam paarrem öövre goh *marngestidh/marngesidh* lea semantihken mietie baakoegærjesne tjjelkestamme, læjhkan dihte jeatjine morfologije maallem disse åtna, seamma maam stuhtjesne 6.2.6 tjjelkestamme. *Marngedh* lea baakoegærjesne, men ij öövre tjjelke mejtie dihte transitijve jallh intransitijve jallh gåabpatjahkh. *Marngehtidh* öövre orre. Ij goh dihte baakoegærjesne jïh ij Leah gænnah korpusen sisnie. Læjhkan ij rovnege daate, öövre dam möönsterem fulkie maam joe buerkiestamme, dah -s- veerbide vaenie vaenebe åtnasuvvieh.

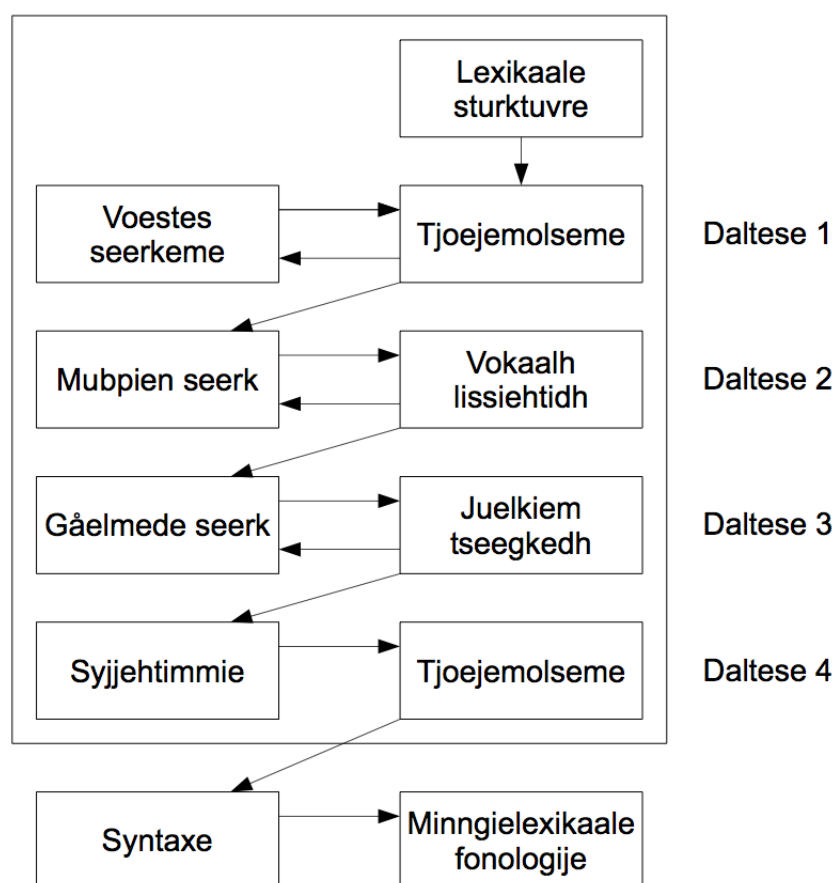
7.2. Lexikaale fonologije. Daelie gosse haamoeh gaavneme mah eah öövre sjiehtieh dåehkiej mietie, dellie daerpies tjjelkestimmie gaavnedh maam maahta göökte gietjeh lissiehtidh aktem haamose. Mov vuajnoen mietie dam gåarede lexikaale fonologijesne (Kiparsky, 1982) gaavnedh. Kenstowicz (1994, kap. 5) dam buerkiestamme. Dan ulmie seerkemem tjjelkestidh silligujmie maam gohtje *cycle* (manne dam gåhtjoem *daltese*). Gellie daltesh eannan maadtoe baakojne sjidteme. V.g. *leerhkedh* joe -Ø- jïh tjoejemolsemem åådtjeme. Men læjhkan haamoe *leerhkehtidh* aaj gååvnese.

Seamma laakan dah *soelke*-haamoeh. Naakenh almetjh jiehtieh *soelkehtidh* læjhkan jeatjah jiehtieh *soelkehthehtedh* mij seammaleejnes, men akte vielie morfeeme lissiehtamme. Tjåanghkan daate vuesehte ahte akte vielie daltese dennie transitijve seerkemisnie.

Kapihtelisnie 6 manne jïjnjem morfologijem digkiedamme. Desnie mijjeh jïjnjh ovnese væhtah vuajneme mah Leah maadtojde lissiehtamme juktie transitiviteetem jallh

intransitiviteetem v̄htesjidh. Intransitijven j̄ih transitijven seamma roehtse ̄assjalommes maam (Piñón, 2001):n luvhtie leam veedtjeme. Mov joekehtimmien sisnie aaj lexikaale fonologije, mij tjaala dah ovnese morfologijen pl̄iereh. Daate deahpede Piñónen seerke-men m̄aennan. Gosse joe roehtse j̄ih lexikaale semantihke templaate aktanadteme. Figvresne 2, (b. 77) daam Kipaskyn haamohkem buerkeste.

Mov joekehtimmesne roehtse lexikaale semantihke templaatine ektiedamme. Gosse d̄ihthe deahpadamme dellie morfologije lea aaj d̄isse tjaeliehtamme. J̄ih d̄ihthe mij deahpede lexikaale fonologijen haamoehkisnie. Mijjieh daennie kapihtelisnie j̄ih ̄ovtebe kapihtelisnie ovnessie veerbehaamojde vuartasjamme mej vaenie jallh j̄ijnje morfologije.

FIGUVRE 2. Lexikaale fonologije

7.2.1. *Voestes daltese*. Daennie voestes daltese lexikaale fonologijen haamoehkisnie barre akte gietjie. D̄ihthe gietjie -Ø- j̄ih ij leah ̄oovre gieltegs, men gieltegs maam d̄ihthe gietjie

muvhten aejkien buektehte, tjojemolseme. Seamman hov deahpede intransitijve veerbide goh transitijve veerbide, men dah tjojemolsemh joekehtedtieh. Daesnie gietjiej fonologije sisveginie jïh aaj öövre gâaroos gietjie. Göökte haamoeh mej barre morfologijem åådtjeme voestes daltesisnie leah *meeskedh*, [*maaske-Ø_{e-tjm}*]-*dh*⁷ jïh dan intransitijve paarrebielie *maaskedh*, [*maaske-Ø*]-*dh*, vuesiehtimmesne (126). Gosse voestes daltesen riejries dellie dah haamoeh aaj riejries jïh syntaxen jïh minngielexikaalen dajvide tjaengieh.

7.2.2. *Mubpien daltese*. Daennie mubpien daltesisnie leah jienebh gietjiej. Daej gietjiej aaj fonologije sisvege. Intransitijve gietjiej daennie daltesisnie leah -n-, -s- jïh -d-. Transitijve gietjiej leah -ht-, -d- jïh -st-. Veeerbh mah voestes daltesen tjïrrh bâeteme daam daltesem jeksieh. Eah gaa:jkhk åadtjoeh vielie morfologijem daennie daltesisnie, v.g. dah veerbh mejtie bijjielisnie leam moeneme, *maaskedh* jïh *meeskedh*, barre tjïrrehtieh. Men jeatjah goh v.g. [[*haarja-Ø_{a-tjm}*]-n]-*idh* jïh [[*heerje-Ø_{e3-tjm}*]-ht]-*idh* morfologijem daesnie åådtjeme. Daesnie aaj haamoeh goh [[*tjoelme-Ø*]-st]-*idh* jïh [[*tjoelme-Ø*]-s]-*idh*.

7.2.3. *Gåalmede daltese*. Daennie daltesisnie barre akte gietjiem transitijve gaavnebe jïh dihte barre transitijve veerbide lea lissiehtamme. [[[*soelke-Ø*]-d]-eht]-*edh* jïh [[[*buerie-Ø*]-d]-eht]-*edh*.

7.2.4. *Nealjede daltese*. Daennie daltesisnie syjjehtimmie. Ij goh daate tjaalege syjjehtimmie gïetedh. Læjghan sån dâeriesmoerh daesnie syjjehtimmien, syntaxen jïh fonologijem daesnie ektiedidh.

7.3. **Joekehtsh fonologijesne**. Ij leah barre morfeemi distribusjovne mah synonymje haamoeh joekehtedtieh kausatijve molsedimmesne. Maadtoej vokaalh maehtieh aaj joekehtadtedh. Naakeni almetji mietie dah haamoeh jeatjaleejnes, enn maam baakoegærjesne tjåådtje. Kapihtelisnie 6 manne morfologije dâehkieh digkiedamme. Dellie gosse veerbi *vaeniehtidh* jïh *vaananidh* distribusjovnem digkiedim, dellie akte vuesiehtimmien nuhtjim gosse aaj akte haamoe mij veerben *bijjiedidh* bealesne. Voestegh dellie veerbese *bijjiedidh* vuartasjibie, gosse provhkeme öövre guktie baakoegærjesne tjåådtje. Jïh dellie, goh (134b) dellie seamman raa:jesh goh vuesiehtimmesne (96a).

- (134) a. *Jijnjesh hov libie vyøhkesa[d]teminie gielem bijjiedidh.*
 många PTKL vara:1p PRT hjälpas åt:GER språk:ACK höja_{tr}:INF
 ‘Vi är många som håller på att hjälpas åt att höja språket.’ [Don jïh daan bijre
 3]

⁷Eah leah infinitijvegietjiej -*dh*, -*edh* jïh -*idh* lissiehtamme lexikaale fonologijesne. Dannasinie dah lexikaali daltesi [*daltese*] ålkoelisnie

- b. *Ektesne dan sjiiken mietie edtjeh bájjoehtidh*
 tillsammans den:GEN anledning:GEN med skulla:3s höja_{tr}:INF
dam beetnehvierhtiem,
 den:ACK resurs:ACK

‘Tillsammans av den anledningen ska de höja resurserna,’

[<http://tinyurl.com/3q44n95>]

Ij leah barre transitijve paarrebielie mij roehtseste *bijjie* seerkeme, guhte ovmessie plierh åtna. Intransitijve paarrebielie gujht aaj fonologijesne molsede. Tabeellesne 1 leam bæjhkohtamme maam Bergsland tjaaleme, jih dan lea paarre *bijjedidh/bæjjanidh*. Men goh manne aadtjen buerkiestamme dan transitijve pliere gujht jeatjaleejnes maahta sjïdt-edh, men aaj intransitijve maahta.

- (135) *Daesnie orre boelwh byjjenieh*
 här ny generation:pl växa_{itr}
 ‘Här växer nya generationer upp’

[<http://tinyurl.com/5vfanwm>]

Daate veerbe gujht aaj roehtseste *bijjie* båata, men dan goerkese sjïere jih gaertjies. Goerkese gujht gaertjebe sjïdteme lexikaliseeremeprocessen mietie, juktie dihte barre almetji (kaanne juvri) bïjre mah bæjjese sjïdtieh, maanabaelien tjïrrh jih geervine sjïdtieh, dellie byjjenamme. Ektesne *bæjjoehtidh* jih *byjjenidh* leah akte paarre jih dej maadtoe *bæjjoe*.

Akte lea vielie veerbe man synonyjme haamoeh *övtiedidh*. Vuesiehtæmman (136) raajesem vuesiehtimmeste (95) guelmiedamme. Veerben *övtiedidh* muhteste, göökte ovmessie vokaalh veerbi aalkovisnie. Tjoejh *ö* jih *e* aajne tjoejh baakojne joekehtetieh. *Övtiedidh* lea sjïere, juktie ij goh tjoejemolsemetabeelem (Bergsland, 1994, 32) däeredh gænnah. Ij goh naan sijjie gusnie barre akte *ö* desnie. Barre baakoeh mej leah *övtie* goh maadtoe mah naemhtie.

- (136) *Mijjieh sijhtebe dam saemien gielem evtiedidh.*
 vi vilja:1PL det:ACK samiska språk:ACK utveckla_{tr}:INF
 ‘Vi vill utveckla det samiska språket.’

Ij leah gaajhkh daah joekehtadtemh naan däeriesmoere dan ellies joekehtæmman, juktie daate joekehtse stuerebe goh barre veerbi mietie mah molsedieh, daate abpe dan åarjel-saemien fonologijesne. V.g. åvtelen leam *båtnanidh* jih *batnanidh* digkiedamme. Men ij leah barre dej baakoej mietie gusnie *a* jih *å* molsedieh. Adveerbe *ålvoes* varianth aaj åtna. Göökte dejstie vuesiehtimmesne (137).

- (137) a. *Måarhta satnem lyjhki juktie ålvas murreds jih*
 Måarhta hon:ACK gilla:3s PRT därför väldigt trevlig och
giëmhpes.
 snäll

‘Määrhta tyckte om henne för hon var väldigt trevlig och snäll.’

[Järremeskuvlesne]

- b. *Gielen lin gaajh garre konsonaanth jih alvas*
 språk:GEN vara:3pINF väldigt hård:PL konsonant:PL och förfärligt
ruvhteligs govli.
 underligt höras:3s PRT

‘Språket hade väldigt hårda konsonanter och lät väldigt underligt.’

[Raahkele-Piere]

Jih gosse jaarhka dellie *ee* jih *öö* maehtieh aaj molsedidh v.g. aktene baakosne goh *öövre* mij muvhtene *eevre*. Seamma deahpede veerbigujmie *åeniedidh* jih *åananidh*. Naakenh jiehtieh *ueniedidh* jih *uananidh*. Men seamma almetjh mah nimhtie dejtie göökte veerbide jiehtieh eah *gåetie* jiehtieh vaallah *guetie*. Ij gænnah daesnie joekehtse baare veerbine, vaallah siejhme abpe gielesne. Vuesiehtimmesne (120) leam *dibrehtidh* jih *debriehtidh* moeneme. Men akte vielie gåalmede transitijve haamoem aaj gaavneme. Akten saarniestæjjan mietie veerbe lea *dibriehtidh*.

- (138) a. *Edtjem dam viedtjese dibriehtidh?*
 skulla:1s den:ACK vägg:ILL fästa_{tr}:INF

‘Jag ska fästa den på väggen.’

[Saarniestæjja 9]

debriehtidh jih *dibriehtidh* ovmesse roehtsh utnieh, men *dibrehtidh* maahta saacht mestie dejstie göökte roehtsijste bætedh. Baakoegærjesne jienebh haamoeh seamma maadtoste. Dah buerkiestieh mahte seamma goerkesh. Akte dejstie lea *debreldehtedh*, mij aaj korpusen sisnie åtnasovveme. Daate joekehtse dejnie haamoejne *debrie* jih *dibrie* siejhme saemien gielesne. Vuesiehtimmie (139) seamma joekehtsem vuesehte aktene jeatja baakosne.

- (139) a. *Nemhtie munnjen jiehtieh.*
 så jag:ILL säga:3s

‘Så säger de till mig.’

- b. *Ij goh nimhtie!*
 inte:3s PTKL så

‘Inte så där!’

Daate joekehtse aaj vuesiehtimmesne (90) jijhteme.

Vielie joekehtsem gaavneme aktene jeatja veerbesne man leah gellie plierh. Leam joe vuesiehtamme *soelkehtidh* akte transitijve veerbaamoeh. Men synonymjme haamoeh aaj disse gååvnesieh. Akte dejstie *söölkehtidh*⁸. Men dan tjjelkestimmie ahte voestegh lea -Ø_{e-tjm}- lissiehtamme disse jih dan mænngan -ht-. Akte vielie haamoe, akten saarniestæjjan mietie *suelkiehtidh*. Dihte amma fonologije joekehtse. *sueleds* jih *soelegs* leah

⁸Barre baakoegærjesne, im leah jeatjene lehkesne gaavneme.

vuesiehtimmieh daan joekehtsen jeatja baakojne. Kapihtelisnie 6 dellie *syjjehtidh/syjjedh* åtnasovveme, (113). Men dan paarren aaj fonologije haamoeh mah synonymjme.

- (140) a. *Manne aaj maahtam sâaketjh sojjehtidh.*
 jag också kunna:1s björk:DIM PL böja_{tr}:INF
 ‘Jag kan också böja små träd.’
- b. *Dellie dah sâaketjh biegesne sujjeih.*
 då de träd:DIM PL vind:INE böja_{itr}:3p
 ‘Då böjer sig de små träden i vinden.’

Ij leah daej haamoeh gaskoeh stuerebe joekehtse goh voestes vokaale *o* jallh *y*. Akte lea substantijve man göökte ovmese haamoeh *syjje* jih *sojje* ‘böj’. Juste daate vååjnoe goh smaaregi mietie, juktie barre Maajhjaevresne-Aarbortesne gusnie haamoeh *syjje*:ste gaavneme.

7.4. Konklusjovnh. Vielie veerbh kausatijve molsedimmesne dejstie mejtie leam åt-neme kapihtelisnie 6. Eah leah dah seamma jijnh veerbh men læjhkan daerpies dejtie aaj joekehtidh kausatijve molsedæjjine. Jalhts dej morfologije ånnetji jeatjhlaakan gosse paarride vuartesje, læjhkan hijven gåarede dejtie Kiparskyn lexikaale fonologije haamoehkinie.

Synonymjme haamoeh goh *dibrehtidh*, *debriehtidh* jih *dibriehtidh* jallh *maaskedh*, *maaskenidh* jih *maaskesidh* vuesiehtieh ahte akte transitijve/intransitijve væhta nuekies, mejstie juste daate roehtse veeljeme idiosynkratihke jih maahta joekehtidh almetjijstie almetjasse. Ij leah daate rovnege gænnah. Seammaleejnes joekehtsh jeatjene da-jvene saemien morfologijesne. Diihte veerbehaamoeh syjjehtimmie dillietijjesne. Dovne *vuejniejim* jih *vööjnim* leah åtnosne daaletje saemien gielesne. Dellie dihte voestes haamoe guhkebe, tjoejemolsemen namhtah jih dihte mubpie åeniehkåbpoe, men e₃-tjoejemolsemem åtna.

Siejhmemes transitijve væhtah, leah -Ø_{e3-tjm}- jih -ht-, dah göökte gellien æjkien aktanamme. Siejhmemes intransitijve væhta -n-. Ennje -s- åtnasovveme intransitijve væhtine, men gaarveneminie. Ij goh vååjnoeh goh produktijve jih daamtaj -n- dan sæjjan tjaangeme. Naan haamoeh aaj barre -Ø- intransitijve væhtine, men læjhkan aaj synonymjme haamoeh mej leah -n-.

7.5. Kapihtelem tjåanghkan tjaaleme. Daennie kapihtelisnie mijjeh vuartasjamme dejtie haamojde mej leah jeatjah morfologije pliere dehtie haamojste mejtie kapihtelisnie 6 gaavneme. Dellie jienebh haamoeh jijhteme jih daerpies sjidteme gaajhkide dejtie dellie tjielkestidh. Gosse eensebe gæhtjedamme dejtie haamojde mesnie göökte transitijve akte orre dæhkie transitijvi veerbijgmie jijhteme. Desnie veerbh mej leah njieljie lihtsh. Paul Kirparskyn lexikaale semantihke haamohke sjiehteles orreme ihke dejtie gietjide

tjïelkestidh. Uvtemes dellie dan koncepte daltesigujmie maam provhkeme. Daerpies dejtie gietjide joekehtidh jïh gietjide dejtie roehtside ovmesse daltesinie lissiehtidh. Gaajhkide dejtie gietjide mejtie libie gaavneme veerbehaamojne Leah transitijve væhtaj jallh intransitijve væhtah. Men öövre idiosynkratihke mij dejstie roehtside lea lissiehtamme. Naakenh roehtside morfeemh Leah lissiehtamme göökte daltesinie. Jeatjah haamoeh barre voestes daltesisne doeme gietjiem åådtjeme. Enn tjïelkebe daesnie sjïdteme ij Leah vihkeles mij dejstie morfologije væhtijste lea aktene sjïere haamosne, vaallah ahte gellie ovmesse gietjeh mæhtieh transitiviteeten/intransitiviteeten væhtah årrodh.

Kapihtelen minngielisnie libie vuajneme gellie ovmesse haamoeh akten haamoste gåarede åarjelsaemien siejhme fonologijine buerkiestidh. Seamman laakan goh ovmesse åarjelsaemien baakoeh mæhtieh joekehts fonologije plïereh utnedh dah veerbh mah molsedieh seamman laakan dååsverieh. Daah joekehtsh Leah dovne smaaregistie smaaregasse jïh almetjijstie almetjasse.

8. GAAJHKEM TJÅANGHKAN TJAALEME

Daennie tjaalegisnie manne ovagkusativiteetem jaarjelsaemien gielesne giehtjedamme. Dam leam dorjeme uvtemes tjirrh kausatijve molsedimmiem giehtjedidh, akte ovagkusativje diagnostihke. Veebh mah molsedieh leah paarrh juktie dej ovmessie morfologije plierh. Akte dejstie transitijve jih mubpie intransitijve, dihte intransitijve paarrebielie eejnegen agenten namhtah jih dannasinie ovagkusativje.

Aalkovisnie leam bæjhkohtamme mah dotkijidie vihkeles orreme daan tjaalegasse jih dej teorijh buerkiestamme. Golme dotkijh mah jeatjaj giele bijre saemien gielest tjaaleme. Levin jih Rappaport Hovav (1995) eensilaakan ovagkusativiteetem englaanten gielesne giehtjedamme jih tjïelkestimmiem vadteme guktie transitijve jih intransitijve veerbi ektievoete. Haspelmath (1993) lea 31 kausatijve/inkoatijve veerbhpaarrh 21 gieline giehtjedamme. Dihte tjïelkeste ovnese leksikaale molsedimmieh transitiviteeten jih intransitiviteeten gaskem veerbi luvnie. Ovnesse dæhkieh morfologije væhtaj mietie tseegkie. Piñón (2001) gemtebe vuajnoem kausatijve-inkoatijve/inkoatijve molsedæmman beaja, dihte sæjhta seamma maadtoem utnedh gaajhkide haamojde molsedimmesne mah leah morfologije laevieh. Manne leam dan vuajnoem nuhtjeme jih rijtème daan mov tjaalegasse, men im manne *maadtoe* provhkh vaallah *roehtse*.

Dan mænngan leam buerkiestamme maam Bergsland (1994), Hasselbrink (1981) jih Stenfjell (2008) daej veerbhpaarri bijre tjaelieh. Stenfjell (2008) lea voestes guhte kausativjem göökte dæhkine juaka, gæabpatjahkide dæhkide daan tjaalegasse vihkeles, men jienebe lexikaale kausativjen bijre tjaaleme. Jarreme leam dan mænngan jeatja gielide jih vuesiehtimmieh dejstie veedtjeme. Tjïelke lea sjïdteme daate molsedimmie siejhme gellie gieline, aaj dagkarinie mah slïekte jaarjelsaemien gieline.

Tjirkeme leam Stenfjellen juekeme syntaktihke jih lexikaale kausativjine. Jih gosse nimhtie, ahte sjïere overgatijve jih ovagkusativje veerbh vihkeles kausativiteetese dellie giehtjedem mejtie jeatjah stuhtjh syntaxeste aaj daejtie göökte intransitijve dæhkide joekehth. Kausativiteeten (kausativje molsedimmien jih syntaktihke kausativjen) bielesne manne golme vielie diagnostihkh moeneme, mah aaj dejtie joekehtieh. Akte dejstie resultatijve konstruksjovnh, mah aaj maehtieh ovagkusativjh jih overgatijvh joekehth. Ij leah seamma aelhie orreme DOR (Direct Object Restriction) jaarjelsaemien baakoeöörnegen gaavhtan, men im leah resultatijve ovackusajvigujmie gaavneme. Vielie agentijve pryövoe sjïekehtieh ovagkusativje veerbh ovgrammatihkine sjïdtedh sjïere syntaktihke byjreskisie. Mov minngemes pryövoe lea progressijve haamoe maam ovnesse goerkesh åådtje aajmoejeatjadimmijgujmie jih agentijve veerbigujmie. Manne daejtie vuekide moeneme, men daerpies jienebe daan aamhtesen bijre dotkedh.

Dellie manne dæriesmoerem gaertjiedamme jih barre kausativje molsedæmman vuartasjamme, semantihke aalkovinie. Dan mietie govhte sjïere dæhkieh gaavnem mesnie

gaa'jkh mov veerbh tjaakanieh. V'ijhte dejstie eah ööv're seamma, men seammaleejnes goh d'æhkieh (Levin j'ih Rappaport Hovav, 1995):i luvnie. Men mov naakenh veerbh mah leah j'ijhteme, g'ååvnesimmie j'ih haa'jpanimmie-d'æhkesne. Veebh mah Levin j'ih Rappaport Hovav j'iehtiejægan eah g'æssie molsedh. Vuesiehtimmieh naakeni g'ielijste vedtiejægan.

Sj'iere maallh semantihken mietie j'ih veerbide mejtie molsestieh leam semantihken mietie t'j'ielkestamme. D'æhkieh mesnie kausatijve molsedimmieh leah, *murhkeme*, *mierie*, *tj'åanghkan/bårrede*, *fysiske aajmoe* j'ih *abstrakte aajmoe* j'ih dej lissine aaj *g'ååvnesimmie*, *j'ijhteme j'ih haa'jpanimmie* mij barre onne d'æhkie. J'ih dan mænngan tjaalegen minngemes stuhtjesne morfologijese vuartasjamme. D'æhkine aaj morfologijen mietie g'åaradieh juakedh, men eah seamma d'æhkieh sj'iidtieh goh dah semantihke d'æhkieh. Destie b'åata ahte ij leah sj'iere morfeemh mah sj'iere semantihkem guedtieh. Morfologijen mietie voestegh govhte d'æhkieh tseegkem. Dah d'æhkieh maetieh mahte gaa'jkh mov veerbh tjeeketidh. Transitijve d'æhkiej gietj'ieh -ht-, -Ø- (muvhtene e-tjoejemolseminie), -d- j'ih -st-. Intransitijve d'æhkiej gietj'ieh -n-, -s- j'ih -Ø-. Dah voestes g'öök'tine dovne a-tjoejemolseminie j'ih dan namhtah. Gosse dan gellie ovmeese gietj'ieh veerbine gaavna, t'j'ielke sj'ædta ij g'åaredh sj'iere åt'noem akten geatjan vedtedh. Men dah ovmessie gietj'ieh maetieh akte j'ih seamma åt'noem v'ihthesjidh.

Jalhts jeenemes veerbhpaarrh mov materiaalesne govhte d'æhkine tjaakanieh morfologijen mietie, læ'jhkan j'ienebh paarrh mah eah ööv're sj'iehth gan. Naakeni veerbi leah synonyjmh, seamma roehtseste nj'ielj'ie j'allh j'ienebh haamoeh. V.g. akte intransitijve haamoe -s- åt'na j'ih mubpie haamoe -n- åt'na. Daate vielie vuesiehtamme ij g'åaredh semantihke goerkesem akten geatjan vedtedh. J'allh naakenh paarrine dovne transitijve -ht- j'ih transitijve -d- seamma roehtsese lissiehtamme. J'ih naakenh transitijve veerbi guhkebe haamoeh, goh dovne -d- j'allh -ht- j'ih dan mænngan -ht- åådtjeme. Manne leam dellie gaa'jhkide daejtie gietj'ide tj'ööng'hkeme j'ih Kiparsky (1982):n haamoehkinie dejtie t'j'ielkestamme. Dennie haamoehkisie gietj'ieh leah ovmessie daltesinie lissiehtamme. Doemes gietj'ieh voestes daltesinie, roehtsen lih'kemes, lissiehtamme j'ih -ht- lea aajne g'åalmede daltesinie lissiehtamme barre transitijve haamojde lissiehtamme. Dellie guhkebe haamoeh mej leah nj'ielj'ie lih'tsh sj'ædta.

Tj'åanghkan daate tjaalege vueseh'te daerpies syntaxem, morfologijem j'ih semantihkem ektiedidh juktie buerebe laakan guarkedh guktie seerkemegietj'ieh roehtside lissiehtamme.

VUESIEHTIMMIEJ GAALTIJH

- Bibeltexter, Det Norske Bibelselskap jarkoestamme.
- Aanna, Jaahkenelkien. Guktie vearolde daalvege maahta.
- Ammes tjaelije. Bâeries bienje.
- Bergsland, Knut. *Sydsamisk grammatikk*. Davvi Girji, Karasjok, 2 utgåvan, 1994.
- Birkeland, Kirsti. *Staaloech vienhtieh aske lea dâlles*. J.W. Cappelen Forlag AS, Oslo, 2002. Ella Holm Bull jarkoestamme.
- Egner, Thorbjørn. *Karijuse jih Baktuse*. J.W. Cappelen forlag, Oslo, 1985. Ella Holm Bull jarkoestamme.
- Herder, Johann Gottfried. Gieries laevien gâajkoe fealadidh. Jaahkenelkien Aanna jarkoestamme, 2003.
- Institutet för språk och folkminnen. Gr1134a, 1945.
- Jaahkenelkien Aanna. *Gottelidh jih soptsestidh*. Daasta Berteme, Aarborte, 1993.
- Jaahkenelkien Aanna. *Don jih daan bijre I*. Daasta Berteme, Aarborte, 1997.
- Jaahkenelkien Aanna. *Don jih daan bijre II*. Daasta Berteme, Aarborte, 1998.
- Jaahkenelkien Aanna. *Don jih daan bijre III*. Daasta Berteme, Aarborte, 2000.
- Joma, Liv-Karin. Gieries mojhtese.
- Joma, Liv-Karin. Peehpere-gâetie. 2004.
- Joma Granefjell, Åsta jih Granefjell Pentha, Anna Ravdna. Voestes skuvle biejjie.
- Jåma, Albert. Jårremeskuvlesne. 2004a.
- Jåma, Albert. Raahkele-Piere. 2004b.
- Persson, Sigbritt. *Silpegaaltije*. Saemieskuvlen stâvroe (Sameskolstyrelsen), Jokkmokk, 1997.
- Saemiedigkie. Darjomedâarjoe kultuvre-gâetide 2009. nummer SD 040/08.
- Simon, Francesca. Jarhpoech jaahke. Sigbritt Persson jarkoestamme.
- Stenfjell, Evald. Sydsamiska kausativer. C-uppsats, Umeå universitet, Umeå, 2008.
- Sund, Torvalde jih Andréen, Omar. *Tjaangh gâatan*. Samisk utdanningsråd, Kautokeino, 1998. Åsta Vangberg jarkoestamme.
- Vangberg, Åsta jih Blind Brandsfjell, Helen. *Saemesth amma! 4*. Sijti Jarng, Aarborte, 2006a.
- Vangberg, Åsta jih Blind Brandsfjell, Helen. *Saemesth amma! Lierehtimmie 4*. Sijti Jarng, Aarborte, 2006b.
- Vars, Elle Márjá. *Tjaebpemes lãvnadahke*. Idut, Aarborte, 2004. Åsta Vangberg jarkoestamme.

REFEREENSH

- Baker, Mark. *Incorporation, a theory of grammatical function changing*. Chicago Chicago University Press, 1988.
- Bergsland, Knut. *Røroslappisk grammatikk, Et forsøk på strukturell språkbeskrivelse*. H. Aschehoug & co. (W.Nygaard), Oslo, 1946.
- Bergsland, Knut. *Sydsamisk grammatikk*. Davvi Girji, Karasjok, 2 utgåvan, 1994.
- Bergsland, Knut jñh Mattsson Magga, Lajla. *Áarjelsaemien-daaroen baakoegærja : Sydsamisk - norsk ordbok*. Idut, Indre Billefjord, 1993.
- Brousseau, Anne-Marie jñh Ritter, Elizabeth. A non-unified analysis of agentive verbs. I: *Proceedings of the West coast conference in Formal Linguistics*, ss 53–64. CSLI Publications, 1991.
- Burzio, Luigi. *Italian syntax : a government-binding approach*. Reidel, Dordrecht, 1986.
- Chierchia, Gennaro. *A Semantics for Unaccusatives and its Syntactic Consequences*. Cornell University, Ithaca, NY, 1989.
- Chomsky, Noam. *Lectures on government and binding : The Pisa Lectures*. Foris, Dordrecht, 1981.
- Haspelmath, Martin. More on the typology of incoative/causative verb alternations. I: Comrie, Bernard jñh Polinsky, Maria, redaktörer, *Causatives and Transitivity*, ss 87–120. John Benjamins, Amsterdam, 1993.
- Hasselbrink, Gustav. *Südlappisches wörterbuch*, band 1. AB Lundequistiska bokhandeln, Uppsala, 1981.
- Julien, Marit. *Syntactic word formation in Northern Sámi*. Tromsø-studier i språkvitenskap. Novus Press, Oslo, 1996.
- Kenstowicz, Michael. *Phonology in generative grammar*. Blackwell, Cambridge, Massachusetts, 1994.
- Kiparsky, Paul. From cyclic phonology to lexical phonology. I: Goldsmith, John A., redaktör, *Phonological theory: the essential readings*, ss 34–62. Malden MA: Blackwell, 1982.
- Lakoff, George. Some verbs of change and causation. I: Kuno, Susumu, redaktör, *Mathematical Linguistics and Automatic Translation*. Harvard University, Cambridge, MA, 1968. Report NSF-20.
- Lakoff, George. *Some Verbs of Change and Causation*. Holt, Reinhart and Winston, New York, 1970.
- Levin, Beth. *English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation*. The University of Chicago Press, Chicago, 1993.
- Levin, Beth jñh Rappaport Hovav, Malka. *Unaccusativity, at the syntax-lexical semantics interface*. MIT Press, Cambridge, MA, 1995.

- Levin, Beth jñh Rappaport Hovav, Malka. Building verb meanings. I: Butt, Miriam jñh Geudery, Wilhelm, redaktörer, *The Projection of Arguments: Lexical and Compositional Factors*, ss 87–120. CSLI Publications, Stanford, California, 1998.
- Nedjalkov, Vladimir Petrovich. Nekototyje verojatnostnye universaliiiv glagol' nom slovoobrazovanii. I: Vardul', I. F., redaktör, *Jazykovye universalii i lingvističeskaja tipologija*, ss 106–114. Nauka, Moskva, 1969.
- Parsons, Terence. *Events in the semantics of English: A study in subatomic semantics*. MIT Press, Cambridge, MA, 1990.
- Perlmutter, David. Impersonal passives and the unaccusative hypothesis. I: Jacobs, J. J. m.fl., redaktörer, *Proceedings from the fourth meeting of the Berkeley Linguistic Society*, ss 157–189. 1978.
- Piñón, Christoffer. A finer look at the causative-inchoative alternation. I: Rachel Hastings, Brendan Jackson jñh Zvolenszky, Zsafia, redaktörer, *Proceedings of Semantics and Linguistic Theory 11*. CLC Publications, Cornell University, Ithaca, NY, 2001.
- Rosen, Carol. *The Relational Structure of Reflexive Clauses: Evidence from Italian*. Doktorsavhandling, Harvard University, Cambridge, MA, 1981.
- Stenfjell, Evald. Sydsamiska kausativer. C-uppsats, Umeå universitet, Umeå, 2008.
- Svonni, Mikael. Nordsamisk grammatik. Opublicerat kompendium, Universitetet i Tromsø, 2009.
- Vinka, Mikael. *Causativization in North Sámi*. Doktorsavhandling, McGill University, Montreal, 2002.
- Williams, Edwin. Argument structure and morphology. *The Linguistic Review*, 1:81–114, 1981.